

št. 51/52

KOMU ZMAGA

Ko so bavarski sindikalisti slišali, da smo že imeli sodišča združenega dela, zdaj pa naj bi delavska sodišča postala del rednih sodišč, so se prijeti za glavo:

»Pri nas so se za samostojna delavska sodišča borili sindikati in delodajalci skupaj. In še se borimo, saj ministra za pravosodje kar naprej skomina, da bi jih »sunil« ministru za delo, v katerega resor sodijo. Pri vsakem preoblikovanju vlade se ta bitka začne znova. Ministrstvo za delo, delodajalci in sindikati so vsakič na isti fronti.

Običajen sodnik ne more slediti preoblikovanju tega področja, ki je zelo fleksibilno, pri katerem gre za drugačne vsebine in pojmovanje prava. Sicer bi gospodarstvo obstalo pred prastaro zakonodajo, delovno pravo pa se oblikuje in preoblikuje skozi prakso.

Po teh tehtnih besedah je Jožica Puhar obljubila sebi in sindikatom, da se bo še bolj trdo borila za samostojnost delovnega sodstva.

DE

časopis slovenskih delavcev

Direktor
in glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Urednik Sindikalnega
zaupnika
Andrej Agnič

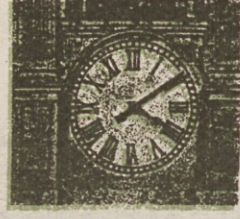
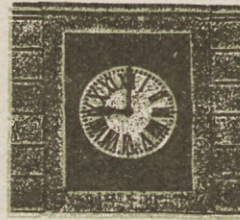
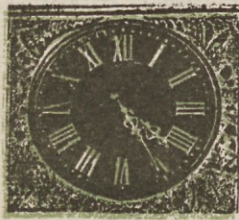
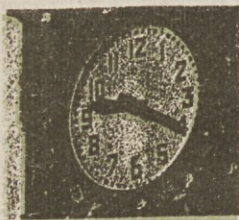
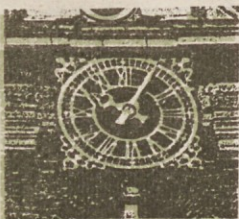
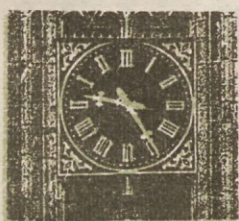
Urednik Poročevalca
Franček Kavčič

Urednik Kažipota
Damjan Kriznik

Telefon
311-956, 313-942
Telefaks 317-298
Naslov:
ČZP Enotnost
Dalmatinova 4,
Ljubljana

Ljubljana, 23. decembra 1991, št. 51/52, letnik 50, cena 84 tolarjev

KDO BO POJEDEL TORTO

DE, 1991⁰⁰, oprostite 1992⁰⁰

Pa res, kdo je pojedel torto? In kdo bo požrl, kar je še ostalo? Stvar je preveč očitna, da bi kazalo odgovarjati na kratko. Če pa daš domišljiji prosto pot, zmanjka prostora in časa. Leto se namreč izteka. Naj torej vprašanje ostane kot spodbuda za naše sodelavce, ki tako pridno dopisujejo v rubriko »Naj vam ne bo nerodno. Za dedka Mraza bo prepozno, bomo pa mi lepo nagradili najbolj sočnen odgovor. Povejmo pa, kdo torte ni snedel in mu, kot vse kaže, tudi ne bo kaj dosti ostalo. Seveda bo ostal lačen tisti, ki je sejal, žet, mlet, orehe trl, testo mesil, peč naložil in pekel. Priden človek ima kruha, glad mori le lenuha je sicer star pregovor, ki se lepo sliši, a so ga naši veljaki postavili na laž. Pripeljali so nas v čas mrhovinarjev, v katerem delavcu presneto trda prede in se mu še trša obeta. Zato naša novoletna priloga ni prav nič praznično obarvana. Ker pa naj bi to le bil čas veselja, naj bo uvod vsaj malce vedrogled. Ozmimo se z vedrim očesom na to preklemano leto 1991: Samostojni državi Sloveniji je naša modra vlada priborila priznanje vsega sveta in njen še modrejši predsednik nekaj milijard mark za popotnico. Usmilil se ga je nemški kancler, ko ga je že tako milo prosil. Po svetu smo razposlali prekaljene diplomate, propadle ministre pa smo brcnili tja, kamor sodijo. Stranke se niso spopadale med seboj, ampak so se družno borile za naš lepši jutri. Zeleni pa so se tako ali tako nehali bosti s politiko in poskrbeli so za lepo, čisto okolje – pa za mošejo pod Triglavom zraven.

Janša se je odrekel zadnjemu tolarčku za vojsko, saj je ne bo več. Njen minister se je namreč povrnil med mirovnike. Bavčar je pendrek predal Peterletu in se ustoličil za šefa slovenskih ribogojnic. Ribe je le še vlagal v vodo in ko sta mimo v gumaku pridvela Janša in Kacin, ju je nagnal na mirovniški shod.

Tomšič se je pobratil s Semoličem in uredništvo DE povabil na špricer. Nazdravil je tudi Peterle in potožil, da je s policaji križ. Cele tedne se postijo, meditirajo, in če jih hoče nagnati v akcijo, se sklicujejo na 10 božjih zapovedi. Zato mu je prekipelo in obnovil je akcijo »Rok v vsako slovensko vas«. Ob kmečki hrani je pozabil na post, se zredil in ker je hrana draga, podprl Tomšiča in Semoliča v boju za 500-odstoten dvig plač.

Zaslužen je bil tudi za uspešen kongres krščanskih demokratov, na katerem so sklenili, da je politika kurba, s katero si kristjani pač ne bodo več mazali rok. Delegati kongresa pa le niso bili povsem enotni.

Razpolovili so se in levo krilo je stopilo med skavte, desno pa med aktiviste Karitasa. Kučan je klecnil še pred temi srečonosnimi spremembami in oklical triumvirat. Tako je Drnovšku preskrbel službo in ga rešil zavoda za zaposlovanje pa še Pirnata je razbremenil pravosodstva, ki ga je prevzela znana sindikalna aktivistka Jožica Puhar...

Hopsa, zaneslo me je. Letnici sem zamenjal. To se ni zgodilo leta 1991, praznično omotičen sem prepisoval napoved našega vidca za leto 1992. Naj vam bo srečno!

Ciril Brajer

Pregovor leta

Čas je najboljši zaveznik pravičnikov

Pindar

ZA DANES IN JUTRI

Zdaj, ko smo previharili prvo »demokratsko« in pluralizma polno leto, se nam že kažejo obrisi nekaterih gibanj, ki niso razveseljujoči. Mislim predvsem na gospodarska vprašanja, na socialno, šolstvo in kulturo, pri čemer je nova oblast resnici na ljubo pokazala, da ne obvlada zaupanih ji nalog, kar je kajpak šok tudi za tiste, ki so z vsem srcem dajali volilne glasove proti nekdanji oblasti, ne da bi vedeli, kaj nas čaka. Žal je življenje takšno, kot je, pa ne more biti krojeno ne po Peterletovi ne po Ruplovi in najbrž tudi ne po Kučanovi meri.

Piše: Marjan Horvat

In v tem krču, ki ga živimo in občutimo zlasti delavci, vlada pravzaprav nima resnega nasprotnika ne pogajalca in prav zato se na politični sceni lahko vede kot nekakšen debil, neverjetno aroganten in neobčutljiv za usodna življenjska vprašanja slovenskega delavstva. Če bi vlada imela sebi nasproti močne sindikate, takšne, ki se znajo dogovarjati in tudi udariti takrat, ko so ogroženi temeljni interesi delavcev, bi bržkone tudi parlament igral po drugačnih strunah ter namesto igrice in igračk, ki smo jim priče dandanes, uveljavljal evropske standarde na vseh področjih, ki so drugod samoumevni in so morda v prejšnjem režimu pri nas celo dobro zapisani, zdaj pa jih hočejo strankarski veljaki odpraviti. Pa ni tako, ker so sindikati razdrobljeni na provladno in opozicijsko stran, še bolj pa je zanimivo, da se tako imenovani provladni ali Tomšičevi sindikalisti v svojih igrah lotevajo neverjetno nizkih udarcev, ko se pogovarjajo s tujimi sindikalisti, kar kaže na naravo duha, s katerim se soočamo v slovenski družbi.

Pa pustimo »tvoja gnojišča«, saj se tudi Svobodni sindikti izgubljajo v neverjetno provizoričnih »razčiščevanjih« medsebojnega sožitja, ki kajpak škodi vsem, predvsem pa sposobnosti več kot štiritisotstoletne organizacije, da bi dejansko kaj pomenila na družbenem prizorišču. Zdi se, da za veljavno držo v gospodarskem in političnem življenju v Svobodnih sindikatih ni dovolj znanja, volje in moči, kar je predvsem posledica dosedanje kadrovske politike v sindikatih dejavnosti, ki se v svojih fevdih ubadajo z govoričenjem in refrenom, »da če vlada tega in tega ne bo naredila, bomo pa štrajkali«. Pa ni nič s tem!

V tem kontekstu DE, ki je časopis slovenskih delavcev, kajpak nima lahko naloge, vendar jo opravlja, po prepričanju bralcev, ne pa sindikalnih funkcionarjev, dobro. To nam dokazujejo ankete in mnogi telefonski pogovori z bralci, ki nam naravnost vsiljujejo teme, o katerih velja pisati. V teh zmedenih časih, ki jih živimo – bržkone jih bomo še nekaj let – nam je zaveznitvo z bralci največja vrednota, ki jo bomo negovali z vsemi močmi in z vsem srcem. Pretolkli smo se skozi minulo leto, prihodnje leto bomo slavili že petdeset let, pa skromno obljubljam, da bomo še boljši, udarnejši in da bomo naravnali naš uredniški kompas v izdajanje delavskega družinskega časnika, ki bo vam in nam v korist in ponos. Zato srečno v prihodnjem letu!

1941–1991

Osamosvajanje Slovenije spremljamo z zaskrbljenostjo in bolečino. Zaman so bila opozorila pred nevarnostmi. Politika jih je neodgovorno preslišala, nesreče pa se že zgrinjajo na nas bolj, kot smo pričakovali. Vedno več je beguncev z juga, izgubljamo gospodarsko trdnost in samostojnost, dohodki strmo padajo, delavci so na cesti, bredemo v surovo prido-bitništvo 19. stoletja, kultura pa tone v poplavi populizma in brezi-dejnosti.

Toda najhujša nevarnost je iskanje opore in pomoči v Avstriji in Nemčiji. Ekspanzionistične težnje njunih oblasti so danes enake kot zadnjih sto petdeset let. Ne more jih skriti leporečje o demokraciji. Slovenska politika pa se kljub temu vede, kot da smo pozabili, da je bila habsburška Avstrija ječa narodov in kot da ne vemo, da nova »demokratska« Avstrija raznaroduje slovenski živelj na Koroškem huje od Hitlerja. Ne protestira, ko gospod Habsburg proglašja Slovence za Avstrijce. Vede se, kot da nismo doživeli nemške okupacije in kot da ne vemo, da je nemški kapital sprožil že dve svetovni vojni, sedaj pa nam grozi tretja, ali, kot menijo nekateri, nadaljevanje druge. Saj nadaljuje, kjer je moral nehati v drugi: v razkosavanjem CSR, Jugoslavije in SSSR. Zato nas delitev Jugoslavije vse preveč spominja na delitev CSR in odcepitev Sudetov leta 1938. Vedno bolj jasno so tudi podobnosti med nemško politiko v Münchnu 1938 in Haagu 1991.

Sedanjo oblast vse to očitno nič ne skrbi. Menim, da brez kančka vesti peha naš narod v novo sužnost. Zasepljeni in zastrašeni ljudje ji sledijo, kot da bi jih obsedel Frommov »Beg od svobode«. Nočejo uvideti, kaj to pomeni, da se slovenska politika obrača na Dunaj, kot da bi bil prestolnica Slovenije. Ni jim mar in ni jih sram, če se stli slovenska politika pod okrilje avstrijskih delegacij. Morda niti ne vedo, da poslušajo naši birokrati na Bavarskem nemške instruktore o organizaciji oblasti. In to v deželi, kjer spet ustaja nacizem! Nočejo tudi vedeti, da naši šolniki, parlamen-

tarci, pravniki, zdravniki itd. pri- našajo k nam avstrijske in nemške učbenike, se zgledujejo po njihovih zakonodajah, iščejo tam vzorce za ureditev zdravniške zbornice itd. Ni jim tudi mar, da vse bolj sodelujejo s krogi, ki so nekoč bili poslušno orodje nacizma.

To so koraki in sužnost. Medtem padajo slovenske tovarne druga za drugo pred nemškim kapitalom. To pa so kamni na krsto svobode. Izdaja vsega, kar smo gradili od leta 1551 naprej. Obenem je to zadnji opomin, da spet stopimo na pot socialnega in narodnega preporeka. Vse drugo je nadaljevanje Rožmanovega in Rupnikovega početja med drugo svetovno vojno. Vemo, kako se je končalo.

Tudi vera v pomoč in posredovanje Evrope je zgrešena, saj narodi Jugoslavije niso začeli naših delitev in vojn. Začela jih je evropska politika velikih sil, ki ji je uspelo uperiti en nacionalizem zoper drugega, eno vodstveno kliko zoper drugo. Res je sicer, da so tudi sedanji politiki v vseh republikah skrivni za nastanek razhajanj in za stopnjevanje vojne, ki je že terjala več kot tisoč mrtvih in nad pol milijona beguncev. Toda bistvena je le tuja roka. Nemška geopolitika nas hoče pri tem spraviti pod svoj vpliv in grozi celo z vojno intervencijo. Preostala Evropa pa nas namerno prepušča izčrpanju in ognjenim zubljem, ko vzdržuje našo tragedijo z lažno pomiritveno igro. Deluje v istem duhu kot nekdanji angleški minister Moore-Brabazon, ki je julija 1941 predlagal vladi, naj kar pusti, da se nemška in ruska armada medsebojno iztrebita, kar bi omogočilo Angliji, da bi spet prevladala. Tudi pri nas naj se ogenj použije na življenju in premoženju sprtih strani. Naša trupla in razvaline jim niso mar. Za njih smo samo mrčes. Misel iz angleškega časopisa to jasno pove: »Kakorkoli so masakri od vratni, nista ne Hrvaška ne Srbija vredni kosti enega samega britanskega vojaka, celo ne v vlogi opazovalca.« To je tisti gentlemanki Zahod škornjev in prevare, v katerega se trudimo vstopiti. Žal pa tudi realizem, ki ve, da bo hodo naša ljudstva strzevala

Pismo brez naslova

Ko prebiram ta naš časopis in v njem razne dobre in manj dobre pisarije, tudi mene »prime«, da napišem kakšno kritiko. Pa ne kritiko na urednika in novinarje, pač pa kritiko na vlado in njeno početje oziroma zategovanje pasov delavcem okrog vratov in denarnic. Če se temu lahko tako reče.

Iz dneva v dan mi za kakšno stopinjo naraste temperatura. Ali res mora biti tako? Naredimo konec socialni bombi. Od nekdanj smo bili potrčoti. Ali res mora biti tako?

Sem delavec kovinsko predelovalne industrije in član SKEI. Ob tem pa ravno tako potrošnik kot vsi ostali. Vem, da bo oziroma je naša mlada država draga, vendar pa v isti sapi hlipam v opozorilo ljudem, ki so bili voljeni od nas in postavljeni na vodstvo za nas. In ne proti nam. Kaj pomaga naše pisanje, ko pa gospodje v skupščini delajo po svoje. Ali res mora biti tako? Vse se vrtili okoli DEM (beri: mark). Prodajamo in izvoz za devize, kupujemo material za devize... Ko pa pride plačilni dan (beri: plača), ni denarja oziroma tolarjev.

Ko bomo delali tako, kot mislimo, bomo zares lahkega koraka hodili v trgovino. Do takrat pa... Ali res mora biti tako?

Cveto Raner, Maribor

Odprto pismo poslancem slovenskega parlamenta!

Zahtevamo takojšnjo ustavitve izvajanja stanovanjskega zakona in vzpostavitve stanja, kakršno je bilo pred tem.

Izvršni odbor sindikata Neodvisnosti ŽR ugotavlja, da vsebina zakona in njegovo izvajanje med delavci povzročata nezadovoljstvo in ogorčenje nad vsemi, ki so dovolili in glasovali za omenjeni zakon.

še, ki jim bo pošla moč in ko bo vsakemu jasno, kam nas je privela katastrofalna politika obljub o osamosvojitvi.

Vse to seveda ne skrbi tistih, ki mislijo le nase in na svoj dobiček. Ne tiče se tujih plačancev. Jasno je, da jim usoda naroda nič ne pomeni. Toda niti najmanj ne dvomimo, da bo tujec tudi njih neusmiljeno izkoristil, če bi mu uspelo pokoriti nas. Eni bi končali kot njegovi sramotni in smešni oprode, večino pa bi odplaknilo, saj bi tujec namenil našo zemljo svojim ljudem. Zablode se bodo zavedli šele, ko bo prepozno.

To niso mračna videnja in ocene iz črnogledosti. So le del spoznanja o nevarnostih, v katere nas vodi človeku odtujeni kapital, ki mu od nekdanj služijo demagogi vseh demosov sveta. Kapital, ki je še posebno nevaren, če se preplete z močjo enako odtujene teologije.

Zato je čas, da s Cankarjem stopimo v nov boj proti duhu tujinstva in odtujenosti. Združiti naj vse, brez nekdanjih ozkosti. Osvo-bodi naj narod od lažnih prividov Evrope in samoumevnega nacionalizma; osvoboditi naravno vero od službe klerikalizmu in duha ubijajočemu dogmatizmu; osvoboditi socialno revolucijo od ideoloških zastranitvev 19. stoletja in totalitarne prakse stalinizma.

Zdaj je čas za pogum in trud, ki naj najprej zagotovi samostojnost duha, svobodo razuma in resnično srčnost čustev. Potrebujemo naravnost k resnici, kjer je izvor vseh moči. Veliki mostarski pesnik Šantič jo je našel enako kot Cankar v samem srcu, daleč proč od blišča cerkva in svetišč: »Ovdje nema hrama. Al'sveta i čedna tu u svakom srcu stoji crkva jedna, gdje se služi služba pravredna i čista.«

Tu je moč, ki je navdihovala, kar je bilo dobrega vse od protestantizma pa prek preporeka do NOB in poveljnega časa in vse, kar potrebujemo danes. V tej moči je tudi odločitev, da rečemo »Ne!« vseh gospodi, ki nas deli in zapleta v vojno, pa naj stoluje v Beogradu, Zagrebu ali Ljubljani.

Dr. Jurij Zalokar, Radovljica

Zakon, ki ste ga sprejeli, uvrščamo med tisto problematiko, ki ustvarja razmere, v katerih nastajajo nove krivice, ki v bistvu praviloma udarjajo najširši sloj obubožanega, siromašnega in ponižanega slovenskega delavca – hlapca Jerneja.

Stanovanjski zakon povsem upravičeno imenujemo zakon pravic in pomot, zakon, ki jemlje revnim in daje bogatim.

Kdo vam daje pravico, da nam v posmeh in norčevanje ponujate v odkup s popustom nekaj, kar smo že nekajkrat izplačali, nekaj, kar je našega. Vaše dejanje poseganja v našo last, premoženje, ki smo ga ustvarjali z lastnimi rokami, odrekanjem in odvajanjem iz naših siromašnih in sramotnih mezd iz skladov, ki smo jih oblikovali za stanovanjsko izgradnjo – izgradnjo naših domov, imenujemo s preprosto besedo kraja. Mar naj vašemu dejanju zaploskamo in vam izrečemo zahvalo? Pravite, da imate namen popeljati nas v lepšo prihodnost, v demokratično ureditev, da nam boste zagotovili osnovne človekove pravice in svobodine ter socialno pravičnost, še prej pa nas boste dovolili oropati človeškega dostojanstva in do golega sleči, če to ne uspeva anarhiji in pravnemu neredu, pač to počnete še z zakoni, ki jih vi imenujete in proglašate za najboljše in najbolj pravične.

Stanovanjski zakon ne le da je hudo sporen in sprt s pametno in razumom, po svoji vsebini ustvarja in omogoča siromašenje revnih in ponižanih na eni strani in drugi bogatenje bogatih, ki so in še danes žive na račun izkoriščanih in ponižanih delavcev. Tako kot včeraj nam tudi danes prodajate fraze in parole, ste mar sodo-

Protest zoper manipulacijo!

Vaše glasilo kot »časopis slovenskih delavcev«, po 42 tolarjev (?), ki ga med drugim financirajo »Svobodni« (?) delničarji, člani »Svobodnih sindikatov«, je pri protestni gladovni stavki za sindikalne in človečanske pravice pokazal svoj pravi obraz, to je, da je glasilo večidel direktorjev, ki ga v svojo zaščito lepijo na oglasne deske, financirajo pa ga slovenski delojemalci. Vaša hiša je med vsemi mediji in glasili s svojo nekorektnostjo, neprofesionalnostjo, zlasti novinarja Iva Kuljaja, ki v svojem članku, ki je 80 % samo njegovo mnenje oziroma njegove ugotovitve, mnenja, stiske 100-članskega novorojenega sindikata delojemalcev pa so eno-

stavno zamolčane. Prizadeta »gladovnika« pa je podprl za omenjena, za »predmet«!? V našem sindikatu pa je med drugimi večina visokostrokovnih delavcev, izobražencev, razvojnikov, gladovnika pa sva tudi javna delavca vsak v svoji občini, s preverjenim tajno dodeljenim mandatom. Zaradi krivic, gorja, ki ga je že povzročil vaš časopis nama, našemu sindikatu podjetja in številnim prizadetim Slovincem – delojemalcem, bomo pač prisiljeni poseči po instrumentarijih pravne demokratične države Slovenije.

PROIZVODNO IN TRGOVSKO PODJETJE, p. l. 61330 KOČEVJE, Tomšičeva ul. 13

IO sindikata podjetja Franc Muhič

ben Robin Hood, ki se mu je zmešalo, saj jemljete revnim in dajete bogatim.

Nad vse resno vas opozarjamo in zahtevamo takojšnjo zamrzitev Stanovanjskega zakona in postavitve stanja, kakršno je bilo pred sprejemom tega zakona. Za to zahtevo stoji na tisoče revnih, ponižanih, ogoljufanih in okradenih

delavcev, ki nočejo in ne želijo biti pručke tistim, ki žele skočiti za desetletja nazaj v čase, v katerih je bil delavec vreden manj kot nič.

Takoj po zamrznitvi zakona od vas pričakujemo, da nam boste dovolili sodelovati pri oblikovanju nove, drugačne in pošteno stanovanjske zakonodaje, ki bo lahko v ponos novi in moderni državi. Ne podcenjujte nas in nas ne izrivajte na rob družbenega dogajanja, v položaj, ko bomo primorani storiti korak in braniti tisto, kar je naše. Razumite kakor hočete, stanovanja so naša in ne dovolimo si jih kar tako brez boja prepustiti v roke tistim, ki so zanje najmanj prispevali.

Splošno je jasno, našo zahtevo jemljete kot kritiko vašega dela, popravite, kar se popravi da in preprečite posledice, ki jih povzročate s stanovanjskim zakonom, ne odlašajte in takoj sprejmite odločitev, ki jo od vas zahtevamo in pričakujemo.

Odprto pismo in poziv slovenskim delavcem in državljanom!

Delavci-državljanji Republike Slovenije, pridružite se nam in podprite našo zahtevo po zamrznitvi stanovanjskega zakona in postavitvi stanja, kakršno je bilo pred sprejemom stanovanjskega zakona. Prisilite svoje sindikate in organizacije, da v vašem imenu javno podpo naše in vaše zahteve. Če tega niso pripravljene storiti, se samoorganizirajte in nam pošljite podpise. Enako zahtvo je javnosti sporočil tudi Neodvisni sindikat Slovenije. V slogi je moč.

Izvršni odbor sindikata Neodvisnosti Zelezarne Ravne

enostavno ne laže? Tudi v predlogu nove ustave RS piše v 63. Členu: »Protustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti.«

Nerodno je v tem primeru npr. vsaj to, da bo treba po priznanju SR, ko bo začelo po našem ljubem prestolniškem mestu mrgoleti diplomatov in predstavnikov vseh vrst za vse, ki ne bodo snežno beli in bodo imeli tuj naglas, sestaviti poseben spis, kam jih bodo vzeli npr. na večerjo ali v disko, kam pa ne. Odkrivo od dobre volje birta pač. Prav tako bo mučno in nerodno, da bo treba, kot kaže pri teatrskih upravnikih ali novinarjih, ali celo pri delavcih, katerih dela presegajo pometanje ulic in praznenje smetnjav dokazati svoje korenine slovensko prešlo vsaj za zadnjih tristo let. V nedvomno veliko tolažbo nam bo lahko potem predvsem, da bo zanesljivo na naši strani vsaj kakšen francoski Le Pen, ali da bo zavodni italijanski Almirante, ki ima volilno bazo v Trstu, imel kongres svoje znane demokratične stranke v Cankarjevem domu. Vsemu skupaj lahko zelo blago in milo rečemo neroden in skrajno neprijeten sindrom v nastajanju. V primeru Palma, pa bi lahko mogoče tudi na osnovi tega pisanja rekel kaj tudi »Bavconov odbor«, da o javnem tožilstvu sploh ne govorimo.

S. S.

Pridi ljubček, tvoji so na televiziji

Sindrom rakastih tvorov

Demokracija je zares lepa zadeva, še zlasti, če si jo dolgo željan sanjaš o njej kot zgubljenec v puščavi o požirku vode. Seveda pa na svetu ni reči, ki bila tako popolna, da ne bi vsaj po koščkih tu in tam vodila tudi v kakšne zablode ali vsaj pregrešne misli, pa četudi prav v imenu taistega ideala. In kaže, da je tako tudi s to, včasih bi človek z malce grenkobe rekel tudi tako razvpioto demokracijo. Kakršnakoli že je, je seveda boljša kot nič. Če nič drugega daje možnost, da se odrgne tudi marsikatera zavesa ali pajčolan in marsikatera na videz cesarska zadeva se znajde v novih oblačilih, tako kot pri Andersenu.

Pa pogledjmo nekaj rožic iz naših logov, ki jih je bilo mogoče v zadnjem času zaslediti v našem tisku.

Visok uradnik ljubljanskega županstva javno opozori nobengene slovenske ovčice, da se je v nekaterih slovenskih kulturnih ustanovah že kar nedostojno razpaslo direktorovanje ali upraviteljstvo Neslovencev, ki imajo pri ustnem izražanju povrhu še čuden naglas.

PREDVOLILNA ARENA

Če odmislimo »zle duhove«, ki ga kdaj pa kdaj obsedejo, še najraje v norišnici sredi mesta (RTV), gre Rudiju Šeligi za sluzga, da bo parlament končno prišel do besede, ko gre za določanje duhovnih in gmotnih okvirjev vsega tistega, kar bi na kratko označili za slovensko kulturo. Če ne zaradi dru-

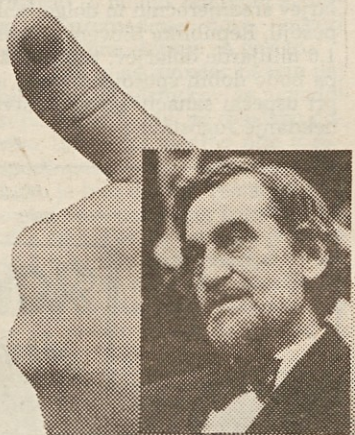
Minister za kulturo dr. Andrej Capuder v njegovem značilnem slogu v svojih (in vladnih) Nekaj izhodiščih za kulturni razvoj »zasodi« (izraz je njegov), da smo bili dozdaj preveč izpostavljeni modernističnim smerem v umetnosti, znanosti in kulturi, pa bi bilo prav, da se ta porevolucijski čas »umakne preudarni odgovornosti za vse lepo in dobro, kar so nam zapustili rodovi prednikov. Za »modno licitiranje«, kot na drugem mestu imenuje alternativno kulturo njen prvi upravitelj, je torej treba prikrtniti (denarna) vrata. Podoželje, premišluje naprej minister, je bilo skozi stoletja neizčrpen vir slovenske pameti in znanja, zato naj se načelo »dinamičnega ravnovesja« poslej še posebej izkaže v razmerju med mestom in deželo.

Kam pravzaprav meri krščansko-demokratski poslanec in minister, razkrije že v prvi točki Izhodišč. Tam lepo zapiše, da je bila v povojnem obdobju pretežno poudarjena le ena stran narodove ustvarjalnosti, zato je zdaj primerno, da damo moralno in gmotno spodbudo vsem tistim osebam in

Capudrovo dinamično ravnovesje

institucijam, ki so bile v preteklosti zaradi tega zapostavljene. Kaj pa je mislil s tem, da je treba posebno pozornost nameniti kombinaciji rumanskega in germanskega vpliva in da bi krepitev prvega togakega jezika pomenila, da bi Slovenci postali to, kar smo nekoč že bili, bo pa moral pojasniti v parlamentu. (J. P.)

Minister naj upravlja

gega že zato, da omeji samopašnost in (možno) aroganco vsakokratnega kulturnega ministra in zagotovi pluralnost tudi v tej, še posebej za Slovence sila občutljivi sestavini preživetja ob koncu dvajsetega stoletja. Šeligova dramaturgija v obliki v parlamentu obravnavane Resolucije o kulturi poskuša med drugim doseči prav to: globalno kulturno politiko naj sprejema parlament, ministrstvo za kulturo pa naj upravlja, ne pa vodi te politike. Prav tako ne pristaja na ideološko barvanje, kadar gre za državno podporo temu ali onemu kulturniškiemu projektu, ali povedano drugače: kulturna politika niti po naključju ne more biti dekleta te ali one strankarske ideologije oziroma njenih vrednostnih sodb. To velja tudi za kulturno ustvarjanje Slovencev zunaj meja materine države, ki ga ne bi smeli razlikovati po političnih kriterijih, denimo po tem, ali gre za politično ali za ekonomsko emigracijo. Resolucija, ki jo predlaga Šeligo, tudi zavrača razlikovanje med lokalno in centralno (ljubljsko) kulturo, umetniško delo pač razume takšno, kot je. Isto velja tudi za odnos med tradicionalno in alternativno kulturo.

SVOBODA DELA POMENI BITI TUDI BREZ DELA

Ena izmed najbolj ostrih in najpomembnejših sprememb nove ustave zadeva delo. Predlog nove ustave uvršča svobodo dela med človekove pravice in temeljne svoboščine (čl. 49). Svoboda dela je v tem, da si vsakdo prosto izbira zaposlitev in da je vsakomur pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto. Ustava hkrati zavezuje državo, da ustvarja možnosti za zaposlovanje in delo ter zagotavlja nujno zakonsko varstvo (čl. 66).

Prehod iz družbenolastninskega, dogovornega v tržni ekonomski model pomeni hkrati tudi prehod iz sistema samoupravnega reguliranja zaposlovanja in polne zaposlenosti na trg delovne sile in brezposelnosti. Delo sedaj ni več temelj prilaščanja in družbene lastnine ter upravljanja z njo, delavec ni več hkrati upravljalec družbenega kapitala in nosilec delovne sile. Delo postaja sedaj le eden izmed proizvodnih dejavnikov, delavec pa nosilec delovne sile s pravico do soupravljanja, »omejenega« z interesi kapitala in države. Prehajamo v sistem, v katerem bo zaposlitev pogodbeno in s tem tudi veliko manj varovana kot doslej.

Nova ustava »dviga« pravico do dela na evropsko raven. Za nas je pri tem pomembno predvsem razhajanje med doseženo stopnjo »reform« naše zakonodaje dela in zaposlovanja z zakonodajo razvitih tržnih ekonomij. Gre za vprašanje, kako naša zakonodaja ureja razmerja med delavci ali delojemalci na eni strani in lastniki kapitala ali delodajalci na drugi; kako kolektivne pogodbe urejajo razmerja med delavci, kapitalom in državo; kako bo urejen trg dela v splošnem interesu vse družbe.

Prehod na delovanje trga delovne sile se je pri nas začel s spremembami delovne zakonodaje že v letu 1988, intenziviral pa zlasti v letu 1990, po sprejetju zakona o podjetjih, ter v letošnjem letu, ko je bilo zakonsko sproščeno odpuščenje zaposlenih delavcev. Zakonski roki odpuščenja delavcev se bodo dokončno sprostili januarja 1992 in takrat lahko pričakujemo, da se bo sprožil plaz odpuščenja delavcev. Brezposelnost naj bi prevzela država s svojo aktivno politiko zaposlovanja.

Prehod iz družbene lastnine v privatno bo za nekaj let z racionalizacijo odpravil na tisoče danes še obstoječih delovnih mest. Tudi modernizacija proizvodnje, ki naj bi sledila, bo prav tako prinesla čiste izgube delovnih mest, čeprav bo prihranila delo, surovine, energijo in kapital. Narasčajoči konkurenčni pritisk bo porajal individualne neuspehe. Razpadli bodo obstoječi socialni okviri, vprašljiva bo postala razredna solidarnost. Po vsej verjetnosti bomo postali dvotretjinska družba, za katero je značilno, da

vodilne skupine socialno degradirajo nezaposlene, delavce brez kvalifikacij, starejše, invalide in mladino.

V januarju 1992 naj bi oživila nova zakonodaja, ki že čisto jasno govori o tripartitem organu upravljanja republiškega zavoda za zaposlovanje. Vanj se vključujejo država, predstavniki delodajalcev in predstavniki delavcev ali delojemalcev. Značilno za ta »zakonski« prehod je to, da je nastal namesto od »spodaj« navzgor, »zgoraj«. V razvitih zahodnoevropskih državah je namreč delovna zakonodaja nastala na podlagi interesov, zahtev in pritiskov kolektivnih pogajanj med delodajalci in delavci oziroma sindikati. Ker pa pri nas seveda delodajalci zaradi nesprejete lastninske zakonodaje še niso organizirani, sindikati pa so slabo organizirani ali se nasploh prepočasno prilagajajo razmeram trga delovne sile, je seveda glavno vlogo na tem področju prevzela država, skupščina pa mesto pogajanj, če sploh lahko govorimo, da se je katera koli parlamentarna stranka pogajala za pravice delavcev, tako glede pogojev in postopkov njihovega odpuščenja, obveznosti podjetij ali delodajalcev pri tem, določanja presežkov delavcev, njihovih odpravnin in odškodnin.

Tudi prepočasno nastajanje sistemske zakonodaje o soupravljanju delavcev in zastopanju sindikatov slabo vpliva na položaj delavcev pri odpuščenju, pa tudi na ceno dela, ki jo sedaj namesto kolektivnih pogodb določa za velik segment dela prav država. In ni nas strah toliko močne države, kot nas je lahko šibkih sindikatov. Parlamentarne stranke so svoj pravi obraz že odkrile, kolikšna bo »pogajalska« moč in pripravljenost novo nastajajočih socialdemokratskih strank, pa tudi socialističnih, sredinskih in drugih levo usmerjenih, trenutno še zunaj parlamentarnih strank, pa bomo videli v bistvu šele po volitvah. Edino za delodajalce nam ni potrebno skrbeti. Njihov interes za dobiček bo močan prav toliko kot njihova organiziranost.

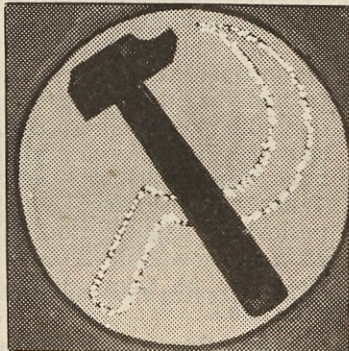
Sredinska in levosredinske stranke bi zato morale v prihodnje postaviti »neformalno« koalicio, ki bi bila sposobna solidarizirati čimveč močnih s šibkimi. Skratka, malo humanega idealizma naj bi sprejeli vase tudi »novi materialisti«, čeprav v nasprotju s svojimi interesi in pogosto tudi z interesi svoje stranke. Sicer bodo nastale v ekonomskem in socialnem položaju delavstva, zaradi hitrejšega razvoja pomembnih industrijskih panog in vlaganja kapitala v najbolj profitne posle, tako velike razlike, da bodo sprožale težko obvladljive socialne in družbene konflikte.

Branka Prezelj

S KLADIVOM PO GLAVI

Naslov je dvosmiseln. Težko je namreč reči, ali slovenska oblast tolče po glavi delavce ali pa je marsikateri oblastnik po glavi že udarjen. In to prej z macolo kot z navadnim kladivom.

Če vlada ignorira sindikate, bi človek še razumel – vse dotlej, ko bodo sindikati prav zaradi butaste vlade prisiljeni popeljati na ulice stotisoč-

glave množice. Prav malo še manjka.

Če pa se tako vede skupščina, človek res več ne ve, kdo je udarjen. Predsednik ZZZD Jože Zupancič niti v torek niti v sredo ni pustil spregovoriti sekretarju svobodnih sindikatov Rajku Lesjaku. Skupščina je torej sindikatom odrekla pravico govoriti poslancem.

Celo če bi pustili ob strani dejstvo, da je vodstvo skupščine s tem kršilo veljavno ustavo, je stvar grozljiva. Zakone, ki krojijo življenje delavcev, sprejemati brez sindikatov, je že tako samomor vsake oblasti. Če pa pred tem ušesa zatisne še parlament...

C. B.

PO TITU – TITO (2)

Titovska, torej Kardeljeva vizija SFRJ, po biološkem odhodu »predsednika z neomejenim trajanjem mandata« je v osnovi nekrofilna. Civilno prebivalstvo, ki ga Kadijevičeva soldateska sistematično terorizira, to »Jugoslavijo« opazuje samo iz kletnih zaklonišč.

Pomanjkanje titovske avtoritete v politični sferi je nujno pripeljalo do kninskega in siceršnjega posredovanja »zvezne vojske«. Tito je seveda vladal izvenustavno. Pozivanje k nastopu take vrste avtoritarnega političnega voditelja, ki naj bi nastalo krizo rešil »od zgoraj«, kaže na pričujoči totalitarni refleks na balkanskih vzporednicah. Titovi nasledniki – od Tuđmana prek Miloševića pa tudi vse do slovenskega Kučana – kažejo občasne titovske reflekse, vendar obstaja bistvena razlika. Tito je vladal s pomočjo kominternovskega mandata iz moskovskega hotela »Luks«. Vsi sedanji republiški voditelji pa so prišli na oblast z volitvami in na valu nacionalnega gibanja. Tudi opozicija temu boljševisškemu refleksu ni postavila po robu neko drugo obnašanje ali neke drugačne mišljenjske tradicije. Izvenustavno delovanje Demosovega »sveta« seveda presega ustavno svobodo govora in zbiranja, saj so na svojih črnovrških »Čebinah« sklepal o vseh nas daleč od budnih oči javnosti. Ko so povabili novinarje v Poljce na ta »svet«, je Demos prerasel v raznorodno koalicio. Vsekakor bi ta zgodba o »demokratski opoziciji« bila smešna, ko ne bi bila žalostna. Tudi »demokratska opozicija« se še mora pričuti parlamentarizmu. To velja še posebej sedaj, ko je veter nacionalne euforije precej ponehal in ko utegne socialni upor nadomestiti nacionalno gibanje.

Piše: Mladen A. Svarc

Skrivnost Titovega vladanja z »avnojsko« DFJ-FLRJ-SFRJ je bila v natančno doziranemu ekvilibriranju med »internacionalisti« in med »nacional-komunisti«. Nasledniki J. B. Tita so seveda »nacional-komunisti« in sedanja jugo-kriza je izpolnitev nacional-komunističnega programa. »Nacionalni programi« niso bili samo protest partijskih disidentov proti komunistični politiki, ki jo je vodil bolj interes partije kakor lastne nacije. Ko so prišli na »spored« nacionalni programi, so bili ustrezno spodbujeni, včasih pa svetovani s strani prepoznanih glasnikov. Seveda narod ni partija, da bi za narod lahko spisal program na isti način, kot se ga napiše za partijski kongres – razen če je stranka karizmatičnega (partijskega) voditelja kar ves njegov narod. Po drugi strani so (sedaj jugoslovanski) integristi pokazali, da njihov »internacionalizem« sega še vedno v moskovski center. Soppadanje sovjetskega avgustovskega vojaškega puča in hkratnega prevzeta oblasti nad predsedstvom SFRJ s strani »polpredsedstva« ni naključje. Obe struji – saj za formirani frakciji znotraj kominternovske galaksije tako in tako nikoli ni šlo – sta imeli svojo navezo v obveščevalni aparat, eni v vojaško GRU (npr. Kopinič), drugi v NKVD (npr. Srebrnjak, Hebrang). Brozova skrivnost je bila v tem, da je imel neposredno navezo v aparat ruske partije mimo Kominterne. Tudi njegov spor (Informbiro, 1948–55) z moskovskim centrom ima korenine v zadevah, ki so se Jugoslavije dotikale le v toliko, kolikor je nastopil bolj radikalno od političnih dogovorov na Jalti za račun določene smeri znotraj ruske kompartije. Obračun z dachauci in drugi politični procesi so bili zato, da bi pripravili teren za obračun z nacionalkomunizmom, ki je hotel postati partner Moskvi.

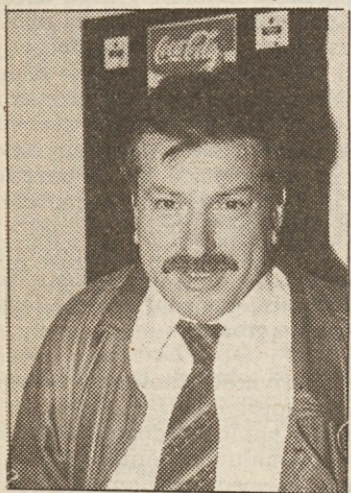
V svojem nadaljnjem vladanju je Tito spretno izkoriščal tako notranja nasprotja znotraj komunističnega gibanja kakor tudi dejstvo, da je Jugoslavija postala vozlišče med Zahodom in Vzhodom. Toda kadar koli se je pokazala priložnost, je titovska linija namesto razumnosti pokazala pretiran avantgardizem in radikalizem. Nacionalizacijo je Titov režim izvedel dokončno šele pozneje 1958. leta, ko je pritisk Zahoda popustil. Dolgotrajni spor KPJ/ZKJ s kitajskimi komunisti sledi ravno tako iz zagovarjanja določene doktrinarne koncepcije in ne iz zunanje-političnega realizma. Dodatno je zadevo zapletla še jugo-specifika, namreč »nevrščenost«, kjer je po bandunski konferenci SFRJ v bistvu spodrinila LR Kitajsko (za moskovski račun) iz »Tretjega sveta«. Itd.

Toda ustavno zajamčena blokada je končno prav zaradi svoje zacementiranosti privedla do tega, da sedaj še enkrat preživljamo nekdanje kominternovske frakcijske boje. Nacional-komunizem, tisti disidentski (dr. Mihailo Marković, Vuk Drašković, dr. Franjo Tuđman, dr. Savka Dabčević-Kučar, Marko in Vlado Veselica, tudi dr. Pučnik, dr. Rupel in ostali) in tisti »prenoviteljski« (Kučan, Račan, K. Gligorov, N. Duraković) se prepletata ali dopolnjujeta. Generalna ZK-Gibanja za Jugoslavijo pa dokazuje z druge strani strelskih jarkov, da je »internacionalistični« center ali integristično jugoslovanstvo samo neki drugi, tuji in večji nacionalizem. Stopnja razpada komunističnega projekta se loči samo po tem, koliko in kje se je ta utopični projekt »udejanil« in s tem ustvaril tisto zadnjo inovacijo marksistično-leninistične ideologije, Stalinov »socializem v eni državi«.

J. B. Tito alias Walter Friedrich je ves čas svoje vladavine izigral en nacionalizem z drugim. Ante Marković, predsednik vlade brez države, je poskusil vladati v večstrankarski demokraciji z isto metodo, pa mu je državo razgnalo pod foteljem. Nad jugoslovanskim pogoriščem pa še vedno lebdi duh tistega »maršala SFRJ«, ki je tej državi postal predsednik in to ne dosmrtno, ampak tudi posmrtno z neomejenim mandatom. Če je lahko tej deželi vladal mrtvi maršal po 1980. letu, potem postane sedanja nekrofilija, sedanje herostratsko uničevanje vsega, kar je na topovskem merku titovske armade, razumljiva. Volitve same po sebi niso odstranile komunističnih elit. Toda – ali sploh imamo alternativo, ko pa »demokratska opozicija« ni znala pokazati poti naprej, ampak je od vseh možnih ciljnih ali interesnih skupin zanjo veljal le domobranski lobi?

PLAT ZVONA

Velik del slovenskega gospodarstva je pred bankrotom; tega ni treba več dokazovati s statističnimi podatki. Vlado Rancigaj, predsednik Delavske stranke Slovenije je na seji predsedstva ljubljanske organizacije DSS opozoril, da slovensko delavstvo še nikoli ni bilo pred tako hudo preizkušnjo, kot je prav zdaj, zadnje dni pred mednarodnim priznanjem samostojne, suverene države Slovenije. Večina delavcev ni tvorno vključena

Vlado Rancigaj: Vlada je brez poslaha za stiske delavcev

v politične stranke na Slovenskem. Te zdaj na političnem prizorišču ne predstavljajo njihovih resničnih interesov. Delavci zato nimajo zaupanja v vodstva večine strank, zastopanih v skupščini.

Tudi različni sindikati so brez veljave, če se glasovalni stroj Demosa odloči, da ne bo dvigoval rok za njihove predloge. To se v republiški skupščini redno dogaja. Sindikate je na nemočne koščke razbila

strankarsko obarvana propaganda o prednostih sindikalnega pluralizma, koristnosti konkurence med sindikati. Ta »koristnost« pa se po pravilu izraža v neenotnem sindikalnem nastopu proti tistim, ki krojijo položaj delavstva – tudi v slovenskem parlamentu, npr. ob sprejemanju zakona o delovnih razmerjih, o zavarovanju socialnega statusa brezposelnih, svežnju lastninske zakonodaje itd. Za delavce zveni žaljivo trditev posameznih poslancev, zlasti direktorjev, da slovenska delavska zakonodaja temelji na zakonodaji razvitih evropskih držav, mednarodnih konvencijah, socialni listini Evrope. V Italiji, Avstriji, Nemčiji imajo delavci veliko večjo pravno in socialno varnost kot pri nas. Imajo tudi pravico so upravljati in soodločati v podjetjih – neposredno ali prek sindikatov. Delavsko zakonodajo pripravljajo tam skupaj vlada, zbornica in sindikati. Le kako si slovenska vlada zamišlja uresničevanje delavske zakonodaje brez podpore delavcev in sindikatov? Če naš parlament in vlada ne bosta pri priči kaj ukrenila za preprečitev gospodarskega razkroja, ki vse bolj ogroža delavce in njihove družine, bo plaz delavskega nezadovoljstva – in ne razkol v Demosu – odpihnil vlado pred iztekom mandata. Breme, ki zdaj leži na gospodarstvu, postaja že nezno: obeta se nam, da bomo kmalu imeli 150.000 brezposelnih, nad 430.000 upokojencev in le še 650.000 zaposlenih. Ni države na svetu, ki bi ob teh dejstvih ne bankrotirala!

Ali bodo spremembe ob prenovi zavodov za zaposlovanje le lepotni popravek ali pa bodo globalnejše vsebinske narave, ki bodo resnično pomenile drugačen način organiziranja in delovanja?

Kot je povedal Marjan Šprajc, vodja pravnih zadev pri Republiškem zavodu za zaposlovanje, gre za spremembe tako na organizacijski kot na vsebinski ravni. Zavodi, doslej v sestavi državne uprave, bodo 1. januarja 1992 postali javni zavodi, ki bodo dobili tudi svoj organ upravljanja. To bo tripartitni upravni odbor, ki ga bo se-

REORGANIZACIJA – VEČNI IZGOVOR

stavljalo 5 predstavnikov organizacij in delodajalcev, organiziranih v gospodarski zbornici in drugih združenjih, 5 predstavnikov delavcev, organiziranih v sindikatih, ter 5 predstavnikov izvršnega sveta Skupščine republike Slovenije. Vse tri strani bodo sedaj morale usklajevati svoje interese glede aktivne politike zaposlovanja in drugih dejav-

Leto je spet naokoli in kot je že običaj, se zvedavo sprašujemo, kaj nas čaka v prihodnjih dvanajstih mesecih. Na vprašanje je seveda mogoče odgovoriti na različne načine, saj je zelo splošno. Če pa imamo v mislih naš življenjski standard in gospodarsko konjunkturo, se možnosti za megljeno oblikovanje odgovora precej skrajšajo. Ne moremo na primer mimo letošnjih gospodarskih tokov, ki so zelo zaskrbljujoči in ki bodo odločilno vplivali tudi na gospodarske razmere v letu 1992.

Značilno zanje pa je, da je bila industrijska proizvodnja v letošnjih desetih mesecih manjša kot v enakem obdobju lani za 11,6 odstotka, da je mesečna rast maloprodajnih cen nevarno visoka, da je stopnja nezaposlenosti že okoli 11-odstotka, da smo v letošnjih devetih mesecih ustvarili 206 milijonov dolarjev zunanjetrgovinskega primanjkljaja.

Kritična pa niso samo makroekonomska gibanja, ampak tudi dogajanje na mikroravni. V številnih podjetjih imajo namreč vse večje težave zaradi izgubljanja jugoslovanskega trga in krčenja leta in leta ustaljene domače prodaje, dotrajanosti opreme in prenizke storilnosti, pomanjkanja denarja za izplačila plač, mednarodnega izvoza in še bi lahko naštevali. Če poslušate nekatere politike, se vam bo sicer zadelo, da položaj v gospodarstvu in širše v družbi vendarle ni tako »črn«, da nas bo napovedano mednarodno priznanje rešilo dosedanjih skrbi in da nam bo tujina finančno izdatno pomagala pri premagovanju naših gospodarskih zagat. V resnici nas zaradi vključevanja v evropske integracijske procese čakajo nova odredanja in nove naloge, ki jim morda ne bomo v celoti kos.

Z drugimi besedami, novi državi Republikli Sloveniji in njenim državljanom se v tem trenutku resda odpirajo formalne in mednarodnopravne ter diplomatske možnosti za urejanje življenja na nov, boljši način od dosedanjega, kar pa še ne pomeni, da bomo te možnosti znali izkoristiti. Ne smemo pozabiti, da smo v resni razvojni krizi, da nimamo lastnega kapitala za nov investicijski cikel, da

VESELO V NOVO LETO

je slovenska družba v primerjavi s članicami EGS slabo organizirana, da se domača politika še vedno preveč vtika v gospodarsko življenje in da tudi slovenske banke čaka sila zahteven in dolgotrajen proces sanacije.

Resnici na ljubo si moramo priznati, da smo postali Slovenci v zadnjem času malo narcisoidni in da si zlasti na politični ravni nočemo priznati, da tudi sedanja vlada dela precejšnje napake, da je slovenska parlamentarna demokracija šele na začetku razcveta in da splošne politične razmere, medstrankarske razprtije in nedefinirana tekoča ekonomska politika vplivajo na gospodarske razmere. Res je, na primer, da ima Slovenija v primerjavi z drugimi republikami ali Vzhodno Evropo določene primerjalne prednosti (večja konkurenčnost izvoznikov, ugodna geostrateška lega, meja s članicami EGS, industrijska kultura Slovencev, itd.), po drugi strani pa je slovensko gospodarstvo potrebno temeljitega prestrukturiranja. Treh železarn, brez delitve in specializacije dela prav gotovo ne potrebujemo, podjetja pa potrebno posodobiti in spremeniti posamezne proizvodne programe, mlade menežerje bi kazalo poslati na šolanje v tujino, gospodarsko infrastrukturo bo treba posodobiti s tujo finančno pomočjo, kmetijsko pridelavo bo treba korenito modernizirati, delež storitev pri ustvarjanju družbenega proizvoda se bo moral povečevati. Vsem tem nalogam pa sedanja slovenska vlada zagotovo ne bo kos, saj je premalo strokovna in preveč politična. Z ideološkimi merili seveda elementarnih gospodarskih problemov na makro in mikro ravni ne bo mogoče reševati, nove volitve pa bodo spet veliko stale in nam je male dragocen čas. Lahko se celo zgodi, da bo boj za oblast zasenčil vse drugo, da se bodo gospodarske razmere še poslabšale, da ne bomo znali ločiti gozda od dreves in da se bomo v tujini osmešili. Takšen črn scenarij slovenske promocije v razviti Evropi bomo seveda morali za vsako ceno preprečiti in dati v vladi in na vseh nižjih ravneh primarni pomen stroki, dejanski sposobnosti ljudi, inovacijam, učinkoviti organizaciji dela in podobno.

Ljudje v prihodnjem letu na tiho pričakujemo, da bomo bolj živeli kot letos, da bomo lahko potovali v tujino, se izobraževali in uživali na delovnem mestu. Te sanje pa se nam žal ne bodo uresničile, saj se bomo morali lotiti uresničevanja stabilizacijskega programa in krotjenja inflacije, ki opozarja, da je z našim gospodarstvom nekaj hudo narobe. Če nas bodo podprli Mednarodni denarni sklad, Svetovna banka in Evrop-

sko gospodarska skupnost, potem bomo lahko začeli z resno stabilizacijsko politiko, ki bo rodila sadove v treh do petih letih. Če te finančne in politične podpore ne bo, bomo izgubili še eno leto in upajmo, da se to ne bo zgodilo, saj to ni v interesu tujih kreditorjemalcev. Jugoslavija je namreč dolžna tujini okoli 15 milijard dolarjev srednjeročnih in dolgoročnih posojil, Republika Slovenija okoli 1,6 milijarde dolarjev, tuji upniki pa bodo dobili sposojeno nazaj le pri uspešni sanaciji gospodarstva nekdanje Jugoslavije.

rabo pa smo že tako in tako občutno zmanjšali in si njenega nadaljnega krčenja ne smemo privoščiti, razen če se ne mislimo prilagoditi afriškemu standardom osebnih in družbenih blaginje! Sedanja in nova slovenska vlada pa bosta morali najti rešitev blokade privatizacije družbene lastnine, sprejeti sistemsko zakonodajo na področju ekonomskih odnosov s tujino in še kje ter ustvariti možnosti za začetek premagovanja gospodarske krize v letu 1993. Dela bo pravzaprav toliko, da bi potrebovali dve vladi in ne le eno,

Slovensko vlado in banke bo še lep čas bolela glava tudi zaradi notranjega dolga, še zlasti do deviznih varčevalcev. Na nek način bo potrebno zagotoviti sredstva tudi za servisiranje notranjega dolga, to pa bo vplivalo na nujno zmanjševanje vseh oblik porabe. Iz porabe je razvidno, da so se osebni dohodki realno zmanjšali za tretjino, investicije za 27,6 odstotka, materialna poraba države pa se je realno povečala za desetino. Če so ti podatki Bajtovega inštituta točni, pomeni, da bo potrebno javno porabo močno zmanjšati, kajti brez investicij ne bo pozitivne gospodarske rasti, vsaj na dolgi rok ne. Osebnostno

pa ne bo delala niti ta, bo stagflacija še večja. Kot vemo pa sta visoka inflacija in obnem negativna gospodarska rast največja možna problema vsake nacionalne ekonomije, njuno zdravljenje pa je praviloma vedno zelo boleče, dolgotrajno in drago.

Če smo malo zlobni, lahko torej za leto 1992 rečemo, da nas ne čaka nič dobrega, da bomo morali še naprej stiskati pas in čakati na lepše čase. Tudi razpoka z Jugoslavijo bo zahtevala precej časa in živcev, prav tako tudi navezovanje formalnih stikov z EGS in mednarodnimi finančnimi in drugimi organizacijami. Za slovensko vlado lahko napovemo, da se bo verjetno še naprej ukvarjala bolj s politikot kot z ekonomijo, da se bodo trenja med vlado in Banko Slovenije nadaljevala, da se bodo stranke ukvarjale raje s predvolilno propagando kot s problemi podjetij, da bodo banke mirile jezne devizne varčevalce in snubile nove, tujina pa nas bo blagohotno opazovala in nas poskušala bolj ali manj skrito podrediti svojim političnim in gospodarskim interesom, pa če nam bo to všeč ali ne. Leta 1992 bomo torej Slovenci dobili svojo, novo državo, ki smo si jo tako zelo želeli. Kljub temu pa jo bomo že »prve dni« prekleli.

Emil Lah

Modrovanja o sreči

- Angleži:** Če si preveč srečen, ne spoznaš samega sebe. Če si preveč nesrečen, te noče spoznati svet.
- Kitajci:** Ko se nam sreča smehlja, srečamo prijatelje. Če nam obrne hrbet, srečamo lepo žensko.
- Grki:** Srečnim celo petelin nosi jajca.
- Rusi:** Sreča ni konj, da bi ga vpregel.
- Jugoslovani:** Nekomu pluta potone, nekemu plava svinca na vodi.
- Slovenci:** Sreča na razpotju sedi.

SMO ŽE V EVROPI

Na otvoritvi izobraževalno-sejemske prireditve INFOS 91, ki je bila v sredo, 18. decembra, v Cankarjevem domu in na kateri so bile mnoge znane politične osebnosti (Dimitrij Rupel, Igor Bavčar, itd.), je imel uvodno besedo minister za znanost in tehnologijo Republike Slovenije dr. Peter Tancig. Med drugim je izjavil tudi tole: »Slovenija je računalniška dežela, saj smo na tem področju nad evropskim povprečjem!«

Imate stanovanje? Nimate?

V OBEH PRIMERIH JE NOVA BROŠURA ZA VAS!

NOVO – NOVO

● Stanovanjski zakon ● Kako odkupiti družbeno stanovanje ● Kako urejati najemna razmerja s stanodajalcem ● Kdo upravlja stanovanja ● Kakšne pravice imajo vaši potomci pri razpolaganju s stanovanjem

To in še več boste zvedeli v novi brošuri

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM, v kateri je objavljen stanovanjski zakon s komentarjem in primeri, kako urejati posamezne pravice. Cena 230,00 SLT.

Naročila pošljite na:

Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni: 321-255, 110-033, 311-956.

Bojana Humar

NEPRIJAZNA POPOTNICA

O naši davčni zakonodaji, ki je bila lani izsiljena po bližnjici tik pred Silvestrom, smo nemalokrat slišali, da gre za »evropski« model obdavčitve in da bomo s takšno davčno zakonodajo kar naenkrat v belem svetu. Seveda bi te trditve že takrat, danes pa še toliko bolj, označili z lafirari ali za poceni floskule.

Naša davčna zakonodaja je namreč natančno tiste vrste, ko država prouči svoje potrebe in si od plač delavcev in drugih virov prisvoji toliko, kot meni, da potrebuje. Tako, natančno tako je s to našo »evropsko« davčno zakonodajo. Zato ni naključje, da se zelo hitro približujemo tako imenovane prelomnemu letu, ko delovnemu človeku zares ne bo več kaj vzeti. Pa dolgo pričakovanega in zaželenega streznjenja še ni od nikoder. Vse skupaj spominja človeka na čase Turkov, to je na dolgo obdobje ropanja.

Pri vsem tem je najbolj zaskrbljujoče, da vlada kljub vsemu ne nehno išče poti, kako bi nas še bolj ožela. Tako naj bi poslanci še pred novoletnimi prazniki sprejeli zakon o prometnem davku, ki ga je predlagal finančni minister Dušan Šešok. Povedano z drugimi

besedami: vsi skupaj lahko pričakujemo novoletno darilo v obliki vrtoglavih podražitev naftnih derivatov. Z novim zakonom so namreč predvidene nove, precej višje davčne stopnje za gorivo.

Davek za neosvinčen bencin naj bi znašal 90 odstotkov, za navadni super bencin 140, za dizelsko gorivo 190 in za kurilno olje v gospodinjstvih 20 odstotkov. In kako je bilo doslej? Temeljni prometni davek za super bencin je bil 37,4 odstotka, za ceste pa je šlo še 45,3 odstotka od rafinerijske cene bencina in trgovske marže, ki skupaj tvorita davčno osnovo. Ker se po novem davek na gorivo ne

bo več delil na temeljni prometni davek in prispevek za ceste, lahko zapišemo, da je bil doslej super bencin obdavčen skupno z 82,7 odstotka. Sedaj pa naj bi se davčna obremenitev povečala na 140 odstotkov in s tem cena super bencina na 52 tolarjev. Liter dizelskega goriva naj bi veljal 50 tolarjev, medtem ko bo kurilno olje za gospodinjstva za spoznanje cenejšje. Pocenilo naj bi se za 0,6 tolarja. Nova cena naj bi bila 18,9 tolarja za liter. Vsaj ena dobra novica. Ampak le za tiste, ki v svoje avtomobile kljub grožnjam še vedno točijo kurilno olje za gospodinjstva.

Ni kaj, v vsakem primeru bo po novem letu bencin dražji, saj tudi Petrol vztraja pri podražitvi. Po njegovem bi morali popraviti cene goriva za 20 odstotkov, čeprav smo jih komaj dvignili.

Skratka, s podražitvami, inflacijo in nadaljnjim padanjem življenjskega standarda se moramo, radi ali neradi, sprijazniti, čeprav je to bolj slaba popotnica za novo leto 1992.

A. U.

Svobodni Sindikati Slovenije

POD VLADNO SMREČICO

Izvirno božično drevo je božje drevice (Ilex), lep zimzelen grm s čudovitimi temnozelenimi trnato obrobljenimi listi in živordečimi plovci. Smrečice in jelke, šele v zadnjem zgodovinskem obdobju »novoletne« imenovane, so božje drevice nadomestila pod težo razmer – ker bodika ne raste povsod in v izobilju. Slovencem pa bi se za letošnje božično-novoletno praznovanje bolj prilegel Ilex ali kakšen še bolj trnast okrasek. Zato, da bi se skladal z darili, ki nam jih kani vlada položiti pod božično drevesce.

Vlada je imela priložnost, da bi podanike primerno obdarila in jih razveselila ob koncu leta. Lahko bi znižala davke in denimo carine za avtomobile. Lahko bi se bolj trudila, da bi že sklenila socialni pakt s sindikati in gospodarstvom. Lahko bi ponudila primeren razvojni in antiinflacijski program. Lahko bi udarila po cenah in tako naprej, da ne omenjamo posebej boljših različic stanovanjskega zakona, zakona o privatizaciji ukrepov za oživljanje gospodarstva, inflacije itd...

Pod smrečico bomo državljani namesto omenjenih lepih daril dobili predlog povečanja in javne porabe, ki je takšna, kot bi imeli švicarski družbeni proizvod in kot bi se hkrati odpravljali na vojno. Predstavljeni protiinflacijski program je bolj podoben Ante-inflacijskemu programu. Med paketi so tudi predlogi za višje prometne davke derivatov, nove cene tistega, kar pojemo in popijemo ter nove cene elektrike. Vse to v porcijah, po katerih se vidi, da vlada ravna hkrati zelo racionalno in produktivno. Zakaj bi se trudili, da bi dosegli tako piškava povišanja cen, kot drobnjakarijo na

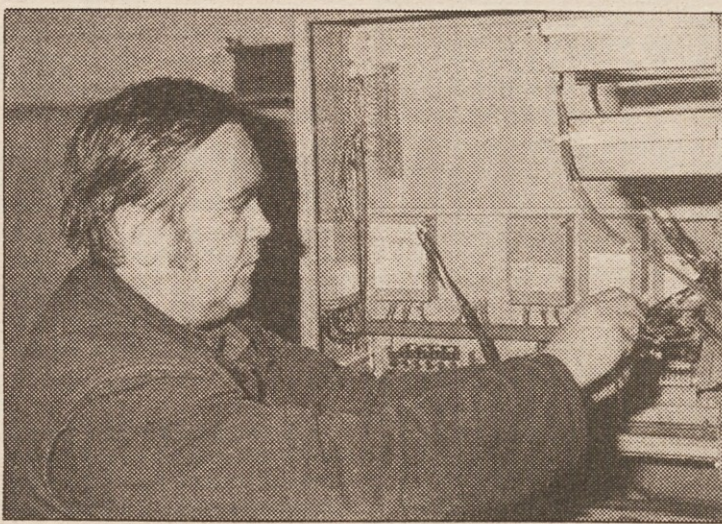
Zahodu, če lahko v enem samem mesecu dosežemo trikrat višjo storilnost!

Če v vladi ne bi bilo nekaj mož, kot so na primer finančni minister, zunanji minister ter njen obrambni kolega, bi bilo razpoloženje državljanov že med minulim letom tako klavrno, kot zdaj, ko odvijamo vladina darila. Ti možje so nam dvignili moralo, ko so zmagali v junijsko-julijški vojni, skorajda so nam pod smrečico položili mednarodno priznanje in nas tolažili v najbolj težkih trenutkih. Tako smo na primer že sredi julija izvedeli, da je samo vprašanje nekaj tednov, pa bomo dobili prva mednarodna posojila. Devizni varčevalci so tako rekoč potolaženi, saj bodo, kot kaže, svoje devize dobili nazaj najkasneje v osmih letih. Zato bomo zdaj lahko tudi drugi, ki banki nismo več zaupali, ponovno zaupljivo prinesli devize iz nogavic na nove devizne račune. Davkoplačevalci, to pa smo vsi državljani, smo se razveselili ob novici, da bo vlada stopila na prste utajevalcem davkov. Ker bo izterjala vse, kar ji pripada, bodo poslej lahko davčne obremenitve nižje. Odvalili so nam kamen s srca, ko so razložili, da je javna poraba resda najvišja v Evropi (in okolici), da pa sam proračun ni tako zelo velik, pravzaprav je majhen. Že lani so povedali, da bo elektrike dovolj, pa četudi zapremo nuklearko (in obljubo držali do pred nekaj dni). Tako rekoč tik pred pokom zamaška na steklenici šampanjca pa so nam po ovinku podarili trinajsto plačo: plače naj ne bi bile več dolgo zamrznjene.

Kje bi že bili, če bi bila vsa vlada, kot so nekateri njeni možje!

Boris Rugelj

NAJVAŽNEJŠE JE DELO

Peter Gašperin, vzdrževalec iz jeseniške Zelezarne, upravičeno pravi, da se mu bo letošnje leto lepše končalo, kot se je začelo. Potem ko mu je še spomladi slabo kazalo glede zaposlitve, zdaj spet trdno sedi v tem sedlu. Kolikor sploh lahko v teh časih za koga trdimo, da ima službo trdno v rokah...

»Nekaj tednov prisilnega dopu-

sta, čakanja na delo doma, mi je pošteno načelo živce,« nam je pripovedoval Gašperin, ki ima za sabo 33 let delovne dobe in pravkar, v najobjem družinskem krogu, proslavljen 52. rojstni dan.

»Zdaj je naš oddelek vzdrževalec merilnih naprav »stabiliziran« glede števila zaposlenih. Ostalo nas je deset v jeseniškem delu že-

lezarne in upamo, da se težave ne bodo ponovile.«

»Toda v železarni, kolikor vemo, odpuščanje še ni končano – Kakšno je kaj razpoloženje?«

»Bolj mučno, kot povsod, kjer je treba delavce odpuščati.«

»Koliko zaslužite?«

»Zadnji mesec sem s 16 nadurami vred zaslužil 11 tisočakov. Žena je prinesla še enega več kot jaz in ker sva v gnezdu ostala sama – sin je odrasel – se nekako prebivava brez velikih težav.«

»To se pa sliši zelo spodbudno in tudi poučno...«

»Prebijeva se zato, ker sva porabo zelo omejila. Ni več toliko izletov in ne bo več smučarije – oba sva navdušena smučarja in plavalca – več se bomo zadrževali doma. Za Silvestrovo že po tradiciji ostajava doma. Omejili smo nakup časopisov, revij. V službi na primer kolegi kupimo skupaj Delo...«

»Toda, navsezadnje, je najpomembnejše, da je delo, služba...«

»Tako je. Zadovoljen sem z delom, le s plačo malo manj. Vendar pravijo, da mora biti človek dandanes zadovoljen, če lahko dela, višina plače pa da ni tako zelo važna.«

B. R.

NAMESTO SAMOUPRAVLJANJA – SOUPRAVLJANJE

Po razpadu samoupravljanja grozi nevarnost, da se bo v naši družbi odnos med delodajalci in delojemalci skrčil zgolj na najemniški odnos, ki bi prisilil delavce, da bi v zameno za mezdo svoje interese na delovnem mestu podredili lastnikom. Socialistična stranka Slovenije in Socialdemokratska unija se tega zavedata, zato vztrajata pri nedeljivosti človekovih pravic in svobodinj ter na

tej osnovi utemeljeta svoj socialni program.

Predstavniki obeh strank so pred dnevi novinarjem predstavili skupna stališča do sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij. Po njihovem mnenju naj bi bila funkcija soupravljanja v tem, da bi mehčal temeljno konfliktnost med delodajalci in delojemalci ter zagotavljal ugodnosti obema partnerjema.

Podpredsednik Socialistične stranke Slovenije Borut Suklje, je povedal, da ne gre zanemarjati vloge sindikata v podjetju in kolektivnih pogodb, vendar le v primerih, ko gre za reševanje socialnih problemov delavcev. Soupravljanje v podjetjih pa naj bi zagotavljalo soodločanje delavcev vsaj še pri kadrovskih vprašanjih, pri ekonomskih pa naj bi veljala obližacija skupnega posvetoovanja. Pomanjkljivost sindikatov v podjetjih je tudi ta, da je v večini primerov vanje vključenih le 40 do 50 odstotkov zaposlenih, predlagano soupravljanje pa računata na to, da bi kar tretjina delavcev sodelovala v upravnih organih podjetja. Stališče obeh strank je, da je institucionalizacija sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij nujna tako v gospodarstvu kot na področju družbenih dejavnosti zaradi sodnega varstva temeljnih socialnoekonomskih pravic vsakega državljana na njegovem delovnem mestu.

Podpredsednik Socialdemokratske unije Milan Balažič je povedal, da se njihov skupni predlog zgleduje po nemškem modelu soupravljanja in Evropski socialni listini. Opozoril je tudi, da zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju ne sme ponavljati napak integralnega samoupravljanja.

Stranki bosta svoj predlog poslali tudi vsem drugim strankam in se zavzeli za to, da bi o njem čim prej razpravljali v skupščini. Obljube, da bodo o soupravljanju delavcev razpravljali v skupščini so prihajale že pred vojno v Sloveniji z različnih strani, med drugim tudi od predsednika vlade in z ministrstva za delo, vendar je ostalo le pri obljubah. Predstavniki Socialistične stranke in Socialdemokratske unije so zagotovili, da bodo pri svoji zahtevi vztrajali do konca.

Tanja Urdih

Vladni projekt privatizacije in delavskih delnic

Prijatelji tenisa

Začetniki, igralci in rekreativci – vaditelji, učitelji in trenerji – teniški sodniki...!

Izšel bo prvi slovenski

Teniški leksikon

- Vse o tenisu od ATP do WTA, od Gorana Ivaniševića do Johna McEnroja, od Mime Jauševca do Monike Seleš...
- Rezultati in lestvice v zadnjem desetletju...
- Grand slam turnirji... Davis cup... zmagovalci in poraženci
- Slovenska teniška sezona 91

- v drugi polovici januarja
- 224 strani
- knjižna vezava
- bogato ilustrirana:
- cena 520 tolarjev.

Leksikon za tiste, ki želite ali morate o tenisu vedeti več!

e NAROČILNICA
Pri enotnost Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)
izvodov knjige **TENIŠKI LEKSIKON**.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig
2. Naročeno pošljite po povzetju
Op.: Telefonsko naročene knjige pošiljamo po povzetju.

Zig Podpis naročnika

Eno izmed mnogih predprazničnih reklamnih gesel pravi nekako takole: Preživite zimo drugače. Na Kanarskih otokih...! Zima, ki je pred nami (in za nami) nam gotovo ne obeta nič dobrega. Človeka zato prime, da bi (za)pustil vse skupaj in jo pobrisal nekam drugam. Toda naša balkansko srednje evropska deželica je kakor začarani krog, ki se vedno bolj zožuje. Ne moremo in ne moremo ga prestopiti. Komu je torej namenjena zgornja reklama? Glede na zdajšnje razmere je kar pravšnji nasvet vsem tistim, ki si s poštenim delom (če ga sploh imajo, seveda) ne morejo zaslužiti toliko tolarčkov, da bi spodobno živeli kar tukaj v Sloveniji. Cinično? Seveda, kot tista - menda od Marije Terezije - če nimajo za kruh, naj jedo potico.

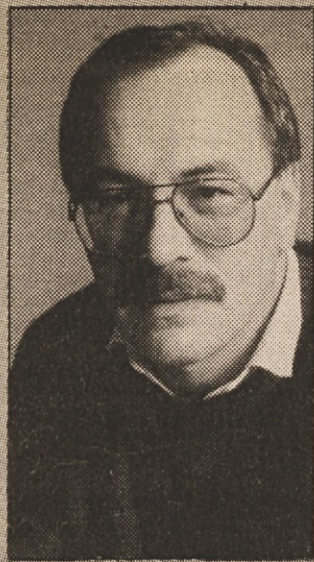
Stari in novopečeni politiki se nenehno pripravajo o tem, ali je za to, da danes denimo kilogram ostankov (nantančneje, kosti) suhega mesa za predbožični ričet stane enodnevni zaslužek delavca z zajamčeno plačo (okrog dvesto tolarjev), kriva prejšnja (komunistična) ali zdajšnja (Demosova) vlada (vina). Medtem se življenjski standard, se pravi življenje, ki že zasluži to ime, poslav-

Suhe kosti in molotovke

Ija od precejšnjega števila državljanov te dežele. Neza- držno in tako naglo, da mu tudi statistike ne morejo več slediti. Razne »košarice« in podobne metode ugotavljanja praga revščine, ki naj bi kot nekakšno ogledalo določeni politiki pripovedovale, da njena podoba ni takšna, kot jo sama vidi, so bolj spomin na kolikor toliko še znosne čase. Veljajo nekako za včeraj, živeti pa je treba danes. Zato niso redki tisti, ki se bolj kot o standardu sprašujejo, kje je prag preživetja. Ali ga nismo morda, če izvzamemo tanko gornjo plast, kot družba že

prestopili? Pedantni statistiki pa bodo to ugotovili kasneje? Seveda teh pesimistov v glavnem ne najdemo med politiki. Ti imajo vedno pri roki pripraven izgovor. Enkrat je to nujna cena osamovanja, drugič kažejo nekam proti vzhodu ali jugu, češ, poglejte, tam je še slabše. Srečni smo lahko, da je tako, kot je. Toliko da nam ne zaukažejo, naj bomo z reveži tam solidarni.

Za njih je tudi vedno nekdo drug kriv. Prvaki kmečke stranke na vso moč hitijo zatrjevati, da kmetje niso krivi, če se hrana draži vsak dan. Bo

Jože Pogajen

pa vse drugače, ko si bodo oni prilastili, pardon, prilastinili slovensko industrijo predelovanja hrane. Narodnjaki trkajo na našo narodno zavest, kako pa bo ta narod oblečen, kje bo stanoval, kako zmogel sestaviti skupaj dneve od plače do plače, naj se pobriga kar sam. Krščanski nam zatrjujejo, da moramo za zdravje vendarle poskrbeti (plačati) sami. Obrtniki tarnajo, da jih je država davi z davki in s prstom kažejo na preostanke rdečih, ki da so za vse to krivi. Če si delavci drznejo tudi s stavko izsiliti malo večji kos kruha, jim družno (saj imajo svoj sindikat) takoj očitajo, da rušijo demokratično oblast, pač v novokomponiranem stilu »moli in delaj«. Le da je zadnje čase vedno več tistih, ki bi lahko molili za delo in stali v vrstah pred tudi že pozabljenimi ljudskimi kuhinjami, čakajoč na dobrodelno skodelico tople enolončnice. In tako naprej.

Zato so molotovke in druge reči za »demokratično« prepričevanje prej pravilo kot izjema. Kajti lačnega ni prav nič težko prepričati, da je za njegov prazen želodec kriv prav ta in ta ali to in to. Krivca pa je treba kaznovati ali vsaj dodobra prestrašiti v poduk vsem podobnim, potem pa bo (spet) vse dobro.

Vsaj tako, kot je na Kanarskih otokih.

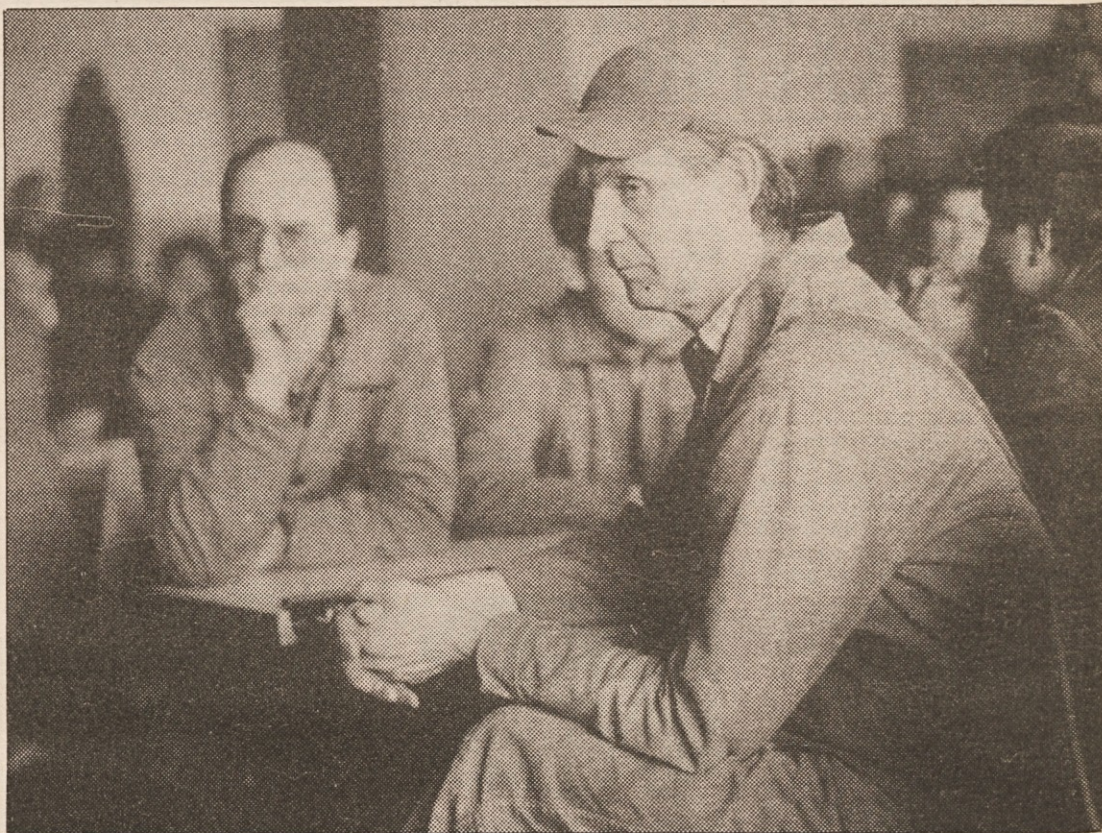
Za tiste, ki zime tam ne bodo preživeli »v kratkih hlačah in s kratkimi rokavi«, ampak kar doma, ostane tolažba, da je najhujše za letos za njimi. Če je to res, bomo še videli. Za zdaj bi si pred Božičkom in dedkom Mrzom lahko le zaželeli, da vsaj slabše ne bo.

KRI, ZNOJ IN SOLZE

Na nedavni okrogli mizi o problematiki zaposlovanja je Sonja Pirher z Zavoda republike Slovenije za zaposlovanje postregla zborovalcem z nizom konkretnih podatkov, ki nad našo prihodnost mečejo temne sence. Kdor ji je tenkočutno prisluhnil, pač nima nobenega razloga za optimizem, da bi se nam po Novem letu lahko godilo kaj bolje.

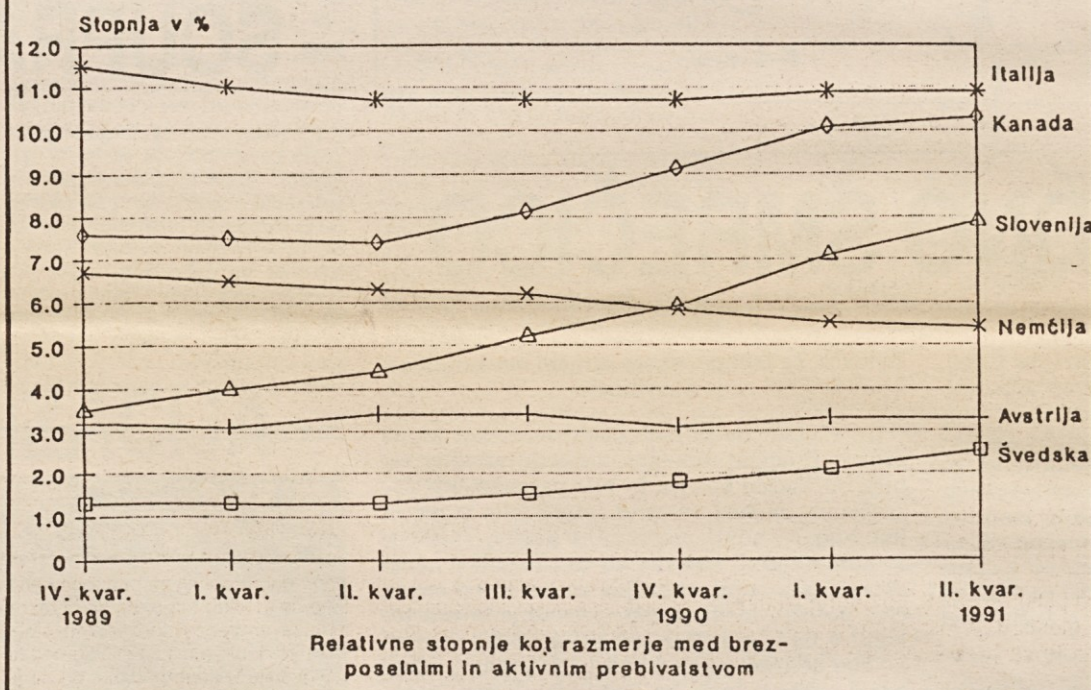
Kot smo poročali že v prejšnji številki DE, naj bi imeli do konca decembra med 79- in 80 tisoč iskalcev zaposlitve. Če pa junjski moratorij na stečaje tega dotoka ne bi »umetno« ustavil, bi se število povečalo še za dodatnih 52.000 »cestarjev«. Grozljivo!

»K številki novih registracij iskalcev zaposlitve v letu 1990 in letos so »stečajniki« v povprečju prispevali dobro četrtino,« razlaga Sonja Pirher, v isti sapi pa dodaja, da so k temu številu približno toliko prispevali tisti, ki se jim je iztekla zaposlitev za določen čas. »Delež zaposlitev za

Kam pluje naša ladja? (Slika: Sašo Bernardi)

Relativne stopnje brezposelnosti v Sloveniji in nekaterih zahodnih državah

določen čas namreč že dalj časa narašča, saj je takšna oblika zaposlovanja v teh negotovih časih edina možnost podjetij, da bi brez posebnih stroškov zadovoljevali sprotne potrebe po delu.

Tako imenovani drugi razlogi prenehanja delovnega razmerja - na primer disciplinski, odjava dejavnosti oziroma obrti, pisna izjava delavca ipd. - so bili pri prijavi oziroma registraciji v povprečju udeleženi z eno petino, iskalci prve zaposlitve pa z dobro petino. Z večanjem zaposlovanja za določen čas (pri pripravnikih v več kot 90% primerov, pri delavcih pa skoraj 46%) so se sicer dinamizirali dotoki in odtoki v oziroma iz brezposelnosti, a v bistvu premalo, da bi lahko vplivali na zmanjšanje njenega obsega. So pa zaradi tega vse številnejši primeri, ko ima posameznik v obdobju enega leta ali celo manj po dvakrat status zaposlenega delavca in vsaj enkrat status brezposelne osebe. In obratno.

Kaj se nam obeta?

Če naj verjamemo tokovom, se bo dosedanji poglobljen dotokom v brezposelnost po novem letu pridružil še novi, ki ga bodo tvorili t. i. trajni presežki delavcev. Šlo bo namreč za proletarce, katerih delo je iz operativnih razlogov že sedaj postalo trajno nepotrebno (za več kot 6 mesecev) in jih lahko podjetja skladno z določili zakona o delovnih razmerjih takoj odpu- stijo. »Na osnovi predhodnih pri-

jav podjetij, ki smo jih do konca septembra zbrali v zavodih za zaposlovanje, je bilo med trajne presežke uvrščenih že blizu 15.000 delavcev,« je Pirherjeva na tekočem. »Večina bo po preteku minimalnega šestmesečnega zakonskega roka prešla med brezposelne; ugodnejše rešitve (dokup zavarovalne dobe, prekvalifikacije v okviru podjetja, samozaposlitev...) se bodo namreč našle le za peščico. Zato ocenjujemo, da bodo prvi večji dotoki trajnih presežkov v brezposelnost zabeleženi ob koncu prvega ali v začetku drugega četrtilletja 1992. Intenzivnost drugih dotokov pa bo slejkoprej odvisna od siceršnjih ekonomskih razmer in od ukrepov politike zaposlovanja. A računamo, da ne bo nižja od že dosežene v letošnjem in lanskem letu...«

Čeprav je v razmerah, ko še niso povsem jasni zakonski in drugi ukrepi za sanacijo sedanjih neugodnih ekonomskih razmer (npr. reševanje problema nelikvidnosti, postavljanja plačilnih tokov z ostankom Jugoslavije in s svetom, stečajna politika ipd.) in ko je še vedno negotov političen položaj Slovenije (npr. njeno diplomatsko priznanje, odnos mednarodnih finančnih institucij in tujega kapitala nasploh do vlaganj v naše gospodarstvo ipd.), izjemno tvegano karkoli napovedovati. Tako tudi obseg brezposelnosti, čeprav na Zavo- du ocenjujejo, da bo prihodnje leto še naraščal, menda do šte-

vilke 140.000 iskalcev zaposlitve ali z več kot 15-odstotno re-

lativno stopnjo. »Hkrati gre za nekakšno srednjo oceno, umeščeno med dva makroekonomska scenarija, od katerih prvi predvideva zmanjšanje družbenega produkta za dobrih 6, drugi pa celo za 12 odstotkov,« opozarja Pirherjeva. »V vsakem primeru je naša ocena pogojna, pri čemer se eden glavnih dejavnikov dejanskega gibanja brezposelnosti v prihodnjem letu skriva v odgovoru na vprašanje: če, kdaj in koliko tujega kapitala bo Slovenija uspela pritegniti v obliki skupnih vlaganj, naložb in posojil. Ker domače akumulacije skorajda ni več, bomo namreč močno odvisni od tuje.«

In kje bomo, če bomo v Evropi?

Že po sedanjem obsegu brezposelnosti se Slovenija uvršča med države »z relativno visoko stopnjo brezposelnosti«. Če izhajamo iz primerjav le z razvitimi zahodnimi državami, se slovenska stopnja vse bolj približuje italijanski in španski, ki sta po tem kazalcu v evropskem vrhu. Že od leta 1989 pa imamo višjo stopnjo kot na primer Avstrija. Sicer je pa pričujoči grafikon že sam po sebi dovolj zgovoren.

D. K.

Posluh za klic v sili

Tudi v bežigraski občini, podobno kot v drugih ljubljanskih mestnih in primestnih občinah, centri za socialno delo ugotavljajo vse hujšo socialno stisko nezaposlenih. Ob koncu maja jih je bilo v občini 2.098, ob koncu leta pa bo njihovo število naraslo na 3000. Za 450 delavcev bo namreč do konca leta sklenjen postopek ugotovitve trajnega presežka. Spremenjena zakonska določila s področja družbenih dejavnosti, predvsem pa novi standardi in normativi pri vzgoji in izobraževanju, bodo povečali število presežnih delavcev tudi v okviru šolstva, in to že na začetku leta 1992.

Bežigraski center za socialno delo ni stal križem rok: nezaposlenim delavcem je sklenil pomagati, predsedstvo ljubljanske organizacije delavske stranke pa je njihove načrte podprlo. Da bi nezaposlene iztrgal iz apatije in brezcilnega življenja, namerava center najbolj ogrožene povabiti na skupinsko delo, kjer naj bi, ob strokovni pomoči svetovalke centra, presežni delavci izražali svoje občutke, ki so posledica nezaposelnosti, ugotovili želje udeležencev takšnih pogovorov, njihove možnosti za izhod iz stiske, hkrati pa nezaposlenim zagotoviti varstvo njihovih pravic in jih seznanjati z možnostmi za novo zaposlovanje.

Tej pobudi je prisluhnil tudi izvršni svet bežigravske občine ter naročil Centru za socialno delo Bežigrad, naj do 31. decembra 1991 pripravi program za ublažitev posledic brezposelnosti vse več bežigravskih občanov.

Skupine nazaposlenih naj bi se na takšnih pogovorih sestajale v prostorih predsedstva mestne organizacije Delavske stranke Slovenije, Linhartova 13/II. Če pa bo njihovo število močno naraslo, tudi v kakšni večji dvorani bežigravske občinske hiše.

V. B.

VODILNI NIMAJO (VEDNO) PRAV

Vprašanje:
Delavec sprašuje, kako je z dela prostimi dnevi po novem zakonu. Vodilni delavec v podjetju trdi, da morajo delavci vzeti redni letni dopust; v nasprotnem primeru jim na dela prost dan ne pripada nadomestilo osebnega dohodka.

Odgovor:

Trditve vodilnega delavca ne drži. Delavec ima pravico do počitka ob praznikih v R Sloveniji in dnevih, ki so z zakonom določeni kot dela prosti dnevi.

Zakon o praznikih in dela prostih dnevih v R Sloveniji (Ur. l. RS št. 26/1991), v veljavo je stopil 22. novembra letos, določa v 1. členu, da so prazniki (ki so tudi dela prosti dnevi) v R Sloveniji: 1. in 2. januar, 8. februar, 27. april, 1. in 2. maj, 25. junij, 1. november in 26. december.

Na podlagi 2. člena navedenega zakona so v R Sloveniji dela prosti dnevi tudi: velikonočna nedelja in ponedeljek, binškočna nedelja, 15. avgust, 31. oktober in 25. december.

Glede nadomestil osebnega dohodka na dan praznika oziroma na dela prost dan je treba

upoštevati določilo splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo (Ur. l. RS št. 31/90), ki v 1. točki 36. člena določa, da pripada delavcu na dela prost dan po republiškem zakonu nadomestilo osebnega dohodka v višini 100 odstotkov osnove. Osnova za izračun nadomestila je osebni dohodek delavca v preteklem mesecu za polni delovni čas.

Brez jela ne bo dela. Smučarji, kolikor jih že bo, bodo morali žičničarje mlo prositi, naj poženejo svoje »vlačuge«...

PRAVNIK SVETUJE

Vprašanje:
Delavci, ki delajo na žičnici, imajo delovni čas neenakomerno razporejen, tako da delajo tudi devet oziroma deset ur dnevno. Ali imajo pravico do dveh toplih obrokov?

Odgovor:
Delavci imajo v skladu s 37. členom kolektivne pogodbe dejavnosti gostinstva in turizma pravico do povračila stroškov v zvezi s prehrano med delom, ki se praviloma uporablja za subvencioniranje toplega obroka. Če organizirani topli obrok ni zagotovljen, se delavcem stroški prehrane med delom izplačajo v gotovini. Delavcem pripada povračilo stroškov za en topel obrok tudi v primeru neenakomerne razporeditve delovnega časa, kot to omogoča 25. člen Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja in 40. člen Zakona o delovnih razmerjih.

Odgovor:

Delavci imajo v skladu s 37. členom kolektivne pogodbe dejavnosti gostinstva in turizma pravico do povračila stroškov v zvezi s prehrano med delom, ki se praviloma uporablja za subvencioniranje toplega obroka. Če organizirani topli obrok ni zagotovljen, se delavcem stroški prehrane med delom izplačajo v gotovini. Delavcem pripada povračilo stroškov za en topel obrok tudi v primeru neenakomerne razporeditve delovnega časa, kot to omogoča 25. člen Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja in 40. člen Zakona o delovnih razmerjih.

Ana Križanič, dipl. iur.

tivno pogodbo oziroma splošnim aktom,

– v drugih primerih, določenih z zakonom ali kolektivno pogodbo oziroma splošnim aktom.

Po določbi 1. točke 36. člena splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo (Ur. l. RS št. 31/90) – določbe panožnih kolektivnih pogodb pa so praviloma enake – pripada v vseh omenjenih primerih, razen za čas odsotnosti zaradi bolezni oziroma nege družinskega člana, nadomestilo osebnega dohodka v višini 100% od osnove. Osnova za izračun nadomestila pa je osebni dohodek delavca v preteklem mesecu pred nastopom primera za polni delovni čas.

Delavcu pripada nadomestilo za tiste dni in za toliko ur, kolikor znaša delovna obveznost na dan, ko zaradi upravičene odsotnosti ne dela.

Iz povedanega sledi, da za vse praznične dni in druge dela proste dni po zakonu o praznikih in dela prostih dnevih v Republiki Sloveniji (Ur. l. RS št. 26/91) delavcem pripada nadomestilo osebnega dohodka, če praznik ali dela prost dan pade na delovni dan.

Gregor Miklič

OBRATNA AMBULANTA

Prim. doc.
dr. Anton Prijatelj

Prespi, pa premisli

O preprečevanju utrujenosti sem pisal že poleti, ko sem poskušal prikazati potrebo po počitku, ki je glavni dejavnik za preprečevanje utrujenosti. Takrat sem zapisal, da je za preprečevanje utrujenosti več vrst počitka ali odmora:

- odmor med delom
- dnevni odmor
- tedenski odmor
- letni odmor

V poletnih mesecih, ko smo bolj ali manj uspešno načrtovali odmore in zaradi političnih oziroma zaradi vojnih razmer ti naši načrti niso bili tako izpolnjeni, kot smo želeli, smo razmišljali, čemu dopust oziroma letni odmor. Sedaj ko pišem o poškodbah na delu, pri čemer je utrujenost tudi zelo pomemben dejavnik ali pa kar pogost vzrok, bomo premišljevali, kaj je pravzaprav dnevni počitek.

DNEVNI POČITEK delimo v dva dela:

- prosti čas
- spanje

O prostem času oziroma kaj delamo takrat, kadar ne delamo, bom pisal prihodnjič, zato pa bi rad danes nekaj zapisal o spanju. Ko se pogovarjam z delavci ob zdravniških pregledih, je vsakdanje vprašanje: »Kako je s spanjem? Spite dobro ali slabo, trpite za nespečnostjo?«

Odgovori so različni. So delavci in delavke, ki trdijo, da spijo preveč. Pravijo, da bi spali še in še. Mnogi pa vedo povedati, da sploh nimajo časa za spanje. Še posebej potožijo mlade mamice, da jih njihovi nadebudni malčki, dojenčki in dojenčice ne pustijo spati. Potem so pa tisti mojih let: ki niso več najmlajši; ki imajo kakšno leto več kot drugi; ki povedo, da težko zaspijo; in tretji, ki potožijo, da jih zmanjka že med poročili ali takoj po njih in se zbudijo tam nekje proti tretji uri zjutraj in se potem do jutra vrtijo po postelji, spanca pa od nikoder.

Mlajši me včasih vprašajo: koliko spanja potrebuje človek. Moj odgovor je vedno enak – vse je odvisno od človeka. Mlajši več, starejši manj. Mlajši lahko prelumpo celo noč in zjutraj pride na delo. To delo opravi, kakor opravi, z mnogimi napakami ali pa celo s poškodbo. Starejši pa potrebuje vsaj nekaj ur spanja. Mlajši potem hitro prinese notri te ure, ki jih ni prespal, medtem ko starejši potrebuje več časa, da pride v svoj normalni ritem. So ljudje, ki potrebujejo šest, drugi sedem, tretji celo osem ur spanja dnevno. Če pa mi nekdo trdi, da mu je dovolj samo štiri ure spanja, mu ne verjamem. Pravijo, da je bilo Napoleonu dovolj samo štiri ure spanja na noč. Sicer pa je bil Napoleon en sam (razen tistih, ki jih imajo v zalogi prav vse bolnišnice za duševne bolezni).

So pa poklici, ko morajo ljudje delati tudi ponoči. Večina je drugi dan prosta, le mnogi zdravniki dan po dežurstvu delajo naprej. Ti pa morajo znati spati na obroke, kot rečemo. Morajo hitro zaspati in se ob prvem bujenju tudi zbuditi. Če tega niso zmožni, potem je bolje, da tak poklic pustijo. Mnogi so ga morali res pustiti.

Če se hoče delavec spočiti od dela – naj bo fizično ali psihično – se mora pošteno naspiti.

ŽIVLJENJE TEČE...

Piše:
Mag. Aleksej Cvetko

Kaj naj delamo, kadar ne delamo

Veliko je bilo razprav o tem, ali je prav, da se pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine spremenijo ali ne, in to kljub temu, da se je razmerje med številom upokojencev in številom zavarovancev nezadržno slabšalo v korist prvih. Del odgovora na to vprašanje dobimo iz statističnih podatkov. Iz Statističnega letopisa Republike Slovenije izvirajo podatki, da se je od leta 1964, ko so bili določeni pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine, ki so veljali praktično vse do sedaj, dvignila življenjska doba moškega za tri leta (od 65 let na 68), žensk pa za pet let (od 72 let na 77). In prav rast življenjske dobe je eden izmed dejavnikov, ki so vplivali na spremembo pogojev.

Povečanje starostne meje je nujno, da se vsaj ublaži neugodno razmerje med upokojenci in zavarovanci, saj se je do sedaj število upokojencev večalo veliko hitreje kot število zavarovancev.

Obenem pa pomeni to pozitiven premik na poti v Evropo, saj se zaradi podobnih neugodnih razmerij tudi v mnogih drugih evropskih državah pojavlja težnja, da se poveča minimalna starost za pridobitev pravice do starostne pokojnine celo na 65 let, kar naj velja tako za moške kot tudi za ženske (Nizozemska, Finska, Nemčija...)

Po predlogu novega zakona, ki predvideva šestletno prehodno obdobje od 1. 1. 1993 naprej, v katerem bi se potrebna starost za uveljavitev pravice do starostne pokojnine povečevala vsako leto za pol leta, bo zavarovavec pridobil pravico do starostne pokojnine, ko bo dopolnil starost 63 let oziroma zavarovanka 58 let, s pokojninsko dobo najmanj 20 let, medtem ko bodo pogoji za tiste zavarovance, ki imajo manj kot 20 let pokojninske dobe, vendar pa najmanj 15 let pokojninske dobe, ostali isti. Pravico do starostne pokojnine bo v takem primeru pridobil zavarovavec pri starosti 65 let, zavarovanka pa 60.

Novost predstavlja določba, da za priznanje pravice do starostne pokojnine ne bo več zadoščala samo dopolnjena pokojninska doba 40 let za zavarovance oziroma 35 let za zavarovanke, ampak bo potrebno izpolniti tudi starostni pogoj, saj bo moral zavarovavec izpolniti starost 58 let oziroma zavarovanka 53 let. Tudi glede tega pogoja se predvideva prehodno obdobje šestih let, v katerih se bo potrebna starost za uveljavitev pravice do starostne pokojnine povečevala po pol leta v vsakem letu.

Novi pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine bodo v polni meri zaživel s 1. 1. 1999. leta.

Predvideva se tudi sprememba pogojev za pridobitev pravice do predčasne pokojnine. Po predlogu novega zakona pridobi pravico do predčasne pokojnine, ob upoštevanju prehodnega šestletnega obdobja (zavarovavec od 55 let na 58, zavarovanka od 50 let na 53) zavarovavec, ki je dopolnil najmanj 35 let pokojninske dobe in 58 let starosti oziroma zavarovanka najmanj 30 let zavarovalne dobe in 35 let starosti, vendar samo pod temi pogoji:

- če mu je delovno razmerje prenehalo zaradi stečaja ali redne likvidacije organizacije ali stečaja obratovalnice delodajalca in mu ni mogoče zagotoviti druge zaposlitve,
 - če mu je prenehalo delovno razmerje iz operativnih razlogov po predpisih o delovnih razmerjih,
 - če je v delovnem razmerju kot invalid II. in III. kategorije invalidnosti,
 - če je nezaposlen in je bil v zadnjih 24. mesecih najmanj 12 mesecev prijavljen na Zavodu za zaposlovanje kot iskalec zaposlitve.
- Predčasna pokojnina se odmeri glede na dopolnjeno pokojninsko dobo kot starostna pokojnina, nato pa se za vsako manjkajoče leto do dopolnjene starosti ta zmanjša za 1%. Ko uživalec predčasne pokojnine doseže starost, ki je določena kot pogoj za pridobitev starostne pokojnine, se pokojnina ne zmanjšuje več.

Novo in koristno Za vse, ki vas zanima

Nova ureditev pokojninskega in invalidskega zavarovanja

Avtor: mag. Aleksej Cvetko

Hkrati o tem, ko predstavljamo priročnik Nova ureditev pokojninskega in invalidskega zavarovanja, pripravljamo tudi seminar o novem pokojninskem in invalidskem sistemu.

Razčlenjene bodo vse spremembe zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju s posebnimi poudarki na temah:

- zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji,
- spremembe pogojev za upokojevanje,
- nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni,
- nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti,
- spremenjeni postopki za uveljavljanje in varstvo pravic, revizija, sodno varstvo,
- organizacijske spremembe,
- kako s pridobljenimi pravicami

Seminar bosta vodila avtor priročnika mag. Aleksej Cvetko in dr. Ivan Žužek, sodnika Sodišča združenega dela Republike Slovenije.

Kotizacija za seminar, ki bo 14. januarja 1992, ob 9.30 uri, v Domu sindikatov, Dalmatinova 4, Ljubljana, znaša 2.000 tolarjev.

V kotizacijo je vključen priročnik.

Kotizacijo nakažete na ŽR ČZP Enotnost: 50101-603-46834

Prednaročniška cena priročnika je 430 tolarjev.

Naročite ga lahko pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefoni št. (061) 321-255, 110-033, 311-956, 313-942.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam
..... izvod(ov) priročnika ZAKONA O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU Z OBRAZLOŽITVIJO
Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. račun bomo plačali v zakonitem roku
2. priročnik pošljite po povzetju

Posameznim kupcem in naročila po telefonu pošiljamo po povzetju!

Žig Podpis naročnika:

PRIVAJNICA ZA SEMINAR O NOvem POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM SISTEMU

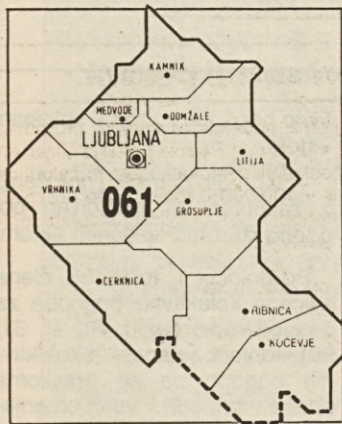
Naslov:

Ulica, pošt. št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Kotizacijo 2.000 SLT bom poravnal na ŽR ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, št. 50101-603-46834
2. Potrtilo o plačani kotizaciji bom predložil na seminarju.

Žig Podpis:

Enota Ljubljana

061 321 041
PRF. MAT. NAR. PR.

ali pr. za vzg. pred. predmetni učitelj tehnične vzgoje in fizike, znanje slov. jezika, VIO Brežice, Levstikova 18.

UČITELJ RAZ. POUKA

učitelja v OPB, zaželene delovne izkušnje, zdr. spos., za določen čas 6 mesecev, OD 15.000 SLT, OŠ Danile Kumar Ljubljana, Godeževa 11.

EKON. ZA ANL. PLAN

ali ekonomski tehnik, samostojni komercialist, znanje tujega jezika, računalništva, poskusno delo 3 mesece. Metalka trgovina Ljubljana, Dalmatinova 2.

D. ECO. ZA ANL. PLAN

• komercialist, aktivno znanje it. jezika, pasivno znanje franc. in angl. jezika, ZT reg., OD 14.000 SLT, Koto Koteks Tobus Ljubljana, Miklošičeva 5.

• ali ekon. za anl. plan, pomočnik direktorja komerc. sektorja, zaželeno aktivno znanje tujega jezika, poskusno delo 3 mesece, Metalka trgovina Ljubljana, Dalmatinova 2.

• ali ekon. za anl. plan, direktor računov. sektorja, poznavanje problematike financ. in ekonom., OD 80.000 SLT, Lesnina LGM Ljubljana, Titova 36.

• ali d.i. elektrotehn., samostojni komercialist, znanje trg. reg., znanje angl. jezika, OD 32.000 SLT bruto, Elektro Slovenija Ljubljana, Hajdrihova 2.

POŠTNI MANIPULANT

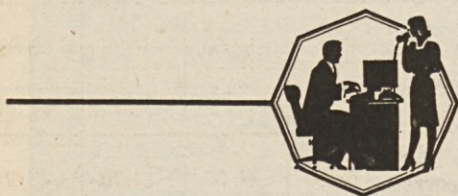
aktivno znanje slov. jezika, OD 14.163 SLT bruto, SPIZ v SR Stokovna služba Ljubljana, Moša Pijadejeva 41.

KUHAR

kuhar ZSSR, za določen čas 6 mesecev, OD 5.000 SLT, Mercator Mednarodna trgovina Ljubljana, Titova 137. (3 delovna mesta)

I. GRAFIČARSTVA

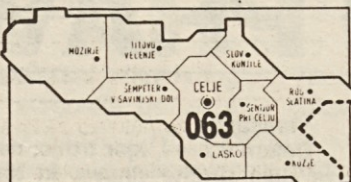
tehnični direktor, OD 20.000 SLT, KVM-Reprostudio d.o.o Ribnica, Gornje Lepovče 111.

RAČUNAJTE NAME

POM. IZDELOVALC ZG. DELOV OBUTVE (II. stopnje)
Mihaela Striša, Gor. Medvedje selo 8, Trebnje, (068) 44-295, sprejem vsako delo, prednost gostinstvo, delo v kuhinji.

ORGANIZATOR-INFORMATIK (VI. stopnja)
Boštjan Lah, (061) 59-419, posebna znanja: organizacija radiostezijskih meritev škodljivih sevanj in zaščita pred njim.

STROJNI TEHNIK (V. stopnja)
Dušan Zmic, Iška 129, 61292 Ig, posebna znanja: konstruktor orodij, vodovodnih armatur, lakirniških naprav.

Enota Celje

063 21630
KONFEKCIONAR

Toper 2000 Celje.

EKONOMSKI TEHNIK

• Pripravnik, Skladiščno transportni center Celje.
• poslovodja, Državna založba Sl., poslov. Celje.

• ali administrativni tehnik, tajnica, Steklarna B. Kidrič, Rogaška Slatina.

EKONOMIST

• ali ekonomski tehnik, vodja skladišča got. izdelkov, Steklarna B. Kidrič, Rogaška Slatina.
• vodja tržne priprave, Kemična industrija Liboje.

DIPL. EKONOMIST

vodja projekta podr. marketinga, Aero Celje.

PRED. UČIT. SLOV. JEZIKA

učitelj slov. jezika-knjižničar, OŠ S. Šlander Celje.

PRED. UČIT. GLASB. VZGOJE

OŠ V. Vlahovič, Celje.

Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije
Obvestilo javnosti

Obveščamo vas, da je predsedstvo skupščine Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije 16. 12. 1991 sklepalo o uskladitvi pokojnin in drugih denarnih dajatev na podlagi gibanj osebnih dohodkov oktobra letos glede na predhodni mesec. Ker so po uradnih podatkih Zavoda Republike Slovenije za statistiko osebni dohodki v tem mesecu porasli za 16,9%, je Predsedstvo skupščine Skupnosti sklenilo, da se pokojnine in druge dajatve (dodatek za pomoč in postrežbo, zneski denarnih nadomestil za telesno okvaro in preživnine po zakonu o preživninskem varstvu kmetov) za navedeni odstotek, torej za 16,9% uskladijo od 1. 11. 1991 naprej. Starostne in družinske pokojnine, ki jih Skupnost izplačuje po zakonu o starostnem zavarovanju kmetov, pa se za 16,9% uskladijo od 1. 12. 1991 naprej.

Uskladitev pokojnin in drugih dajatev bo izvedena pri izplačilih za mesec december. Tedaj bodo upokojencem in uživalcem drugih dajatev obračunane poleg višjih zneskov za mesec december tudi ustrezne razlike za mesec november, glede na to, da velja uskladitev za nazaj od 1. 11. 1991. Izplačila pokojnin in drugih dajatev za mesec december se bodo pričela 24. 12. 1991. V prilogi obvestila vam pošiljamo tudi razpredelnico z najpomembnejšimi zneski, ki bodo v veljavi od 1. 11. 1991 po opravljeni uskladitvi.

USKLADITEV POKOJNIN OD 1. 11. 1991 (GLEDE NA RAST OSEBNIH DOHODKOV OKTOBRA V PRIMERJAVI S SEPTEMBROM 1991)

	Uskladitev za 11,44% od 1. 10. 1991	Uskladitev za 16,9% od 1. 11. 1991
- najnižja pokojninska osnova	7.372,93	8.618,96
- najnižja pokojnina za polno pokojninsko dobo	6.266,99	7.326,11
- 1/2 najnižje pokojninske osnove	3.686,46	4.309,48
- republiška borčevska pokojninska osnova	11.745,68	13.730,69
- kmečka borčevska pokojnina (SZK in 3. odst. 10. in 11. člena SPIZ)	6.266,99	7.326,11
- kmečka pokojnina po SZK in »varovalka«	2.811,10 od 1. 10. '91 3.132,70 od 1. 11. '91 (za 5,01%) (11,44%)	3.662,10 od 1. 12. '91
- najnižja pokojnina po 7. odst. 22. člena	2.580,52 19.799,50	3.016,63 19.799,50
- najvišja pokojninska osnova	+ uskl. 16,87%, 7,22% 5,4%, 3,9%, 9,9%, 5,01% 11,44% (34.942,83)	+ uskl. 16,8%, 7,22% 5,4%, 3,9%, 9,9%, 5,01%, 11,4%, 16,9% (40.848,16)
- dodatek za pomoč in postrežbo	2.088,90 4.177,80	2.441,90 4.883,60

Ali ste že kdaj pomislili, da bi kdo potreboval vaše znanje? Ali ste ga že komu ponudili? Niste?

KAZIPOT DE vam ponuja tole možnost. Napišite, kdo ste in kaj znate!

Ime in priimek:

Naslov ali telefonske številke:

Poklic:

Stopnja izobrazbe:

Posebna znanja:

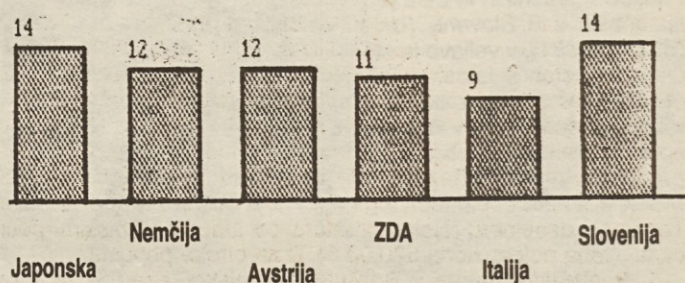
Oglas bomo brezplačno objavili v KAZIPOTU DE. Izpolnjen kupon pošljite na naslov: Uredništvo DE, za Kazipot, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

ZGOVORNE ŠTEVILKE
Praznujemo po evropsko

V Dolenjskem listu so objavili tabelo prostih dni v nekaterih evropskih državah. Seveda je omenjena tudi Slovenija, saj želimo biti (in po praznikih sodeč smo že!) v Evropi. Da želimo biti vesel narod, je videti po tem, da imamo skoraj največ dela

PRAZNIKI PO SVETU

koliko je dela prostih dni

prostih dni. To pa je v redu, saj nas bo prehod v demokracijo kar pošteno utrudil, glede na naše začetne težave.

Krompir naš vsakdanji

Ko je Marija Terezija že davno od tega pripeljala v naše kraje krompir, verjetno ni vedela, kako hvaležni ji bomo za to, saj si dnevnega obroka brez krompirja sploh ne moremo zamišljati. Zato je tudi pomembno, koliko si ga lahko privoščimo. Podatki so presenetljivi, saj kljub krizi in čedalje slabšim razmeram lahko sedaj kupimo več krompirja kot pa včasih.

Tako smo lahko leta 1965 za eno mesečno plačo dobili 760 kilogramov krompirja. Petnajst let kasneje, leta 1980 smo si lahko privoščili kar 958 kilogramov, rekord pa smo dosegli septembra letos, ko smo si lahko kupili 1002 kilograma. Kmetje pravijo, da je krompir prepoceni, bolj verjetno pa bo, da so druga živila predraga. Tako nas lahko tolaži dejstvo, da imamo vsaj pri krompirju »krompir«.

O spoštovanju pravic

Ker se tako veliko govori o priznanju Slovenije in ker je eden izmed pogojev tudi spoštovanje človekovih pravic, predvsem manjšin in etničnih skupin, si pogledimo, kako jih upoštevajo drugod. Poročilo, ki ga je pripravila mednarodna organizacija Amnesty International, Slovenije še ne omenja, je pa na lestvici še Jugoslavija, in sicer na 58. mestu izmed 88 držav.

Po posebnih kriterijih, ki jih ima ta organizacija, so najbolj pravični na Švedskem in Danskem (obe po 38 točk). Nasploš so pravice najbolj čislane v Zahodni Evropi (po vrsti: Nizozemska, Finska, Avstrija, Norveška, itd.). Pred Jugoslavijo so tudi take države, kot so Egipt, Gana, Malezija, Zambija in podobne. Na repu lestvice pa so ZSSR, Južnoafriška republika, Kitajska, Etiopija, Romunija, Libija in povsem na koncu Irak (brez točk).

Dobra misel

Revščina ni za človeka nikakršna sramota, je pa skrajno neudobna.

Sydney Smith

Preberite ta teden v slovenskem tedniku

NOVA DOBA

Ta teden v slovenskem tedniku

KAJ JE REKLA PLUTOVA SOPROGA

ŠVAJNCER JE NOR NA VOJNE

TV SPORED ZA TEDEN DNI

Dober časopis za slabe čase

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 48

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti. Uresničimo tudi vaš predlog za sindikalne izlete in potovanja.

Pišite nam ali telefonirajte na telefon (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 317-298.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. **Počitniški penzion v Kranjski Gori.** Dvo-, tri- in štiriposteljne sobe. Termini do 20. 12. Šole v naravi do 55 oseb: cena penziona z dodatno malico 18,5 DEM v tolarški protivrednosti.

2. **Bungalov na Rogli** – za 5 oseb; dnevni prostor, kuhinja, TWC, spalnica. Cena v decembru 850,00 SLT na dan.

3. **Apartmenti na Pokljuki:** veliki apartma za 4 osebe – bivalni dnevni prostor, kuhinjska niša, jedilni kot, spalnica, kopalnica, velik balkon; mali apartma za 2 osebi; bivalni prostor z opremljeno kuhinjo, kopalnico in balkonom. Cena: veliki apartma 520,00 na dan, mali apartma 390,00 SLT na dan. Prosto do 20. decembra.

4. **Penzion Žito-Rezka v Bohinju:** tri- in štiriposteljne sobe, skupaj 16 ležišč, zelo lepa lega, možnost polpenziona ali penziona. Termini v decembru. Nekaj prostora bo tudi med šolskimi počitnicami. Cena polpenziona 520,00 SLT; za otroke popust.

5. **Počitniška hišica v Bohinju,** Bohinjsko Jezero – za 7 oseb v treh spalnicah, prijetnem dnevnem prostoru s kaminom, kuhinja in kopalnica. Prijazna okolica v malce odmaknjenem idiličnem kotičku pod Komarčo. Termini do 22. decembra. Najemnina 730 SLT na dan. Od 1. decembra dalje 100 SLT doplačila za ogrevanje na dan.

6. **Naravno zdravilišče Triglav Mojstrana** – posebna ponudba za šole v naravi do 80 oseb. Decembra je cena polnega penziona z dodatno malico za skupine nad 25 oseb 14,50 DEM v tolarški protivrednosti.

Objekt je na razpolago tudi penzionem gostom. Cene v decembru: cena penziona 580 SLT, polpenziona 500 SLT, nočitev z zajtrkom 430 SLT.

Posebna ponudba za božič: od 24. do 27. 12. božično praznovanje, slavnostno družinsko kosilo, pogrinjek za dan neodvisnosti Slovenije, glasba in domačnost pa vsak dan.

7. **Počitniška hišica na Pokljuki** – omogoča prijetno bivanje 9 oseb. Hiška ima veliko dnevno sobo, opremljeno kuhinjo, tri spalnice, kopalnico z WC. Najemnina je 1.400 SLT na dan. Možen je obračun za manj gostov. Termini do 22. 12.

8. **Apartmenti v Kranjski Gori** – za tri ali šest oseb; spalnica, opremljena kuhinja. Cene decembra: mali apartma 380,00 SLT na dan, veliki 670,00.

9. **Sobe v kmečki hiši v vasi Sorica** – dve štiriposteljni sobi, skupna kuhinja, TWC. Najemnina za sobo je 230,00 SLT na dan.

SVEŽE S TRGA

Ljubljanska tržnica od 16. do 20. decembra

Mlevski izdelki

ajdova moka 120 kislje zelje 60
koruzna moka 50-60 hren 150-200
pšenica moka 30-50

Zelenjava

pepena 35-50
česen 180-240
krompir 20-30
korenje 60-80
petelin 100-400
sotata endivja 200
spinaci 400

Sadje

bruske 50
jabolka 25-50
orehova jedra 600
suhe smokve 180-200
mandarine 70

Jajca

8-10

Med

180-220

10. **Počitniška hiša v Planici** – s 14 ležišči v 6 sobah, velik dnevni prostor s kmečko pečjo, kuhinja, shramba, TWC. Cena prenočitve 140,00 SLT na osebo, otroci imajo 30 % popust.

11. **Bungalov na Kopah** – sestavljajo ga posamične garsonjere s štirimi ležišči; skupni bivalni prostor, vsaka enota pa ima še bivalno sobo in spalnico, kuhinjsko nišo, predprostor in TWC. Cena 600,00 SLT, termini po dogovoru.

12. **Počitniška stanovanja na Krvavcu** – veliko za pet oseb, malo za tri. Cene 400,00 oziroma 600,00 SLT. Termini do 25. decembra.

13. **Apartment v Kranjski Gori** – predsoba, kuhinja, spalnica, TWC. Cene 660,00 SLT; termini v januarju.

B. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Potrebujemo več počitniških zmogljivosti v Kranjski Gori, na Pohorju, Pokljuki in Krvavcu – zlasti za Novo leto.

D. ZAMENJAMO POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI

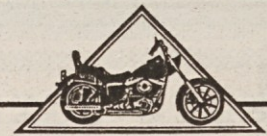
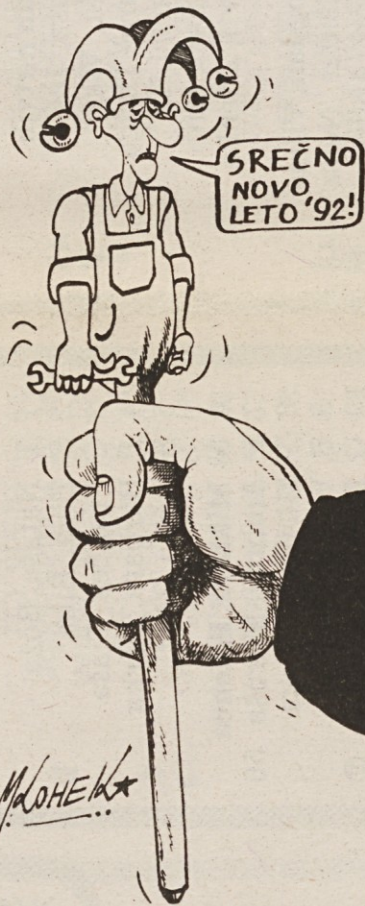
1. **Počitniški stanovanji v Barbarigi** – A: dnevni prostor, spalnica, kopalnica, WC, predsoba, atrij, 65 kvadratnih metrov; B: dnevni prostor s kuhinjo, spalnico, kopalnico, WC, predsoba – z vso opremo zamenjamo za enakovredno stanovanje v Kranjski Gori, na Pokljuki ali Pohorju.

POSEBNO OBVESTILO BORZE

1. Vse upravjalce počitniških zmogljivosti, usposobljenih za zimsko uporabo, vabimo, da jih ponudijo Borzi sindikalnega turizma okrog božiča, novega leta in čas počitnic v slovenskih šolah. Ne pozabite na proste zmogljivosti tudi med letošnjo zimsko sezono.

Želimo vam prijetno bivanje! Borza sindikalnega turizma.
Vsem našim gostom želimo prijetno Novo leto in na svidenje tudi v prihodnjem letu!

Borzna sodelavca
Metod Zalar in Doro Hvalica

Pamet v roke pri vožnji pozimi

Ministrstvo za notranje zadeve oziroma oddelček za varstvo prometa pri Upravi milice je v torek, 17. decembra, v prostorih Petrola predstavil zloženko **Voznik, vozilo, zima**, s katero bodo poskušali svetovati, kako pričakati zimo pripravljeno. Zloženko, ki so jo natisnili v 100.000 izvodih, bodo brezplačno delili na bencinskih črpalkah, mejnih prehodih, avtomobilskih salonih, tehničnih pregledih, itd. Pa si pogledjmo, kaj svetujejo:

Obvezna zimska oprema:
– zimske pnevmatike M S (vsaj na pogonskih kolesih)
– radialne pnevmatike (na vseh kolesih)
– ostale vrste pnevmatik in verige (na pogonskih kolesih)
– najmanjša dovoljena globina profila pnevmatik 4 mm
– lopata (le za tovornjake)
– prepovedana je uporaba jezevek

Priporočajo
Pozimi se odpeljite na pot z do vrha napolnjeno posodo za gorivo; pa še kakšna rezerva v prtljžniku ne bo odveč. Nikdar ne veste, če ne boste v mrazu običali na neočiščeni zimski cesti in boste gorivo potrebovali za grejte in seveda, ko bo pot prosta, za vožnjo vsaj do najbližje bencinske črpalke.

Verige – tudi če imate vse predpisane oblike pnevmatik, si nabavite še verige, kajti nekatere ceste ali deli cest boste lahko prepeljali le z verigami, sicer se boste morali vrniti.
Lopata – lahko je majhna, malce večja, kakršnakoli, če boste zašli v sneg, vas bo rešila edino lopata. In če boste v visokem snegu morali nadeti verige, vam bo to uspelo le z lopato.

Vrečka peska – na ledu vam bo pri najhujšem opraviilu – speljevanju – pesek zelo prav prišel.

In kaj še – ne pozabite v posodo za pranje vetrobranskega stekla naliti tekočino, ki ne zmrzuje; prav tako so lahko zelo koristni pršilci za odmrzitev ključavnice in lažji vžig motorja; ne sme manjkati tudi strgalo za led ali pršilec za odstranitev ledu z avtomobilskih stekel, in še in še.

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o. delavcem – kupcem stanovanj!

Sprejeti stanovanjski zakon je odprl možnost za nakup stanovanj pod precej ugodnimi pogoji. Seveda pa je potrebno imeti denar. Vemo, da kupci stanovanj iščejo različne oblike in načine, kako si ga zagotoviti. 60-dnevni zakonski rok vam omogoča, da svoja sredstva oplenite. Kako? Odgovor vam ponuja Delavska hranilnica, d.o.o. Z vezavo sredstev pri nas do 55 dni, in sicer:

OBRETNOSTNA MERA MESEČNA OBRETNOSTNA MERA LETNA OBRETNOSTNA MERA
R + 5 19,20% 690%

Tako vam ohranjamo realno vrednost vašega prihranka. Sprejemamo depozite od 50.000,00 SLT naprej.

Če bi varčevali 100.000,00 SLT 55 dni, bi pod temi pogoji prejeli vrnjeno glavnico z obrestmi v višini 136.540,00 SLT. Zato se čimprej oglašite v Delavski hranilnici, d.o.o., Dalmatinova 4 ali pa pokličite po tel. 061 312-098, 316-881, kjer vam bomo radi posredovali dodatne informacije.

nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za december 1991 znaša 18,7% mesečno, preračunano na letni nivo 653%

Obrestne mere za tolarke depozite so:

	Mesečne	Letne
– vezava sredstev na odpoklic	46° R	12.50° 300°
– vezava sredstev nad 1 mesec	R - 1°	18.80° 660°
– vezava sredstev nad 2 meseca	R - 2°	18.90° 668°
– vezava sredstev nad 3 mesece	R - 3°	19.00 675°

Pohitite ter varno in ekonomično naložite svoj prihranek. Naše geslo je **KAKOVOST SO LJUDJE**. Dodatna pojasnila lahko dobite po tel: 061 312-098, 316-881.

KAZIPOT CEN

Štiri tedne se že namesto vas sprehajamo po trgovinah in iščemo, kje je kaj ceneje. Skupna ugotovitev je, da v tem času prav noben izdelek, ki smo jih spremljali, ni obdržal cene spred mesec dni. Sicer pa bi bilo to tudi presenečenje, kajne? Tako smo primerjali cene, ki smo jih objavili v 48. številki DE (29. novembra) in cene od te srede (18. december). Še najbolj (v odstotkih) so se podražili špageti, in sicer za 79 odstotkov, sledi sadni sirup (65 odstotkov) in sol, ki je kar za polovico dražja.

V srednjem razredu podražitev (od 37 do 39 odstotkov) so olje, pralni prašek, salama in sladkor. Še najmanj, če lahko govorimo o majhni podražitvi, pa so poskočile cene kislu (17), mleku (25) in moki (26 odstotkov). Povprečje vseh podražitev nam pove, da so se cene dvignile za ogromnih 41,5 odstotka. Prav zanimivo bo počakati na uradne podatke o dvigu življenjskih stroškov, verjetno pa bodo ti po nekaterih napovedih le za malo preseglji 10 odstotkov. Seveda pa je odveč vprašati, ali so se vaše plače v tem mesecu povečale za toliko.

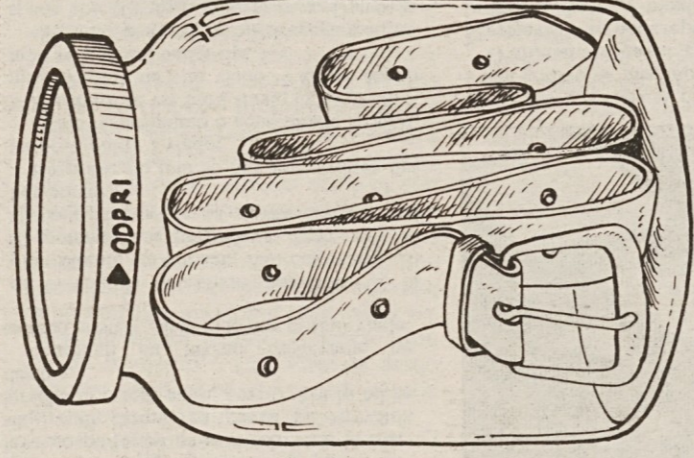
Če se boste pred prazniki odločili, da boste nakupili vse izdelke z našega seznama naenkrat in v eni trgovini, boste zanje v blagovnici Emona za Bežigradom (edino oni so imeli vse), odšteli 1.329,80 tolarjev. Veliko ali malo, presodite sami, naše mnenje je, da je znesek previsok!

Veliko sreče in ugodnih nakupov v letu 1992 vam želi uredništvo DE in Kazipot.

BLAGO/TRGOVINA	Maxi-market	Super-market	Nama	Blagov. Bežigrad	Mercator Slovenč.	Emona Cigalet.	Delikat. Titova 28	Emona Hubadova	Kašča	Sončnica	Fortis	Forum
OLJE – 1l, steklenica Cekin-rastlinsko	94,50	95,30	–	94,50	93,60	96,50	95,30	95,30	–	93,60	–	93,60
KIS – 1l, PVC Šampionka-vinski	86,30	79,40	89,20	79,40	76,40	87,00	–	79,40	–	–	–	76,40
SLADKOR – 1 kg TSO Ormož-kristal	–	–	58,50	53,70	49,40	–	49,00	–	53,00	60,30	51,90	43,30
SOL – 1 kg, morska Droga-mleta	39,20	30,20	44,70	42,60	–	39,20	37,90	39,20	30,00	45,20	39,10	39,40
MOKA – 1 kg Mlinotest-tip 500	21,60	21,60	21,60	18,50	–	21,70	21,60	21,60	22,00	–	23,40	18,60
SALAMA – 1 kg MIZ Emona-posebna	315,40	315,40	330,60	315,40	–	315,40	–	315,40	–	–	–	–
SADNI SIRUP – 1l Presad-malina	–	156,70	139,00	142,40	–	156,70	–	156,70	–	–	–	–
MLEKO – 1l, PVC LM-3,2%	25,20	25,20	25,20	25,20	25,20	25,20	25,20	25,20	25,20	25,20	25,20	23,10
ŠPAGETI – 0,5 kg Mlinotest	54,40	42,30	–	42,30	42,40	54,40	42,30	–	–	–	37,30	–
PRALNI PRAŠEK Henkel-Persil	516,00	567,00	537,60	515,80	467,70	567,00	567,00	–	–	492,00	–	–

DE ZAJE PNIK

sindikalni

MAJ

- 1 P Praznik dela
- 2 S Boris, Bor
- 3 N Filip
- 4 P Cvetko
- 5 T Anže, Ditka
- 6 S Domen
- 7 Č Ela, Dunja
- 8 P Viki, Miha
- 9 S Irma, Fahor
- 10 N Janže, Iza
- 11 P Žiga, Franca
- 12 T Pankracij, Aci
- 13 S Servacij
- 14 Č Bonifacij
- 15 P Zofka, Sonja
- 16 S Janko
- 17 N Jošt, Bruno
- 18 P Riko, Erika
- 19 T Peter
- 20 Č Berni, Rok
- 21 Č Hacco, Lenč
- 22 P Hacco, Renata
- 23 S Zeljko, Zina
- 24 N Mara, Marija
- 25 P Breda, Urban
- 26 T Zdenko
- 27 S Gusti, Vojč
- 28 Č Vnebohod
- 29 P Hacco, Ahač
- 30 S Ferdo, Nande
- 31 N Kocelj

JUNIJ

- 1 P Just, Juš
- 2 T Erazem
- 3 Č Drago, Karel
- 4 Č Vinka, Cenka
- 5 P Sveto
- 6 S Bert, Filip
- 7 N Binkoši
- 8 P Zmaga, Vili
- 9 T Primož, Tic
- 10 S Bogo, Greta
- 11 Č Zala, Urh
- 12 P Ajda, Ada
- 13 S Tone, Zvonko
- 14 N Vasja, Elza
- 15 P Vid, Manca
- 16 T Beno, Fran
- 17 S Ado, Gorazd
- 18 Č Telovo
- 19 P Aldo, Julka
- 20 S Cvetka, Ela
- 21 N Alojz, Slavko
- 22 P Ahac, Haco
- 23 T Pina, Joco
- 24 S Janez, Nika
- 25 Č Vili, Hinko
- 26 P Stojan
- 27 S Ema, Hema
- 28 N Jernej, Zor
- 29 P Peter, Pavel
- 30 T Milica, Mila

23

24

25

26

27

SEPTEMBER

- 1 T Tilen, Tamara
- 2 S Maksa, Panika
- 3 Č Gregor, Mija
- 4 P Zala, Ida
- 5 S Lovrenc
- 6 N Sara, Hari
- 7 P Regna, Branko
- 8 T Mali šmaren
- 9 S Peter, Dora
- 10 Č Otokar, Luka
- 11 P Erna, Jaca
- 12 S Vid, Marinka
- 13 N Janez, Poldo
- 14 P Rastko, Danica
- 15 T Melita, Albin
- 16 S Milka, Ljuba
- 17 Č Lambert, Hilda
- 18 P Irena, Mira
- 19 S Jan, Arjana
- 20 N Suzana, Svetlana
- 21 P Matej, Matevž
- 22 T Maver, Žarko
- 23 Č Domagoj, Adam
- 24 S Gojko, Nadja
- 25 P Zlatka, Uroš
- 26 S Kozmijan
- 27 N Vinko, Cene
- 28 P Vencelj, Esta
- 29 T Miha, Rafko
- 30 S Jerko, Erna

OKTOBER

- 1 Č Reza, Zinka
- 2 P Anže, Bogoljub
- 3 S Evald, Žarko
- 4 N Fran, Franja
- 5 P Marčel, Cita
- 6 T Bruno, Vera
- 7 S Marko, Majda
- 8 Č Mitja, Simona
- 9 P Denis, Niča
- 10 S Hugo, Damilo
- 11 N Emil, Milan
- 12 P Maksim, Aljaž
- 13 T Edo, Kolman
- 14 S Veselko, Stojan
- 15 Č Tereza, Zore
- 16 P Heda, Vika
- 17 S Ignac, Marjeta
- 18 N Luka, Izak
- 19 P Eribin, Pavle
- 20 T Beno, Vanda
- 21 S Urška, Radovan
- 22 Č Berta, Mima
- 23 P Ivo, Severin
- 24 S Tone, Rafko
- 25 N Darinka, Pino
- 26 P Lucijan, Cvetko
- 27 T Sabina, Rastko
- 28 S Simon, Tadej
- 29 Č Linda, Ida
- 30 P Dorica, Alfonz
- 31 S Bolfenk, Smiljan

41

42

43

44

JANUAR

- 1 S Novo leto
- 2 Č Vasja, Fani
- 3 P Gena, Janja
- 4 S Angela, Tit
- 5 N Sime, Milena
- 6 P Trije kralji
- 7 T Rajko, Tinč
- 8 S Severin
- 9 Č Jule, Ksenija
- 10 P Vili, Vilma
- 11 S Božo, Hinko
- 12 N Tatjana
- 13 P Veronika
- 14 T Oto, Nadja
- 15 S Lovro, Maver
- 16 Č Marko, Bert
- 17 P Tone, Zvonko
- 18 S Lili, Biserka
- 19 N Marin, Pija
- 20 P Boštjan
- 21 T Jana, Neža
- 22 S Vinko, Cene
- 23 Č Ilij, Samo
- 24 P France, Rok
- 25 S Savel, Dare
- 26 N Tit, Karpo
- 27 P Vito, Janže
- 28 T Tomaž, Egon
- 29 S Valerija
- 30 Č Jaca, Alda
- 31 P Janez, Ivan

1

2

3

4

5

FEBRUAR

- 1 S Gita, Igor
- 2 N Svečnica
- 3 P Blaž, Oskar
- 4 T Andraž, Hela
- 5 S Agata, Ingo
- 6 Č Ljubo, Dora
- 7 P Riko, Zlatko
- 8 S Prešernov dan
- 9 N Polina, Niko
- 10 P Vlasta, Dušan
- 11 T Marija, Nino
- 12 S Beno, Marija
- 13 Č Katica, Bine
- 14 P Tine, Zdravko
- 15 S Živa, Jurka
- 16 N Jula, Dane
- 17 P Silvo, Aleš
- 18 T Šimen, Lili
- 19 S Radko, Miro
- 20 Č Uroš, Sandi
- 21 P Irena, Ečo
- 22 S Metka, Kajo
- 23 N Romana, Karpo
- 24 P Sergej, Matic
- 25 T Taras, Valči
- 26 S Tilka, Drejc
- 27 Č Jelko, Domen
- 28 P Roman, Ožbe
- 29 S Breda, Črt

6

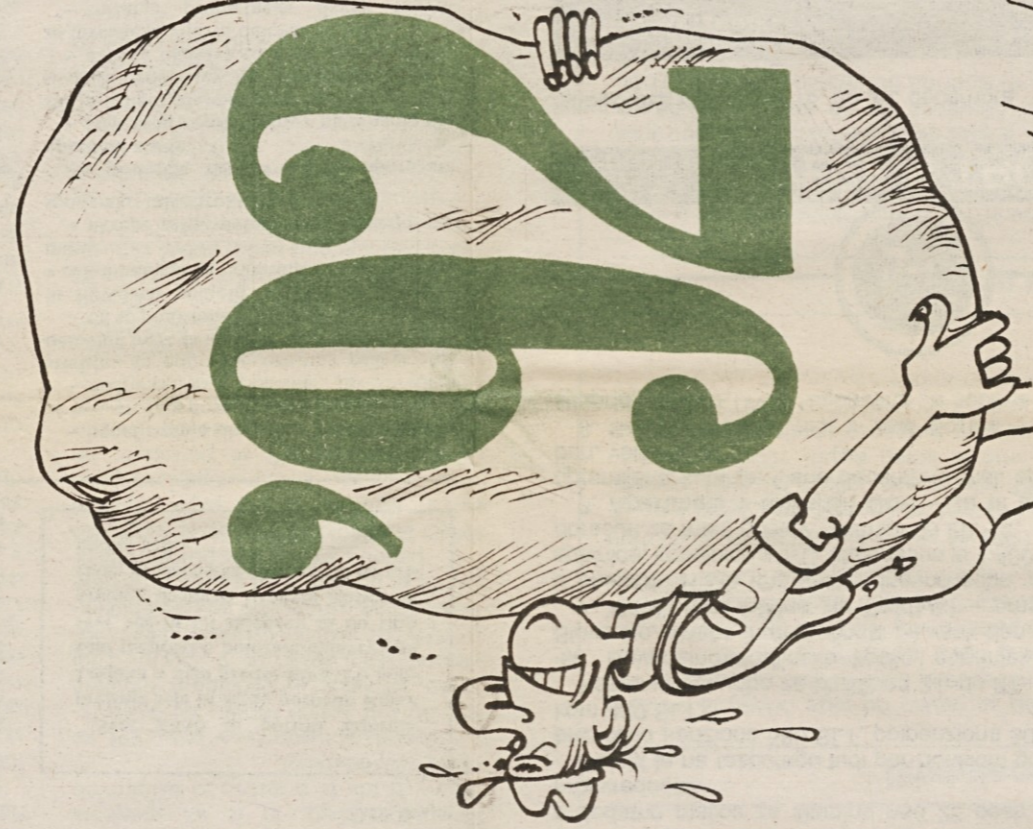
7

8

9

DE

Naša barva je pravica

Ni ga paragrafa, ki ga ne bi raztolmačili naši pravni svetovalci

NOVEMBER

- 1 N Dan mrtvih
- 2 P Duša, Jošt
- 3 T Just, Viki
- 4 S Karel, Drago
- 5 Č Hari, Liza
- 6 P Lenart, Mito
- 7 S Bert, Zdenka
- 8 N Bogdan, Vilma
- 9 P Božidar, Neda
- 10 T Leon, Andrej
- 11 S Martin, Davorin
- 12 Č Joco, Emil
- 13 P Stanislav
- 14 S Niko, Jožica
- 15 N Leopold, Lev
- 16 P Otmar, Jerica
- 17 T Elizabeta
- 18 S Roman, Mile
- 19 Č Spela, Beti
- 20 P Edo, Strečko
- 21 S Albert, Vojteh
- 22 N Cilka, Maver
- 23 P Klemen, Cita
- 24 T Anzej, Cvetka
- 25 S Katica, Erazem
- 26 Č Silva, Konrad
- 27 P Virgil, Bernarda
- 28 S Jakob, Jaka
- 29 N Nino, Blanka
- 30 P Andrej, Maruša
- 31 Č

45

46

47

48

49

DECEMBER

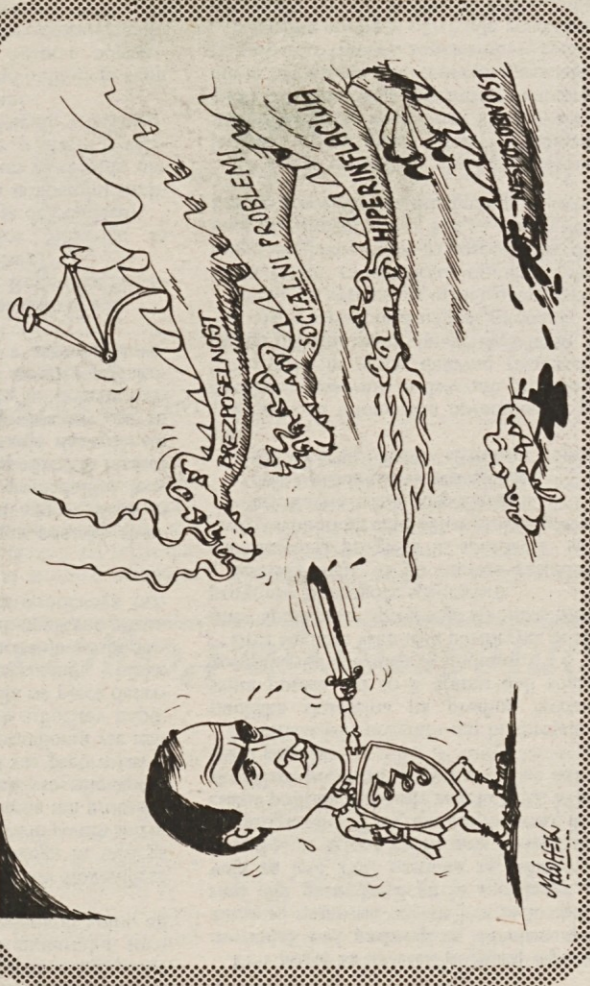
- 1 T Nataša, Boža
- 2 S Živa, Biba
- 3 Č Franček, Tjaša
- 4 P Barbara, Darka
- 5 S Savin, Zina
- 6 N Miklavž, Polonca
- 7 P Ambrož, Maruša
- 8 T Mirijam, Ljerka
- 9 S Valerija, Abel
- 10 Č Ditka, Masa
- 11 P Dane, Jelko
- 12 S Ivanka, Alja
- 13 N Lucija, Otilija
- 14 P Dušan, Vanek
- 15 T Kristina, Tina
- 16 S Albina, Ajda
- 17 Č Laci, Jolka, Ziva
- 18 P Baldomir, Vlasco
- 19 S Urban, Hotimir
- 20 N Evgen, Dominik
- 21 P Peter, Tomaž
- 22 T Mitja, Minka
- 23 S Vika, Črtomir
- 24 Č Adam in Eva
- 25 P Božič
- 26 S Štefan, Morana
- 27 N Janez, Bojana
- 28 P Živko, Vito
- 29 T David, Tamara
- 30 S Rajko, Vida
- 31 Č Silvester

50

51

52

53

MAREC

- 1 N Albin, Nina
- 2 P Jana, Hinko
- 3 T Pust
- 4 S Pepelnica
- 5 Č Adi, Ada
- 6 P Stanko
- 7 S Tomo, Cita
- 8 N Dan žena
- 9 P Franja, Gaj
- 10 T Mile, Zmago
- 11 S Krištof
- 12 Č Dora, Petra
- 13 P Kristina
- 14 S Meta, Tilka
- 15 N Ludvika
- 16 P Bert, Klemen
- 17 T Jerica
- 18 S Ciril, Edo
- 19 Č Jože, Vlasta
- 20 P Davorin
- 21 S Niko, Beno
- 22 N Lea, Katra
- 23 P Viki, Alda
- 24 T Brane, Dino
- 25 S Breda, Tjaž
- 26 Č Emil, Kekec
- 27 P Rupert
- 28 S Bojan, Vojko
- 29 N Ciril, Metod
- 30 P Bogo, Ljubo
- 31 T Beno, Vid

10

11

12

13

14

JULIJ

- 1 S Danica, Teo
- 2 Č Oto, Živka
- 3 P Tomaz, Irena
- 4 S Uroš, Spela
- 5 N Ciril, Metod
- 6 P Izak, Mara
- 7 T Vilma, Meta
- 8 S Beti, Evgen
- 9 Č Nika, Vera
- 10 P Malki, Ljuba
- 11 S Olga, Žibert
- 12 N Mohor, Fortin
- 13 P Areh, Riko
- 14 T Borut, Jela
- 15 S Vlado, Hinko
- 16 Č Micka, Karmen
- 17 P Aleš, Vesna
- 18 S Miro, Arnož
- 19 N Arsen, Zlatka
- 20 P Meta, Rjeta
- 21 T Dane, Zora
- 22 S Majda, Maca
- 23 Č Gita, Branko
- 24 P Kristina, Boris
- 25 S Jaka, Tina
- 26 N Ana, Jokl
- 27 P Gorazd
- 28 T Viktor, Zmago
- 29 S Marta, Urban
- 30 Č Peter, Angela
- 31 P Igo, Nace, Jelka

28

29

30

31

AVGUST

- 1 S Alfi, Fonzek
- 2 N Štefan, Bojan
- 3 P Lidija, Pepe
- 4 T Janez, Taja
- 5 S Mirjam, Maša
- 6 Č Ljubo, Nuša
- 7 P Gojko, Donat
- 8 S Domen, Miran
- 9 N Jaro, Roman
- 10 P Lovro, Asta
- 11 T Klara, Jasna
- 12 S Inč, Cene, Ajda
- 13 Č Radka, Polde
- 14 P Maks, Mito
- 15 S Veliki šmaren
- 16 N Rok, Hana
- 17 P Jaci, Vojan
- 18 T Helena, Jelka
- 19 S Vito, Mario
- 20 Č Berni, Samo
- 21 P Pij, Ivana
- 22 S Zmago, Mirč, Tea
- 23 N Roza, Mohor
- 24 P Jernej, Neca
- 25 T Ludvik, Grega
- 26 S Ivanka, Arni
- 27 Č Monika
- 28 P Gusti, Sara
- 29 S Janže, Mojmir
- 30 N Strečko, Rožle
- 31 P Rajko, Iza

32

33

34

35

36

sindikalni
ZAJE PNIK

Vsak ponedeljek na vaši oglasni deski!

Šestnajsta seja sveta Svobodnih sindikatov Slovenije

NE za program izvršnega sveta

Obnavno materialnega in socialnega položaja zaposlenih je začel Gregor Miklič. Povedal je, da so Mariborčani in Ptujčani prednjačili v zahtevah za sejo, ki naj bi omogočila nastop sindikatov v parlamentu in pri sprejemanju gospodarskega in socialnega programa. Predlagal je tudi, naj svet določi zasnovno in elemente za socialni pakt, za katerega je dal pobudo predsednik skupščine France Bučar. Gregor Miklič je ocenil gospodarski in socialni program, ki ga je vlada R Slovenije poslala v parlament, za zbirko besed in želja, brez podlage v gospodarski stvarnosti. Takšnega programa Svobodni sindikati ne morejo sprejeti. Po Mikličevem mnenju gradi vlada oceno o delitvi na tezi, da so plače previsoke in da jih je mogoče še znižati. Plače pa so vse bolj primerljive z enodnevnim zaslužkom delavcev v evropskih deželah. Cene hrane, energije in bivanja pa se že zdaj uravnavajo po evropskih merilih. Vlada očitno meni, da je zamjenci OD (9.000 tolarjev bruto) določen pravilno, saj nič ne ukrene za njegovo povečanje. Košarica življenjskih stroškov, ki še vedno velja, pa kaže, da štiričlanska družina potrebuje najmanj 24.000 tolarjev mesečno.

In še o tem, koliko so sindikati močni. Med sejo sem slišal šepet kolegov z radijskih postaj: »Koliko časa so ti dali, boš imel 45 sekund?« Ne bi rad zdrsil na raven slovenskih strank, ki si prostor v medijih merijo z milimetri in čas s sekundami in po tem ocenjujejo »profesionalnost« novinarjev. Najprej se morajo nad tem zamisliti sindikati oziroma ker so se očitno že, izboriti si morajo prostor v medijih. Kako, je menda jasno.

37.000 tolarjev pa v primeru, če kupuje tudi trajne potrošne dobrine. Po tej košarici znašajo normalni stroški štiričlanske družine kar 67.000 tolarjev.

Po teh ugotovitvah je Miklič predlagal svetu Svobodnih sindikatov, naj zahteva pripravo nove košarice življenjskih stroškov in pravega zajamčenega osebnega dohodka. Osnutek proračuna temelji na previsokih obremenitvah gospodarstva in prebivalcev. Sprejemljivejši od takšnega uravnoveženega proračuna bi bil planirani deficit. Politika na področju cen je po Mikličevem mnenju bolj grajena na strahu pred kmečkim lobijem kot pa na skrbi za delavce, ki živijo le od dela.

V nadaljevanju pa je Gregor Miklič razložil ponudbo sindikatov za socialni pakt, ki ga v celoti objavljamo v Poročevalcu.

Razpravo je razveljaval Viktor Markovič iz Ptuja z mislijo, da se z vlado ne moremo pogovarjati in paktirati, če smo na prejšnji seji ugotovili, da jo je treba razrešiti in čenonehno ugotovljamo, da se nam smeji. Dušan Semolič je takoj pojasnil, da ostajajo v veljavi vsi prejšnji sklepi Svobodnih sindikatov, še posebej tisti o nezaupnici. Srečko Čater je govoril o neuresničenih zahtevah s protestnega zbora delavcev kmetijstva in živilske industrije. Albert Vodovnik, SKEI, je povedal, da njihov sindikat ne more popuščati, ampak mora zaostriti odnos do oblasti. To opredeljuje je utemeljil s podatkom o 85.000 delavcih, ki čakajo na delo, in dodal, da je najhujše v železarnah, saj je doma polovica vseh zaposlenih. V republiškem odboru SKEI menijo, da je država kriva za neuveljavljanje panožne kolektivne pogodbe. Vodovnik je ponovno omenil, da France Tomšič z Neodvisnostjo razbija delavsko gibanje (ki bi moralo biti enotno, je kasneje dejal Alojz Omejc, RO tekstila). Zato se bodo kovinarji, skladno s svojimi sklepi, še naprej pripravljali na splošno stavko.

Sandi Bartol iz Gorenjske je predlagal enakopravnejšo razdelitev davčnih bremen. Podatki iz Škofje Loke kažejo, da delavci plačujejo v proračun 1.840 tolarjev, kmetje 540, obrtniki pa po 780 tolarjev mesečno. Oglasil se je tudi Franc Berginc iz republiškega odbora gradbeništva z oceno, da hoče oblast gradbeništvo povsem uničiti. Predlagal je, da Svobodni sindikati zberejo podpise za razrešitev vlade.

Metka Roksandič je podvomila, ali je sploh čas za sklepanje socialnega pakta. Delavci so porinjani na sam rob bede in marsikje tudi čezenj, za povrh pa se vlada igračka in o tem paktu govori, kot bi bil že dejstvo.

»Sindikati na takšno izsiljevanje ne smemo pristati, saj je to le nov poskus vlade,

da bi izigrala kolektivne pogodbe. Če bi pakt sklenili, bi bili zanj tudi odgovorni. Bi šli potemkamem pričevati ljudi, naj ne stavkajo, čeprav je za stavke vzrokov več kot preveč!«

Razprave po tem so bile le potrditev nevarnosti pakta z vlado:

»Raje razmišljajmo o generalnem štrajku. V Mariboru se vse bliža stavki in ne paktiranj, še sploh ne s to vlado, v kateri čepijo mila rečeno kaj čudni tipi...«

»Socialni pakt ne bi bil drugega kot sponz kolektivnega dogovarjanja. Danes že četrti tarinari razred komaj jamči življenjski minimum, čez mesec ga bo peti – s to vlado le še ultimati in ne pakti! Tudi če Peterle odleti in se ne spremeni vladna politika do delavstva, se ne bo nič spremenilo. Vlada nam je lepo porezala krila in zdaj ponuja socialno partnerstvo. Demagogija...«

Ciril Urek je bil kratek – v Revirjih je nezaposlenih 15 odstotkov aktivnega prebivalstva, 8 odstotkov je na čakanju doma, plače komaj presegajo 200 mark: »V takšnih razmerah o socialnem paktu ni govora!«

Rajko Lesjak je vlado obtožil, da tudi s tem rešuje le sebe in ji za delavce ni mar. Isto velja za poslance v skupščini. »Če pa že

Dušan Semolič je svet obvestil, da Lojze Peterle še vedno ni odgovoril na njegovo pismo, s katerim je predlagal pogovor o nezaupnici vladi. Povinkih smo izvedeli, da so iz Peterletovega kabineta sporočili, da lahko Svobodni sindikati pridejo na pogovor, če bodo na njem sodelovali tudi Tomšič oziroma predstavniki Neodvisnosti.

govorimo o kakšnem partnerstvu z vlado, s tem gotovo ne mislimo Peterletove.«

O ultimatu in stavki je govoril tudi Drago Ščernjavič in ju podkrepil z ignoranco vlade in nesposobnostjo njenih ministrov. Milan Utroša se je sicer strinjil, a primaknil, da o tej ignoranci sindikata že vse predolgo meljejo. Zdaj so vladi končno ponudili nekaj konkretnega in ni pomembno, ali temu pravimo socialni pakt ali minimum sindikalnih zahtev:

»Z ignoranco je pa tako, da je to pač vladna ocena naše moči. Vprašanje je le, ali je ocena pravišna. Vlada nas sili, da to dokažemo.«

Podobne ocene so se vrstile iz Prekmurja, Primorske, iz energetike... Strenemo jih lahko v misel, da bo šele 460.000 članov svobodnih sindikatov v stavki omogočilo resna pogajanja. Splošna stavka je enostavno dolžnost sindikatov, saj bodo sicer kaj kmalu ostali brez članstva. Generalni stavki za opremo so padale ideje o državljski nepokorščini, neplačevanju elektrike in podobno.

Se ena soča za konec: Dušan Semolič se je spomnil časov, ko je bil v šolah problem obmetavanje s kruhom. »Danes otroci v šolah kradejo kruh in kaj bolj bridkega skoraj nismo mogli doživeti.«

Po tej polemični razpravi je Dušan Semolič predlagal, naj svet sprejme stališča do gospodarskega in socialnega programa ter proračuna (oboje objavljamo v celoti) in da

kljub pomislekom sprejme tudi elemente in zasnovno za pogajanja z vlado in predstavniki delodajalcev. Semolič je dodal, da vodstvo Svobodnih sindikatov ne bo ničesar podpisalo brez soglasja članstva in še posebej brez soglasja sindikatov dejavnosti.

Razpravljalci (Markovič, Roksandičeva, Videčnikova, Hribar) so še enkrat izrazili nezaupanje do vlade zaradi njenega ignorantskega odnosa do delavcev in podcenjevanja Svobodnih sindikatov. Predlagali so, da se socialni pakt nadomesti s sporazumom, ki naj ne bi veljal vse leto, temveč le šest mesecev. Svet je tako tudi sklenil.

Zaključek te točke je začel Rudi Peruzzi z mislijo, da se v takšnih razmerah, kot so zdaj, ne sklepajo pakti, temveč delajo revolucije.

Franček Kavčič
Ciril Brajer

Svet ZSSS je potrdil zapisnik prejšnje seje in ustno poročilo Rajka Lesjaka o delu predsedstva. Po končani razpravi o položaju delavcev pa svet več ni bil sklepčen in bo zato predlog izvolitve Braneta Mišiča za člana predsedstva obravnaval na prihodnji seji.

Zasnova in elementi sporazuma med vlado, gospodarsko zbornico in sindikati za obvladovanje gospodarskih in socialnih razmer v Republiki Sloveniji

Sporazum se sklepa za prvo polovico leta 1992. Če se cilji, za dosego katerih je bil sporazum sklenjen, uresničujejo, se po preteku veljavnosti lahko – z določitvijo novih ciljev – podaljša, vsakič za nadaljnjih šest mesecev.

Uresničevanje ciljev, zaradi katerih se sklepa sporazum, spremlja in ugotavlja skupno telo, in sicer po preteku vsakih treh mesecev.

Če se cilji ne uresničujejo, lahko vsaka stran po preteku vsakega trimesečja odpove sporazum.

Prvi pogoj za začetek pogajanj (sporazumevanja) med partnerji za sklenitev sporazuma so natančno opredeljeni in kvantificirani cilji gospodarskega in socialnega razvoja za leto 1992 oziroma za obdobje, za katerega se sklepa sporazum (»stabilizacijski programi«). Program gospodarske in socialne politike Slovenije za leto 1992, ki ga je skupščini predložil izvršni svet, ne ustreza temu pogoju.

Stabilizacijski program naj bi sprejela republiška skupščina na predlog izvršnega sveta potem, ko so k njemu dali soglasje gospodarska zbornica in sindikati.

Brez soglasja vseh treh partnerjev za sklenitev sporazuma sprejetega stabilizacijskega programa ni mogoče spremiti.

Strateški cilji, ki jih morata zasledovati stabilizacijski program in sporazum, so za Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije zlasti:

- učinkovito tržno gospodarstvo,
- polna produktivna zaposlenost,
- visoka izobrazbena struktura zaposlenih,
- sodobna tehnološka opremljenost proizvodnih, poslovnih in delovnih procesov,
- zdrave in varne delovne razmere ter okolju prijazen gospodarski dejavnosti,
- visok osebni in družbeni standard.

Hkrati pa sprejem in uresničevanje sporazuma lahko za sindikate pomeni njihovo polno uveljavitev tako za gospodarski, družbeni in politični razvoj kot za razvoj demokracije pomembnega družbenega dejavnika.

Za Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije je eden izmed ciljev sklenitve sporazuma dokončna polna uveljavitev kolektivnih pogodb kot osnovnega instrumenta za varovanje in izboljšanje materialnega in socialnega položaja ter varnosti zaposlenih.

Naslednji cilj pa je oživljanje gospodarske dejavnosti na vseh področjih proizvodnje in

opravljanja storitev, zlasti v zvezi z ohranjanjem sedanjih trgov in osvajanjem novih.

Sporazum vsebuje najmanj te sestavine:

- tarifno politiko in plače,
- cene živil in prebivanja,
- zaposlovanje in zaposlenost,
- javno porabo,
- davke,
- zakonodajo in pravno varstvo.

Vsebinsko in kvantifikacijsko za posamezne sestavine sporazuma bo določil Svet ZSSS oziroma predsedstvo sveta skupaj z republiškim odbori sindikatov dejavnosti pred začetkom pogajanj, odločitev o sklenitvi sporazuma pa bo sprejel Svet ZSSS po predhodnih odločitvah republiških odborov sindikatov dejavnosti.

Vsak partner mora v skladu s svojo vlogo, nalogami in odgovornostjo sproti sprejemati ustrezne ukrepe oziroma odločitve za uresničevanje sporazuma ter o tem obveščati ostale partnerje. Nesprejetje ustreznih ukrepov je za druge partnerje lahko razlog za odstop od sporazuma.

Na področju tarifiranja in plač naj sporazum opredeli:

- kriterije za določitev ali določil znesek najnižje plače za enostavno delo za polni delovni čas, normalne razmere za delo in pričakovani delovni rezultat; znesek najnižje plače v gospodarstvu ne bi smel znašati manj kot 80 % izhodiščnega OD za I. tarifni razred po Splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo, v negospodarstvu pa bi smel biti nižji za še dodatnih 10 %;
- največji možni razpon plač, s tem da se opredelijo kriteriji za najvišje plače v podjetjih in zavodih;
- predvideno rast plač, s tem da plače zaposlenih realno ne smejo več padati, nominalno pa je rast plač (ne mase za plače) odvisna od rasti cen najpomembnejših živil in stroškov bivanja;
- da višina in razponi plač niso omejeni v podjetjih, v kateri je v celoti vložena tuj kapital oziroma ki več kot 90 % prihodkov ustvarilo na tujih trgih (nekdanje jugoslovanske republike se ne štejejo za tuje trge);
- da se zajamčeni osebni dohodek mesečno valorizira s povprečno mesečno rastjo plač v zadnjih treh mesecih in ne sme biti manjši od 60 % povprečne mesečne plače po zadnjih znanih podatkih za pretekli tri mesece;
- da se v letu 1992 izdela nova košarica za

spremljanje rasti življenjskih stroškov; k njeni vsebini morajo dati soglasje vsi partnerji sporazuma;

- da se denarna nadomestila in pomoči določajo odvisno od rasti zajamčenega osebnega dohodka, s tem da nadomestilo za čas, ko delavec brez svoje krivde ne more delati, ne sme znašati manj kot 80 % najnižje plače;
- da izplačevalcu plač, ki nima sredstev zanje, država zagotovi pogoje za izplačilo plač vsem zaposlenim v višini zajamčenega OD najpozneje na dan, določen s Splošno kolektivno pogodbo kot zadnji plačilni dan.

Na področju cen živil in prebivanja naj sporazum opredeli:

- odvisnost rasti cen najpomembnejših živil (mleko in mlečni proizvodi, moka, kruh, olje, sladkor, meso, ...) in stroškov bivanja (elektrika, ogrevanje, stanarina, voda, ...) od rasti plač; če se povečajo cene teh proizvodov in storitev, je treba vnaprej dovoliti tudi rast plač za odstotek, ustrezen podražitvi;
- davčne, carinske in druge olajšave ter subvencije proizvajalcem živilskih proizvodov;
- da maloprodajne cene proizvodov in storitev, ki so rezultat monopolnega položaja dejavnosti ali podjetja, ne morejo rasti hitreje kot je povprečna rast cen na drobno;
- da smejo cene energije in energetskih surovin, ki so iz uvoza, rasti največ do višine padanja vrednosti tolarja.

Na področju zaposlovanja in zaposlenosti naj sporazum opredeli:

- ustavitev padanja zaposlenosti (v družbenem in zasebnem sektorju, vključno s samozaposlovanjem);
- odprtje najmanj 10.000 novih delovnih mest s pomočjo ukrepov aktivne politike zaposlovanja;
- obveznost zagotovitve pripravništva za vse diplomante srednjih, višjih in visokih šol (vključno z volonterskim pripravništvom na področjih javnih služb);
- organiziranje javnih del za brezposelne, predvsem tiste kategorije, ki nimajo pravice do denarnega nadomestila in denarne pomoči za čas brezposelnosti.

Na področju investicij naj sporazum opredeli:

- da se sredstva, zbrana s prodajo družbenih stanovanj, razen za nakup novih, v celoti namenijo za investicije v nova delovna mesta;

- beneficiranje obrestnih mer za posojila za investicije v nova delovna mesta;
- nadomestitev vloženi investicijskih sredstev za odpiranje oziroma prilaganje delovnih mest za invalide in invalidne osebe;
- da se preostanek premoženja iz stečajev in likvidacij podjetij družbenega sektorja v celoti nameni za odpiranje novih delovnih mest;
- ukrepe za pospeševanje investicij v gospodarsko infrastrukturo.

Na področju davkov naj bi sporazum opredeli zlasti:

- višji prag za obdavčitev plač, nadomestil in drugih osebnih prejemkov in progresivnejšo obdavčitev, kot je predpisana sedaj;
- davčne olajšave za novo zaposlovanje, za investicije v nova delovna mesta;
- znižanje prometnega davka najpomembnejšim proizvodom in storitvam za življenje in bivanje (točka 6).

Na področju javne porabe naj sporazum opredeli:

- da sredstva za vzgojo, izobraževanje, raziskovalno dejavnost, kulturo, zdravstvo, invalidsko-pokojninsko zavarovanje, socialno varstvo in druga področja družbenih dejavnosti realno zadržijo raven iz leta 1991;
- da se prenos obveznosti na področju zdravstva, otroškega varstva, izobraževanja z družbe na posameznika preloži najmanj za eno leto naprej (iz leta 1992 v leto 1993).

Na področju zakonodaje in zagotavljanja pravne varnosti zaposlenih naj sporazum opredeli:

- da brez soglasja sindikatov ni mogoče spreminjati zakonske ureditve pravic delavcev niti ni mogoče sprejeti novih zakonov, ki bi poslabšali materialni, socialni in pravni položaj zaposlenih;
- da se zakon o soupravljanju sprejme najpozneje do 30. junija 1992;
- ustreznejše pravno varstvo sindikalnih zaupnikov;
- zagotovitev normalnih razmer (prostor, kadri, usposobljenost) za delo organov, ki nadzirajo oziroma opravljajo preventivno dejavnost na področju dela (inspekcije dela, družbeni pravobranilci samoupravljanja) in sodišč, ki sodijo v sporih iz delovnih razmerij;
- da v času veljavnosti socialnega pakta za področja, ki so predmet socialnega pakta, vlada ne bo sprejemala niti skupščinski predloga zakonov in drugih predpisov ter ukrepov, ki ne bi temeljili na vsebinskih opredelitvah iz sporazuma.

Opredelitve – vsebinske in kvantitativne – so podlaga za odločanje Sveta ZSSS o določitvi izhodišč za pogajanja o sklenitvi sporazuma.

Osnovni cilj teh opredelitev je zagotoviti čim boljše pripravo sporazuma na eni strani, po drugi pa čim večjo obveščeno članov ZSSS in drugih delavcev o ciljih in možnih načinih in oblikah uresničevanja sporazuma.

Predsednik ZSSS: mag. Dušan Semolič

Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je na 16. seji, 16. decembra 1991, obravnaval **Program gospodarske in**

socialne politike Republike Slovenije za leto 1992 in sprejel naslednja

STALIŠČA IN PREDLOGE

1. Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije ugotavlja, da za leto 1992 pripravljene listine gospodarskega in socialnega razvoja kažejo nesposobnost republiškega izvršnega sveta, da bi ustavil (ali pa vsaj kritično zmanjšal) padanje gospodarske dejavnosti. Pripravljeni trije scenariji kažejo popolno nemoč, da se kakor koli izkoristijo nekatere možnosti, ki jih slovensko gospodarstvo še ima. Pri tem pa je bil izražen resen dvom o stvarnosti ocen gospodarskega razvoja v letu 1991; menimo, da bodo končni rezultati (če ne bodo olepšani) pokazali še veliko slabšo sliko.

Izrazito slabšanje gospodarskih in socialnih razmer je nastopilo najprej kot posledica junijske vojne in nato še po uvedbi lastne valute. To kaže, da smo bili na osamosvojitve in na uvedbo lastne valute gospodarsko popolnoma nepripravljeni, saj so republiški izvršni svet »vedno znova presenečali« ukrepi bodisi zveznih organov nekdanje Jugoslavije bodisi nekdanjih jugoslovanskih republik ali celo Evrope.

Posledice vsega tega v gospodarstvu so očitne. Vse kaže, da bodo vse ali vsaj velika večina komparativnih prednosti, ki jih je imelo slovensko gospodarstvo pred drugimi vzhodnoevropskimi, kmalu povsem izničene.

Za sedanjimi republiški izvršni svet je pomembna predvsem oblast. To je dokazal letos že večkrat, še zlasti pa, ko je hotel za vsako ceno uveljaviti lastniško zakonodajo, ki je ne sprejema nihče, ki mu je resnično za učinkovito tržno gospodarstvo.

Gospodarski dosežki v letu 1991 ne morejo biti noben razpust, saj se strukturno prilagajanje razvitemu tržnemu gospodarstvu sploh še ni začelo. Tudi predložene planske listine ne dajejo nobene realne osnove, da bo do prestrukturiranja podjetij v letu 1992 že prišlo.

2. Gmotni in socialni položaj zaposlenih in njihovih družin se že tretje leto precej slabša. Zlasti pada zaposlenost, vključno s samozaposlovanjem, število brezposelnih se povečuje, ob hkratnem povečevanju števila brezposelnih bo izjemno kritično, ker se povečuje število iskalcev prve zaposlitve, po drugi strani pa je med brezposelnimi vse več starejših, invalidov, nevalificiranih – težje zaposljivih, ki bodo verjetno ostali breme družbe, ker jim je že sedaj bilo izjemno težko dobiti zaposlitev, v prihodnje pa bo še težje.

Nespodbudna davčna zakonodaja za družbeni in zasebni sektor prav zavira novo zaposlovanje. Olajšave za novo zaposlovanje in za naložbe v nova delovna mesta so nepomembne, poleg tega pa so tudi davki in prispevki, ki so vezani na plače, bistveno večji kot pa so čiste plače.

Ukrepi aktivne politike zaposlovanja so še premalo učinkoviti, pa tudi premalo razvejeni. Res pa je, da smo z ukrepi aktivne politike zaposlovanja brez drugih razvojnih spodbud ne bo večjega zaposlovanja.

3. Plače realno padajo že četrto leto, pri čemer bo verjetno povprečna mesečna bruto plača že letos nižja od 350 DEM. Obremenitve bruto osebnih dohodkov so v letošnjem letu večje, kot so bile lani, tako da je primerjava na področju čistih plač še slabša kot pri bruto plačah.

Kolektivne pogodbe kot temeljni instrument za urejanje pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev in delodajal-

cev se ne uresničujejo, v veliki meri zahvaljujoč republiškega izvršnega svetu, ki je za leto 1991 uveljavil intervencijski zakon za plače in druge osebne prejemke, novembra pa splošno zamrznitev plač na določeni ravni.

Popolnoma nerazumljiva je politika republiškega izvršnega sveta, ki na področju trga blaga, storitev, kapitala in deviz uveljavlja tržno logiko, najodločnejše pa tržni logiki nasprotuje pri plačah. Republiški izvršni svet se je najbrž odločil, da bo držal realistično logiko urejanja plač, ki v vsem obdobju nikdar ni dala rezultatov.

Zahteva po nadaljnjem zniževanju plač zaposlenih, češ da so sedanje še previsoke, lahko pelje samo v bedo, socialne nemire, če ne v socialno katastrofo. Sedanje plače že ne omogočajo več preživetja. To kažejo zadnji podatki o plačah in košarici življenjskih stroškov, saj dve povprečni čisti plači zaposlenega v gospodarstvu zadoščata komaj za minimalne mesečne stroške 4-članske družine.

4. Republiški izvršni svet na področju cen blaga in storitev, predvsem za življenje in bivanje najpomembnejših proizvodov in storitev, ne predvideva nobenih konkretnih ukrepov, da bi ustavil njihovo nadaljnjo rast ali pa jo vsaj upočasnili.

Nerazumna je gospodarska politika, ki zamrzne plače, ne pa tudi cen in drugih pomembnih spodbujevalcev inflacije.

Nov sistem prometnih davkov bo tudi pomembno vplival na rast življenjskih stroškov – standarde in ekonomske dosežke razvite Evrope uvajamo na vseh področjih, samo na področju plač (osebne standarda) pa se v Sloveniji vedemo tako, kot da je delavec sužen. Če se bodo sedanji tokovi inflacije nadaljevali, bo povprečna mesečna plača v slovenskem gospodarstvu zaposlenega delavca znašala toliko, kot zasluži zahodnoevropski delavec v enem dnevu.

Pri vsem tem pa ostajajo monopoli nedotaknjeni, s črnoobiziranjem in špekulacijami pridobljeno bogastvo neobdavčeno, tisti pa, ki si svoj kruh služi v potu svojega obraza, pa je vsak dan revnejši.

5. Eden največjih problemov gospodarskega razvoja je ohranitev trgov nekdanjih jugoslovanskih republik. Ni namreč mogoče začeti prestrukturiranja gospodarstva ob nadaljnjem padanju industrijske proizvodnje. Kljub pomembni vpetosti v evropske gospodarske tokove pa je največji del proizvodnje blaga in opravljanja storitev vezan na trge nekdanje Jugoslavije.

Neutemeljeno je pričakovati začetek sanacije (bank) in prestrukturiranja (podjetij), če se bo še zoževal (prodajni in nabavni) trg. Zlasti tuj kapital ne bo zainteresiran za vlaganja v tako majhen trg, kot je Slovenija (če pri tem odmisli politične rizike). Republiški izvršni svet mora storiti vse (tudi »nemo-goče«), da se ohrani najmanj sedanji obseg gospodarske menjave na nekdanjih jugoslovanskih tleh.

6. Prav gotovo bodo leta 1992 imele prednost vse tiste dejavnosti, ki so pomembne za Slovenijo kot državo – vojska, policija, državna uprava, diplomacija in podobno. Ogromna sredstva se prek ali mimo proračuna prelivajo na neproduktivno področje. Ocena, da se

bo kar 70 % družbenega proizvoda prililo v javno porabo, je porazna za načrtovalce gospodarskega in socialnega razvoja v letu 1992. Pri tem pa ta javna poraba ni niti javna niti nadzorovana.

Zmanjšati bi morali sredstva za javno porabo, pri čemer pa je treba ohraniti obseg sredstev za t.i. družbene dejavnosti realno v obsegu letošnjega leta. To zahtevamo predvsem zato, da bi se bistveno upočasnili prenos obveznosti ali odgovornosti za delovanje in razvoj teh dejavnosti z družbe na posameznika. V nasprotnem primeru bo Slovenija še dolgo občutila posledice te politike na področju zdravja, varstva otrok, šolanja in izobraževanja, kulture, športa – rekreacije – vse to pa so področja in aktivnosti človeka, katerih končna posledica ali rezultat se pokaže v boljšem in učinkovitejšem delu – ki se denarno izraža skozi – dobiček.

7. Predloženi program gospodarske in socialne politike Republike Slovenije za leto 1992 v bistvu dopušča najrazličnejše oblike razvoja, pri tem pa ne vemo, katero je ali bo določil republiški izvršni svet kot realno (optimalno) in danih razmerah) in za katero se bo zavzel z vsemi sredstvi (ukrepi).

Program kljub napovedim v uvodu ni primeren in ne more biti podlaga za kakršen koli sporazum ali socialni pakt med državo, delavci in delodajalci. Svobodni sindikati Slovenije ne pristajamo na tak način urejanja materialnega in socialnega položaja zaposlenih in njihovih družin, brezposelnih, upokojencev in drugih ogroženih skupin prebivalstva.

8. Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije zahteva od Skupščine Republike Slovenije in njenega izvršnega sveta, da pri oblikovanju razvojne politike za leto 1992 upoštevata »Zasnovo in elemente sporazuma med vlado, gospodarsko zbornico in sindikati za obvladovanje gospodarskih in socialnih razmer v Republiki Sloveniji«. Za začetek pogajanj o sklenitvi tega sporazuma morajo biti določene jasne in nedvoumne usmeritve gospodarskega in socialnega razvoja, ki so hkrati tudi odgovornost posameznih subjektov sporazuma v skladu z njihovo vlogo in nalogami. Ni mogoče pristati na nobeno nadaljnje poslabševanje delavčevega gmotnega, socialnega in pravnega položaja.

9. Zborom Skupščine Republike Slovenije predlagamo, da na sedanjem zasedanju opravijo samo razpravo, se seznanijo s predlogi Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in obvežejo Izvršni svet, da jih upošteva pri dograjevanju programa gospodarske in socialne politike Republike Slovenije za leto 1992.

Če naj bo ta program resnično podlaga za sporazum, potem tudi predlagamo, da Izvršni svet vključi predstavnike ZSSS (in drugih sindikatov) in Gospodarske zbornice Slovenije v oblikovanje dokončnega predloga razvojnega programa za leto 1992.

Hkrati s pripravo novega predloga razvojnega programa za leto 1992 bi se morala začeti pogajanja za sklenitev sporazuma za obvladovanje gospodarskih in socialnih razmer v Republiki Sloveniji. Zato Skupščini Republike Slovenije predlagamo, da zaveže svoj Izvršni svet, da takoj začne pogajanja za sklenitev tega sporazuma.

Predsednik ZSSS
mag. Dušan Semolič

Izzivalna vprašanja

Sindikalisti DGB iz Bavarske so pri nas izvedeli, da nam plače že 4 leta padajo in smo na robu bede, da je armada brezposelnih že grozljiva in da vlada pri reševanju teh vprašanj ignorira sindikate, čeprav se le-ti trudijo biti kooperativen partner.

Ne le da vlada beži od sodelovanja s sindikati, niti obvešča jih ne o svojih »podvigih«. Ob 20-odstotni mesečni rasti življenjskih stroškov si je drznila zamrznitev plač pripraviti tajno.

Smo tik pred tem, da bo slovenski delavec v enem letu zaslužil toliko kot nemški v mesecu, nanj obešajo vsa bremena, stroški države pa rastejo. Delavec je preganjana divjad, še ob svoje sodstvo bo, kot vse kaže...

Vseh teh težav tudi Jožica Puhar, ministrica za delo, ni zanimala. Le malce bolj vedrogleda je poskusila biti, da že imamo kolektivne pogodbe pa da vlada dela, pripravljala model soupravljanja, ob zamrznitvi plač poskuša urediti tudi področje cen...

No, saj naše težave sami več kot dobro poznamo. Zanimiva pa so bila vprašanja bavarških sindikalistov, morda bolj kot naši komentariji.

Bili smo v tovarni, povprečna plača ne zadostuje niti za dva tedna človeka vrednega življenja manjše družine – vi pa pravite, da je osebna poraba previsoka in je nujna intervencija države?!

Če se vlada vmešava v tarifno ekonomijo, je slabo. Nikogar ne more navdušiti. Gospodarski zbornici ste dodelili vlogo zastopnika delodajalcev, mar se

ne bi mogla sama zmeniti s sindikati? Jim ne zaupate?!

Plače ste zamrznili za šest mesecev, a v tem zakonu ni ničesar o inflaciji. Bo zakon veljal tudi, če inflacija še bolj zdivja?!

Pravite, da imate kolektivne pogodbe, da se jih lahko držite v normalnem delu, ne pa tudi v tarifnem. Ali delojemalec lahko toži, ko pa mu je pogodba očitno kršena. Kakšna sploh so vaša delavska sodišča?!

Še ste rekli, da bo v vašem modelu delavskega soupravljanja v podjetjih nek organ, ki bo skrbel za socialne in ekonomske pravice delavcev. Kaj pa druga vprašanja, bodo delavci iz teh povsem izključeni?!

Veliko govorite o bližanju k Evropi. Ali se bližate sami ali vključuje vlada tudi sindikate, ki vsaj pri nas mnogokrat presejajo meje posameznih podjetij?!

Jožica Puhar je kajpak pojasnila, da je bila tudi sama sindikalistka, da ni ortodoksen politik, da se tudi ona bori, da bi bila delavska sodišča posebej organizirana, da se s kolegi v vladi zavzema za ureditev cen, da je kolektivna pogodba kot vsaka druga čisto normalno iztočljiva...

Skratka, če bodo sindikati tuhtali, koga podpreti za novega mandatarja vlade...

Predvsem pa bo Jožico Puhar treba prijeti za besedo!

Ciril Brajer

Izjava leta

Pri nas imamo celo vrsto različnih sindikatov, pravo eksplozijo sindikalnega gibanja. Za vlado pa je to razpršenost partnerjev, s katerimi se dogovarja. Osebno vidim v tem drobljenje moči delavcev.

Jožica Puhar

Protiizjava leta

Kolektivne pogodbe so pri nas iztožljive! Zakaj delavci ne tožijo? Ker vedo, da če ni, še vojska ne vzame.

Jožica Puhar

Televiziji niti pogodba ne pomaga

Slovenijo je obiskala tričlanska delegacija bavarških sindikatov DGB. Na poti jo je spremljala po številu enakovredna ekipa bavarske televizije in pri vsakem srečanju posebej so gostje pohvalili televizije, češ, naši ne capljajo le za politiki, ministri in filmskimi igralci. Tudi sindikatom se jim zdi vredno odmeriti toliko ljudi in toliko časa...

Bavarske sindikaliste smo potem videli na zagrebški televiziji, saj so tja odnesli lepo pošiljko zdravil.

V Sloveniji so bili dva dni, se srečali s svobodnimi sindikati, Neodvisnostjo, gospodarsko zbornico, ministrico Jožico Puhar...

Le televiziji so se jih na daleč izognili.

C. B.

Konfederacija Pergam

V skladu z 42. in 43. členom Kolektivne pogodbe celulozne, papirne in papirno predelovalne industrije ter Sekcija za tisk in Konfederacija sindikatov PERGAM, objavljamo nove vrednosti izhodiščnih osebnih dohodkov za mesec december 1991.

celulozne, papirne in papirno predelovalne industrije ter Sekcija za tisk in Konfederacija sindikatov PERGAM, objavljamo nove vrednosti izhodiščnih osebnih dohodkov za mesec december 1991.

Tarifni razred	Tipična dela	Izhodišni OD v SLT bruto za december 1991		
		celulozna, pap. in pap. pred.	grafična dejavnost	časop. inf., založ. in knjigotrš. dej.
I.	Enostavna dela	17.962,00	17.265,00	17.265,00
II.	Manj zahtevna dela	20.656,00	18.991,00	19.854,00
III.	Srednjezahtevna dela	23.350,00	21.235,00	22.444,00
IV.	Zahtevnejša dela	26.044,00	23.998,00	25.034,00
V.	Zahtevna dela	30.535,00	27.623,00	29.350,00
VI.	Bolj zahtevna dela	39.515,00	31.939,00	37.982,00
VII.	Zelo zahtevna dela	46.699,00	36.256,00	44.888,00
VIII.	Visokozahtevna dela	59.273,00	50.067,00	56.973,00
IX.	Najbolj zahtevna dela	68.254,00	60.426,00	65.605,00

Odstotek rasti življenjskih stroškov za november 1991 po eskalacijski lestvici iz PKP

18,3%

17,47%

17,47%

Za december 1991 znaša znesek za prehrano med delom 2.316,00 SLT po Splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo

Vida Fras

STALIŠČA

do osnutka zakona o proračunu Republike Slovenije za leto 1992

Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je na 16. seji, 16. decembra 1991, skupaj s programom gospodarske in socialne politike za leto 1992 obravnaval tudi osnutek zakona o proračunu. Pri tem je ugotovil, da resna razprava o proračunu sploh ni mogoča, ker osnutku proračuna za leto 1992 nista priložena niti sprejeti proračun za letos niti ocena njegove realizacije.

Ne glede na to pa je svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije ocenil, da je proračun za leto 1992 previsok ter da se Republika Slovenija vede tako, kot da je gospodarsko in socialno cvetoča država. Osnutek proračuna kaže Slovenijo za gospodarstvo in za delavce kot odločno predrago državo.

Ta ocena velja zlasti za nekatere namene proračuna, ki tudi niso ustrezno obrazloženi, kot so vojska, policija, diplomacija, državna uprava in podobno. Zavedamo se, da samostojnost in suverenost stane, toda ali je res potrebno v najkrajšem možnem času uresničiti vse. Ali

ne bodo te denarne zahteve popolnoma izčrpale gospodarstva in državljanov Slovenije?!

Po naši oceni v sedanjih razmerah tudi ni mogoče vztrajati na uravnoteženem proračunu. Če skupščina Republike Slovenije oceni, da so proračunske potrebe večje, kot so možnosti, potem naj odloči o deficitarnem financiranju proračuna – torej sprejme sklep o zadolžitvi pri domačih in tujih bankah. V najhujši gospodarski krizi si ni mogoče zamisliti, da bodo gospodarstvo in slovenski državljani sposobni sofinancirati sanacijo bank in gospodarstva, nadomestiti vojno škodo, postaviti mrežo diplomatskih predstavništev, vojsko, policijo, razvejeno državno upravo.

Zato Svet ZSSS predlaga skupščini Republike Slovenije, naj ne sprejme osnutka zakona o proračunu Republike Slovenije za leto 1992 ter naj naloži svojemu izvršnemu svetu, da proračun spravi v realne meje.

Predsednik ZSSS
mag. Dušan Semolič

Ob sedemdesetletnici Delavske zbornice

Z vladno uredbo o delavskih zbornicah (DZ) 21. 5. 1921, z imenovanjem članov skupščine Začasne delavske zbornice za Slovenijo decembra istega leta in njeno prvo sejo 6. 1. 1922 se je začelo delovanje najpomembnejše samoupravne ustanove za zaščito ekonomskih, socialnih, kulturnoprosvetnih in drugih življenjskih interesov delavcev in nameščencev med vojnama. Tako so bili uspešno sklenjeni petdesetletni boji strokovnih – sindikalnih in političnih organizacij za ustanovitev DZ, ki so jih tudi na Slovenskem spodbudili socialni demokrati, v devetdesetih letih pa so se jim pridružili s to zahtevo še krščanski socialci. Njihov voditelj dr. J. E. Krek je v parlamentarni razpravi zahtevalzanje odločilne pristojnosti pri sprejemanju zakonodaje za zaščito delavstva. Jubilej te pomembne delavske in nameščenske pridobitve je vreden pozornosti tudi zato, ker sedanje družbenopolitične in socialnoekonomske razmere ob obnovitvi sindikalnega pluralizma znova aktualizirajo vlogo podobne ustanove, kot je bila Delavska zbornica za Slovenijo (DZS) v obdobju 1921–1941, po vojni pa je niso obnovili, ker da je anahronizem v socialistični družbeni ureditvi. Izkušnje njenega dvajsetletnega predvojnega delovanja so lahko dragoceno napotilo za iskanje primernih rešitev za sedanji čas, pri čemer bi bilo koristno proučiti tudi sedanjo vlogo delavske in nameščenske zbornice v Avstriji.

Po vladni uredbi so bile DZ samoupravna predstavništva delavcev in nameščencev. Med njihovimi nalogami naj posebej poudarimo posredovanje poročil, mnenj in predlogov oblastnim organom o ureditvi delovnih odnosov, delavske zaščite, socialnega zavarovanja in delovnega trga, o delavskih stanovanjskih, zdravstvenih, prosvetnih in drugih vprašanjih ter o zadevah narodnega gospodarstva. O vsej tej problematiki so imele DZ pravico dajanja mnenj o predlogu zakonov in uredb, ki so jih jim morali parlament, ministrstva in samoupravne oblasti predložiti pred sankcioniranjem. Imele so tudi pravico posredovati v sporih med delavci in delodajalci oziroma pri sklepanju kolektivnih pogodb. Te so morale hraniti ter voditi statistiko o položaju delavstva in o strokovnih organizacijah na območju svojega delovanja, lahko pa so ustanovljale tudi ustanove za izboljšanje socialnoekonomskega in kulturnega položaja delavcev in nameščencev. Vse te temeljne in druge naloge so DZ lahko izvajale le v tesnem sodelovanju

s sindikalnimi organizacijami, ki so jih prek imenovanih ali izvoljenih predstavnikov tudi upravljale.

Toda vlada je do srednje dvajsetih let preprečevala preoblikovanje začasnih v definitivne DZ, ki so šele lahko začele v polni meri izpolnjevati svoje naloge. Leta 1924 jim je končno dovolila pobiranje doklad od mezd, s čimer so si ustvarile stalne gnotne temelje za učinkovito delovanje, medtem ko so dotlej s skromnimi vladnimi dotacijami životarije. Minister za socialno politiko je pravila DZS odobril avgusta 1925, naslednje leto, februarja pa so bile prve volitve članov njene skupščine. Na njih je pri volitvah 50 delavskih predstavnikov v skupščino socialistična lista dobila 27, krščanskosocialistična 14, liberalna 7 in posebna socialnodemokratska lista 2 mandata. Na volitvah, na katerih so glasovali delavci in delavke, ki so bili socialno zavarovani in niso bili v javnih službah, so pokazale razmerje moči treh vodilnih strokovnih organizacij, socialistične Strokovne komisije, krščanskosocialistične Jugoslovanske strokovne zveze in Narodno socialne zveze, ki so prevzele vodenje DZS. Pri njenem opravljanju je sodelovalo tudi deset predstavnikov strokovnih organizacij zasebnih nameščencev.

Vodstvo DZS je v poročilih o svojem delovanju poudarjalo, da je najvažnejše njeno delo na področju socialne zakonodaje in ugotavljal, da članstvo posebej ceni predvsem njena prizadevanja za ugodno rešitev mednih gibanj in stavk, vlogo pri sklepanju kolektivnih pogodb ter neposredne podpore v stiskah. DZS je organizirala tudi volitve delavskih zaupnikov. Z izgradnjo palače v Ljubljani in z ureditvijo prostorov v Mariboru in Celju ter s subvencijami je prispevala svoj delež tudi k uspešnejšemu delovanju sindikalnih in delavskih kulturnih organizacij.

Dolgoletni tajnik DZS socialni demokrat Filip Uratnik je leta 1927 ugodno ocenil njeno razvejano dejavnost in poudaril, da ima sindikalno gibanje glede na veliko razcepljenost v njej »institucijo, ki izbira pri skupnih akcijah sile delavstva za enoten nastop. Pri vsej različnosti daljnih ciljev, načel in programov, gleda delavstvo na aktualna dnevna vprašanja navadno enotno. V vprašanjih delavske zaščite, delavskega zavarovanja, tarifnih pogodb se delavstvo ne loči po svoji principijelni in politični opredelitvi. Tu morajo poseči delavske zbornice vmes in morajo biti vez, ki združuje ločeno korakajoče sile.« Ob prisilnih delodajalskih organizacijah, kakršna je bila

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo, je bila za urejanje odnosov med delom in kapitalom upravičena zahteva strokovnih organizacij po oblikovanju prislilnih delojemalskih organizacij – DZ. Njihovo delovanje se ne pokriva s sindikati, ki so »pravil« vse socialno-politične dejavnosti in partner v urejanju odnosov z delodajalci. Dolžni so postavljati na dnevni red aktualne socialne probleme. DZ pa so poklicane, »da te pobude sprejmejo jih poglobijo in napravijo godne za rešitev.« Vrsto zadev (sodelovanje pri socialni zakonodaji, pri sklepanju kolektivnih pogodb itd.) bi bilo koristno urejati prek podobne institucije, kot je bila predvojna ZDS, čeprav je trenutno ugodno vsaj dejstvo, da vodilna funkcionarja obeh najmočnejših sindikatov na Slovenskem kot poslanca lahko posredujeja njuna stališča v parlamentarnih razpravah o socialni problematiki.

Miroslav Stiplovšek

Novice SKEI

Na seji območnega odbora SKEI za Gorenjsko so govorili o ogroženosti delavcev, saj v večini podjetij prejemajo tudi do 30% nižje OD kot določa panožna kolektivna pogodba.

Čeprav dobivajo za manj izplačane OD po 62. členu panožne kolektivne pogodbe ponekod posebno potrdilo – listino (npr. v LTH), je še vedno veliko nejasnosti. Strokovne službe z območja in z RO SKEI sicer postavljajo zahteve vladnim in drugim pristojnim resorjem, vendar se stvari prepokaš premikajo (ali pa sploh ne). Ponojno je bil dan predlog, da se neizplačan OD upošteva kot skupina za družbeno stanovanje. Predlog je bil že posredovan vladnemu resorju, pa ni odgovora.

Razprava je potekala tudi o tezah Zakona o soupravljanju. Predlagali so, da predstavnik sindikata mora biti član Sveta (prioriteta) in ne lahko, kot je v gradivu navedeno.

Za novega predsednika območnega odbora SKEI za Gorenjsko je bil soglasno potrjen Metod Staroverski, predsednik sindikata podjetja Plamen Kropa, ki se je zahvalil za zaupanje. Za uspešno delo so se zahvalili dosedanjemu predsedniku Edu Kavčiču iz Železarnje Jesenic.

Vladimir Bizovičar

Domžalska obvestila

Sindikati podjetij kmetijske in živilsko predelovalne industrije so se ta teden sestali s predsednikom ROS Srečkom Čaterjem in sekretarko Svetko Vesel. Osrednja tema pogovorov so bile plače po kolektivni pogodbi. Končni izid je bil dogovor, da si sindikat podjetja zahtevo za kritje zaostalega dela OD v obliki blagajniškega zapisa. S tem si delavec zavaruje neizplačani del OD in dobi do podjetja ali delodajalca terjatev, ki jo bo lahko uveljavil ob morebitnem stečajnem postopku ali pa bo ob preoblikovanju nastopil kot delničar.

Najmlajši sindikat, vključen v območno organizacijo ZSSS, je star komaj mesec dni, vendar po delu ne zaostaja za »starimi mački«. Sindikat VVO je ob pomoči območne organizacije in ROS sredi dogovarjanj za enotno uveljavljanje kolektivne pogodbe.

Justi Arnuš

Železarna Ravne

Sindikalni pluralizem eno, mafija drugo!

Tako se je zapisalo sekretarju IO Svobodnega sindikata v ravenski železarni v Informacijah št. 13, ko je sporočil članstvu najpomembnejše sklepe seje izvršnega odbora RO Sindikata kovinske in elektroindustrije, med drugim seveda tudi sklep o prekinitvi vsega sodelovanja in dogovarjanja z vodstvom KNSS. Zapisal je še, da so v Železarni to pogruntali in storili že pred tremi meseci. Kaj se torej dogaja na Ravnah?

Najpomembneje je, da sta oba sindikat po dolgotrajnih pogajanjih sprejela Podjetniško kolektivno pogodbo Železarnje Ravne in dogovor o njenem uveljavljanju. Za obe pogajalski strani – tudi za delodajalce, bo Železarna poslovala v zadnjem četrletju brez izgube. Dogovor o uveljavljanju podjetniške kolektivne pogodbe pa je tudi neke vrste socialni konsenz za obdobje, ko se Železarna rešuje iz navidez brezizhodnega položaja. Žal navidezni, kajti po tovarni se na oglasnih deskah pojavljajo pamfleti, vredni pozornosti. Od literarne (s poudarkom na slovni) do politične, pa še kriminalisti bi se lahko nad njimi zamislili.

Sporočilo št. 13, ki je govorilo o pluralizmu in mafiji, je namreč izzvalo pravi veletok gnojnice s strani železarniške Neodvisnosti na Svobodnjake, kot jih imenujejo oni. Od besednjaka (uničiti, kraja, papagajevstvo, nespretni tatiči in spretni skrivači) se v Sporočilu št. 15 ukvarjajo tudi z medicino in prepičujejo, da vsaj pri posameznikih le ne gre za pokvarjenost, temveč za bolezensko stanje – za občutek ogroženosti in zapostavljanja.

Kdaj so se torej razmere med sindikatoma zaostrole?

»Tako, ko so spoznali, da Svobodnega sindikata niso zrušili, temveč še vedno in celo boljje dela. Razliko med nami je tudi v tem, da se mi organizi-

ramo, borimo in sodelujemo koliko moremo že v postopkih sprejemanj vseh zakonov, ki se nam zdijo krivični sindikat Neodvisnost pa se v noben aktivnost ne vključuje, ampak zvoni ptoči. Vsa hvalisanja o tem, kdo je kom kaj pomagal, so čista demagogija z pridobivanjem političnih pik. Izraz mafijski, ki sem ga uporabil, se pač ni nanašala na delavce, člane sindikata v naši Železarni, temveč na republiško vodstvo sindikata Neodvisnosti. Izraz j značilno moj, ker v tistem trenutku nisem našel bolj grdega. Razmere me železarniško Neodvisnostjo in nami se se zaostrole mesec ali dva po stavki. Takrat smo ugotovili, da naše pozitivne in negativne pobude sindikat Neodvisnost izrablja zase. Sicer smo z njim takrat še sodelovali. Do uradne prekinitev je prišlo avgusta, ko smo v Svobodnem sindikatu sprejeli vrsto ukrepov, usmeritev, skratka začrtali novc politiko. Sklenili smo si pridobiti zaupanje članstva z delom. O metodah aktivistov Neodvisnosti pa tole: med delavci so razširjali neresnice, da stara sindikata ni več in da naj se pač prostovoljno vključijo v novega, češ, v prejšnjem si moral biti obvezno. Mnogi so tako mislili, da gre za ustanavljanje novega sindikata, ki pa da je tudi edini.«

In kako je zdaj?

»Bistvena razlika je, da Neodvisnost gradi na ločevanju delavcev na delavce in tiste, ki to niso, ker niso v neposredni proizvodnji. Na tako filozofijo mi ne pristajamo. Mi želimo sindikat, v katerem bo večina našla svoj interes in ga, četudi kdaj kompromisno, uveljavljala. Menimo, da tovarna ni več samo umazana, da se tehnologija spreminja, da razlik med umskim in fizičnim delom ni več tako bistvenih. Kdor gradi na teh razlikah, po mojem ne more trajno uspeti.«

Edi Prošt

Izhodiščni bruto osebni dohodek za december 1991 po kolektivni pogodbi dejavnosti zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije

	Zdravstvo (SLT)	Soc. skrbstvo (SLT)
I. Enostavna dela	11.585	11.585
II./1 Manj zahtevna dela	12.743	12.743
II./2 Manj zahtevna dela	13.902	13.902
III./1 Srednjezahtevna dela	15.060	15.060
IV./1 Zahtevna dela	18.536	18.536
IV. Zahtevna dela	19.694	19.694
V. Bolj zahtevna dela	20.853	20.853
V./1 Bolj zahtevna dela	23.865	23.865
V./2 Bolj zahtevna dela	25.487	25.487
VI./1 Zelo zahtevna dela	26.645	26.645
VI./2 Zelo zahtevna dela	28.962	28.962
VI./3 Zelo zahtevna dela	30.121	30.121
VI./4 Zelo zahtevna dela	30.700	30.700
VII. Visokozahtevna dela	32.483	32.483
VII./1 Visokozahtevna dela	34.755	34.755
VII./2 Visokozahtevna dela	37.072	37.072
VII./3 Visokozahtevna dela	41.706	41.706
VII./4 Visokozahtevna dela	43.444	43.444
VII./5 Visokozahtevna dela	47.498	47.498

Povprečni BOD v gospodarstvu je oktobra znašal 21.232 SLT, indeks rasti v primerjavi s septembrom znaša 117,6. Izhodiščni BOD, zmanjšani za 20%, znaša 19.975 SLT – 58% tega zneska pa je 11.585 SLT.

sekretarka RO: Nevenka Lekše

SVIZ Slovenije

Obveščamo, da znaša izhodiščni osebni dohodek po splošni KP za december 1991 – 11.585,00 SLT.

IZHODIŠČNI OSEBNI DOHODKI PO SPLOŠNI KOLEKTIVNI POGODBI ZA GOSPODARSTVO SLOVENIJE V LETU 1991 PO MESECIH, V BRUTO ZNESKIH IN SLT

Tarifni razred	januar	februar	marec	april	maj	junij	julij	avgust	september	oktober	november	december
I. enostavna dela	6.150.00	6.502.00	7.067.00	7.350.00	7.644.00	8.456.00	9.361.00	9.888.00	10.578.00	12.031.00	14.367.00	16.686.00
II. manj zahtevna dela	6.768.00	7.155.00	7.777.00	8.088.00	8.412.00	9.305.00	10.301.00	10.881.00	11.640.00	13.239.00	15.810.00	18.362.00
III. srednje zahtevna dela	7.559.00	7.991.00	8.685.00	9.032.00	9.393.00	10.391.00	11.503.00	12.151.00	12.999.00	14.785.00	17.656.00	20.506.00
IV. zahtevna dela	8.427.00	8.909.00	9.683.00	10.070.00	10.473.00	11.585.00	12.825.00	13.547.00	14.493.00	16.484.00	19.685.00	22.862.00
V. bolj zahtevna dela	9.533.00	10.078.00	10.954.00	11.392.00	11.848.00	13.106.00	14.508.00	15.325.00	16.395.00	18.648.00	22.269.00	25.863.00
VI. zelo zahtevna dela	11.376.00	12.027.00	13.072.00	13.595.00	14.139.00	15.641.00	17.315.00	18.290.00	19.567.00	22.256.00	26.578.00	30.868.00
VII. visoko zahtevna dela	12.917.00	13.656.00	14.843.00	15.437.00	16.054.00	17.759.00	19.659.00	20.766.00	22.215.00	25.267.00	30.174.00	35.044.00
VIII. najbolj zahtevna dela	15.377.00	16.257.00	17.670.00	18.377.00	19.112.00	21.142.00	23.404.00	24.722.00	26.448.00	30.082.00	35.924.00	41.722.00
IX. izjemno pomembna, najbolj zahtevna dela	18.448.00	19.503.00	21.198.00	22.046.00	22.928.00	25.363.00	28.077.00	29.658.00	31.728.00	36.087.00	43.095.00	50.051.00
Povračilo stroškov prehrane (neto v din):	853.00	902.00	980.00	1.019.00	1.060.00	1.173.00	1.299.00	1.372.00	1.468.00	1.670.00	1.994.00	2.316.00
Upoštevanarastživljenjskihstroškovposkalacijskiklav.(v%)	2.50	5.72	8.69	4.00	4.00	10.62	10.70	5.63	6.98	13.74	19.42	16.14

Sindikat Železarne Štore

V petek, 6. 12. 1991 je bil na obisku v Železarni Štore direktor Slovenskih železarn Andrej Aplenc. Zaupnikom Svobodnega sindikata je predstavil svoj pogled na sodelovanje s sindikati. Postavili smo mu vrsto vprašanj o razvoju in usodi slovenskega železarstva, prav posebno pa nas je zanimalo mesto podjetij Železarne Štore v projektu sanacije slovenskega železarstva. Povedal je, da je ostalo še nekaj neresenih vprašanj. Seznanil nas je z magnetogramom svojega govora na gospodarski zbornici. Iz njega smo razbrali, pa tudi v pogovoru ocenili, da vendarle ni prišel zato, da bi nas discipliniral.

Pogovor je bil potreben in koristen. Dogovorili smo se tudi, da bomo prek svojih predstavnikov komunicirali z vodstvi podjetij, tako kot do sedaj in da ni nobene ovire, da ne bi mogli o pomembnih zadevah za delavce komunicirati tudi z njimi.

V tem času aktivno sodelujemo pri razreševanju presežnih delavcev, predvsem pri prehodu delavcev v nova podjetja – zasebna, ki bodo nudila servisne storitve podjetjem Železarne Štore.

Predsednik sindikata družb
Tomo Majer

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Sestel se je republiški odbor in obravnaval več pomembnih zadev, kot so osnutek o varstvu okolja, osnutek zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij, problematika uveljavljanja panožne kolektivne pogodbe, poročilo o izvedbi delovno-sportnih tekmovanj, organiziranju seminarja in drugem. Za kolektivno pogodbo ugotovljamo, da jo uveljavljajo v okoli 60% podjetij, drugi pa se na to neposredno pripravljajo, vsi pa imajo težave s tarifnim delom, ki se ga ne morejo držati zaradi omejitve zakona o izplačilih OD. Zato smo zahtevali odpravo tega zakona in podprli pobudo koroškega odbora o spremembi zakona. Z drugimi dogovori vas bomo seznanili prihodnjic. Ko smo obravnavali program seminarja, sta bili predlagani dve varianti: eno- ali dvodnevni seminar. Da bi vedeli, ali bi se lahko udeležili tudi dvodnevnega seminarja v zadostnem številu, prosimo sindikalne zaupnike, naj nam ali območnim odborom to takoj sporočijo, prav tako pa tudi vaše predloge o vsebini seminarja. Telefon ROS (061) 125-121. Seminar bi bil v drugi polovici janu-

arja v SIC Radovljica, prispevek za udeležbo pa bo odvisen od trajanja, vsebine in števila udeležencev. V skladu s 16. in 17. členom panožne kolektivne pogodbe znašajo izkodiščni osebni dohodki za december 1991:

Tarifni razred	Mesečni bruto OD v SLT
I. enostavna dela	17.513,00
II. manj zahtevna dela	19.264,00
III. srednje zahtevna dela	21.541,00
IV. zahtevna dela	25.569,00
V. bolj zahtevna dela	28.021,00
VI. zelo zahtevna dela	37.829,00
VII. visokozahtevna dela	47.285,00
VIII. najbolj zahtevna dela	61.296,00
IX. izjemno pomembna, najbolj zahtevna dela	73.555,00

Rast življenjskih stroškov v novembru 1991 (v%) 18,30
Upoštevana rast življenjskih stroškov po eskalacijski klavzuli (v%) 16,14

Miloš Mikolič

Osma seja RO delavcev tekstilne in usnjarske industrije Slovenije

Podatki o poslovanju v desetih mesecih letošnjega leta kažejo, da proizvodnja še naprej pada, predvsem zaradi izgube nekdanjega jugoslovanskega tržišča. Največje je 27-odstotno zmanjšanje proizvodnje čevljev in usnjenih izdelkov, 25-odstotno pa je v predilnicah. Plače so izjemno nizke in za gospodarstvom zastajajo med 15 in 21 odstotki. Programi, ki jih ponuja vlada, ne kažejo na vnovično oživljanje proizvodnje in njenega strukturnega prilagajanja. Podjetja ne poznajo pogojev, pod katerimi bodo lahko januarja izvažala na evropsko tržišče. Potem ko so se seznanili s temi podatki, so člani republiškega odbora ponovno ostro kritizirali vlado in posamezna ministrstva. Ker se vabilu za sejo niso odzvali ne Andrej Ocvirk ne Izidor Rejc in ne Jožica Puhar, sta očitke požirala Ivan Lapajne z ministrstva za delo in Majda Rakarjeva z ministrstva za industrijo. Verjetno je takšna (ne)udeležba povzročila, da je največ kritik letelo prav na ministrstvo za delo in Ivan Lapajne, ki se je strinjal s kritiko, je zaman dokazoval, da pri

njih ne morejo popraviti vseh napak, ki jih naredi nehomogena vlada in druga ministrstva.

Republiški odbor se ni strinjal s socialnim paktom. Menili so, da bi se pogajanja lahko začela le, če bi imele kolektivne pogodbe, zlasti njihov tarifni del, polno veljavo.

Razpravljalci so ugotovili, da republiški odbor s stavkami in protesti ni uspel izboljšati položaja delavstva. Najbolj kritični so bili tisti sindikalisti, ki poletni niso podpirali splošne stavke. Iz tega sklepamo, da so delavci za enotnost in solidarnost šele potem, ko občutijo težave na svoji koži.

Po razpravi je republiški odbor sklenil, naj potem, ko bo Slovenija mednarodno priznana, republiški odbor ponovno razpravlja o položaju delavcev in predlaga nove akcije sindikata.

Republiški odbor je po dolgotrajnih razpravah le sprejel statut sindikata, ki je samostojna organizacija delavcev, povezana v Svobodne sindikate.

F. K.

Sindikat delavcev prometa in zvez Slovenije

Sindikat delavcev prometa in zvez Slovenije je imel 17. decembra razširjeno sejo ROS, na katero so bili povabljeni tudi vsi predstavniki sindikatov podjetij. Seja se je končala s skromno zakusko in kratkim tovariškim klepetom. V uradnem delu smo razčlenili delo sindikata dejavnosti in Zveze svobodnih sindikatov od aprilske konference in ugotovili, da s svojim delom nismo povsem zadovoljni. Ugotovili smo, da smo premalo agresivni v primerjavi z drugimi sindikati in da je naše članstvo še vedno premalo seznanjeno z delom svobodnih sindikatov.

Z zadovoljstvom smo ugotovili, da se dve od štirih podpisanih panožnih kolektivnih pogodb že uveljavljata, pri drugih, ki pa sta bili podpisani pred kratkim, pa bomo naredili vse, da se jih bodo držali.

Ugotovili smo, da članstvo še vedno pridobivamo, seveda tudi zaradi položaja, v katerem so se znašla nekatera podjetja, saj se bodo morala reorganizirati.

Hilda Žežko

Območna organizacija ZSSS Zasavje

Predsednik sindikata Cementarne Trbovlje Mijo Popovič se je s sklicem letne konference sindikata podjetja za 20. december, prvi v Zasavju lotil ocene dela in predstavitve programa za naslednje leto.

Iz obširnega poročila je razvidno plodno delo sindikata pri zagotavljanju materialne in socialne varnosti delavcev ter poslednje spoštovanje sprejete kolektivne pogodbe med vodstvom podjetja in sindikatom.

Območni odbor delavcev energetike Zasavja je osrednjo pozornost namenil realizaciji podpisane panožne kolektivne pogodbe za premožništvo.

Dolgoletni in uspešni sindikalni zaupnik in predsednik območnega odbora energetike Bruno Šorli je zaprosil odbor za razrešitev iz zdravstvenih razlogov.

Pravna služba Območnega sveta Zasavje je na zahtevo sindikata nekdanje Strojne tovarne Trbovlje podala zahtevek za uveljavljanje terjatev delavcev, ki so ostali brez dela zaradi stečaja, upokojenih delavcev STT in zaposlenih v sedanjem podjetju Strojgradnje Trbovlje (skupno 785 delavcev, ki uveljavljajo svoje pravice).

Ciril Urek

Dogovora se je treba držati

Dandanes ni lahko biti predsednik sindikata še posebej, če se podjetje ukvarja vsak dan le z enim vprašanjem: kako preživeti. Če pa to podjetje predstavlja osnovo industrije nekega kraja, je potem njegova naloga še tolikanj težja. Zato smo Dušanu Thalerju, predsedniku Svobodnega sindikata Železarne Jesenice, ki deluje v okviru Sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije, postavili nekaj vprašanj o delu.

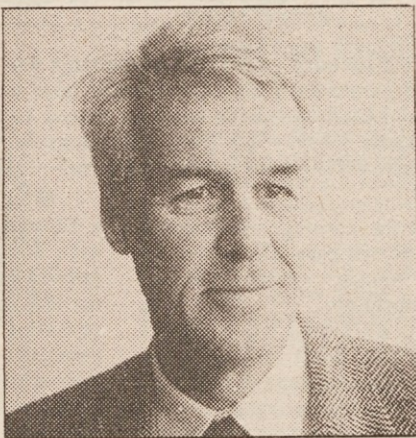
– Sindikat Železarne deluje v posebnih razmerah, saj je vaš delodajalec po novem država. Kakšno je sodelovanje z vodstvom železarne Jesenice in vodstvom vseh slovenskih železarn?

»Osebo sem imel le enkrat priložnost srečati se z Andrejem Aplencem, glavnim direktorjem Slovenskih železarn. Takrat sem dobil občutek, da se kot direktor zaveda pomembnosti odnosov med sindikati in vodstvom ter da nobeno podjetje nima prihodnosti, če ti odnosi ne bodo na zadovoljivi ravni. V jeseniški železarni je težava v tem, da so plače omejene z intervencijskimi zakoni. Tako se je vlada vrnila med pogajalce in onemogočila pogajanja in s tem izpolnjevanje tarifnega dela kolektivne pogodbe.«

– Železarne so znane tudi po tem, da je med prvimi zaživel sindikalni pluralizem. Kakšne so vaše izkušnje?

»V naši železarni sta dva sindikata, Svobodni oziroma SKE in Neodvisnost. Naš je večinski sindikat, saj ima več kot 3.500 članov. Kljub temu smo ponudili sodelovanje, tako da bi določene težave reševali skupaj in bi tudi proti vodstvu nastopili enotno. Vendar se je kasneje pokazalo, da se naši sindikalni partnerji niso vedno pripravljali držati dogovorjenih sklepov. Menim, da če se nekaj dogovorimo, potem to velja in nič drugače. Tako pa imam občutek, da si skušajo s kršitvijo dogovorov in svojimi izpadi zgraditi svoj image. Nimamo nič proti, vendar tega ne bodo počeli z našo pomočjo. Menim pa, da bo tudi naše sodelovanje v prihodnosti boljše, saj imamo načeloma enake cilje.«

– Sedaj postaja aktualno tudi vprašanje tujcev oziroma delavcev iz drugih

Dušan Thaler, predsednik Svobodnega sindikata Železarne Jesenice

republik. Proizvodnje v železarni si brez njih ni dalo zamisliti, kako pa je sedaj z njimi?

»V železarni je bilo še junija letos 1.808 delavcev iz drugih republik, medtem ko jih je bilo 18. novembra samo še 1.653; med temi je zdaj 237 v Centru za prestrukturiranje kadrov (o tem smo nedavno tega pisali tudi v DE, op. ur.). Seveda pa je največja težava, da večina teh delavcev nima primerne izobrazbe, saj imajo komaj dokončano osemletko ali pa še te ne.«

Tudi tisti, ki še imajo delo, se ukvarjajo z dodatnimi težavami, ki jih prinaša razpad Jugoslavije, saj so sedaj ločeni od rojstnih krajev. Kako to prenašajo, je težko reči, se pa znajdejo vsak po svoje. Na srečo v tem času ni večjih nacionalnih konfliktov, saj v železarni veljajo enaka pravila za vse. Sicer pa je večina delavcev prišla na Jesenice v letih 1948 do 1953, tako da dela danes že tretja generacija.«

– Novi zakoni, predvsem stanovanjski, so vnesli precej nemira tudi med jeseniške delavce, saj ima Železarna kar bogat stanovanjski sklad, kajne?

»Tako je. Železarna je lastnik približno 3.000 stanovanj. Njihova pogodbeno cena se giblje od 260 do 920 tisoč tolarjev, kljub tej dokaj nizki ceni pa odziv za odkup stanovanj ni pretirano velik. Dozdaj je prišlo 500 prošenj za odkup, v tem času pa je bilo sklenjeno

samo 49 kupoprodajnih pogodb. Sedemdeset odstotkov se jih je odločilo za takojšen odkup, drugi pa za obročno odplačevanje.«

– Bistvo sindikalnega delovanja je pogajanje za uresničevanje kolektivne pogodbe. Eno od takih pogajanj ste imeli nedavno tega tudi vi. Kakšne so bile zahteve in kako je z uveljavljanjem panožne kolektivne pogodbe nasploh?

»Svobodni sindikat je imel pogajanja z vodstvom podjetja 10. decembra. Na njih smo zahtevali uveljavljanje kolektivne pogodbe, izplačilo že ovrednotenih inovacij, podpis pogodbe za delo sindikata, izvajanje druge faze presežnih delavcev in pritožba nad pretirano drago suho malico. Pri vseh točkah smo naleteli na razumevanje vodstva, tako da lahko rečem, da smo bili na pogajanjih zelo uspešni. Pri plačah pa je naš položaj zelo slab. Najnižji OD za november je bil za polni delovni čas 6.000 tolarjev, najvišji pa nekaj čez 20.000, vendar je teh zelo malo. S temi plačami ne dosegamo niti 70 odstotkov kolektivne pogodbe in tudi za naprej lahko napovem le še slabši standard jeseniških delavcev.«

– Kaj pa sindikati pričakujejo od države v naslednjem letu?

»Želimo si, da bi vlada enkrat le začela resno in kompleksno obravnavati gospodarstvo, saj smo veliko že zamudili. Posledice čutimo že sedaj, še bolj pa jih bomo prihodnje leto. Vseeno pa naši cilji ostanejo isti in sicer izpolnitev obljub, ki so zapisane na hrbtni strani izkaznice. Seveda pa k temu pristojeva tudi izpolnjevanje kolektivnih pogodb, kar je pogoj, če bo prišlo do sklepanja kakršnih koli paktov med vlado, zbornico in sindikati. Manj od tega delavec ne more imeti.«

Robert Peklaj

Kmetijski delavci kot sistemski presežki

Na seji republiškega odbora sindikata kmetijstva in živilske industrije Slovenije, ki je bila v četrtek, 19. decembra, v Domu sindikatov, je bilo izrečenih mnogo težkih in kritičnih besed na račun ministrstva za kmetijstvo in vlade nasploh. Kot je dejal predsednik sindikata Srečko Čater, so sklenili ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano postaviti javno vprašanje, in sicer, kje in kako je opredeljena vloga sedanjega družbenega kmetijstva v strategiji razvoja kmetijstva v Sloveniji, katere avtor je dr. Jože Osterc, član izvršnega sveta in minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Prav tako zahtevajo, naj se skladno s političnimi odločitvami pripravi dinamika odmiranja družbenega sektorja, hkrati pa z ministrstvom za delo pripravijo osnutek reševanja morebitnih presežnih delavcev. V zvezi z njimi naj ministrstvo za delo uvede tudi novo kategorijo presežnih delavcev, in sicer so to sistemski presežni delavci, ker bodo ti posledica revnastične zakonodaje sedanjega sistema.

Začeli se bodo tudi povezovati s tistimi strankami, ki imajo razumevanje za težak položaj delavcev. Z zakonom o denacionalizaciji, se sicer strinjajo, očitajo mu le to, da so cerkvi priznali status pravne osebe in ji bodo vrnilo zemljo, drugim pa ne (na primer sindikatu in drugim pravnim osebam).

Na koncu pa je Srečko Čater opozoril še na to, da bi dosleden politični pristop h kmetijskim zakonom prinesel le to, da bi že prihodnje leto Slovenci meso kupovali samo še na črni borzi, kot je to zdaj v nekdanji Sovjetski zvezi.

R. P.

V organizaciji DPD Doberna Trbovlje in Območnega sveta ZSSS Zasavje Trbovlje je bil v petek, 13. decembra odigran šahovski dvoboj med novinarji DE Ljubljana in Doberno Trbovlje.

Pred dvobojem je predsednik DPD Doberna Karl Gorjup orisal plodno delo društva, ki je med najstarejšimi v Sloveniji.

V kraljevi igri so nastopajoči v dvokrožnem dvoboju pokazali veliko borbenosti in sposobnosti za sprotno prilagajanje nastali šahovski situaciji.

Domači teren in znana udarnost je prinesla končno zmago domačinom 7,5 : 5,5.

V program se je vključil znani zasavski zabavni ansambel Jantar pod vodstvom Edija Krezeta.

Po napovedih nastopajočih sledi revanšni dvoboj.

Še enkrat: V enem podjetju le en sindikat

Odmev sekretariata Neodvisnosti Železarne Ravne je enak nastopanju tega sindikata, ki se kaže zlasti v podtikanjih in spletkarjenjih. Odgovor potrjuje pravilost vsega, kar sem za DE povedal pred tremi tedni.

V zvezi z očitki o mojem ravnanju med stavko delavcev v Železarni Ravne predlagam funkcionarjem Neodvisnosti, naj preberejo stavkovna pravila in se po njih skušajo ravnati. Mislim, da je smisel vsakega sindikata v tem, da na podlagi interesov organizira gibanje delavcev, in ne v tem, da to gibanje razbija.

Ker vedno znova ugotavljam, da se z vami ni mogoče pogovarjati, preki-

njam tudi to prerekanje, saj ne vodi nikamor. Kljub temu pa vam predlagam, da si preberete nekaj določil iz statuta IG Metall, po katerem se v SKEI gledujemo in smo si ga postavili za cilj.

»IG Metall varuje gmotne, socialne in strokovne interese svojih članov. Sindikat mora v vsakem trenutku ohraniti svojo neodvisnost od vlade, organov oblasti, podjetij, strank in cerkve.«

Najpomembnejši cilji in naloge IG Metall so:

– združitve vseh zaposlenih v kovinski industriji in obrti ter drugih kovin-

skih strokah za skupno delovanje; – izboljšanje plač in delovnih razmer s kolektivnimi pogodbami;

– demokratizacija gospodarstva z odstranjevanjem neofašističnih, militarističnih in reakcionarnih elementov; – pravica do soodločanja delavcev v podjetjih, oblikovanja gospodarskih in socialnih svetov in prehod glavne industrije in podjetij v skupno lastnino.«

Statut IG Metall velja od 1. 1. 1990. Sem le predsednik sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije Slovenije in menim, da tega sindikata ne morete poimenovati po meni.

Albert Vodovnik

SOCIALNI CARSKI REZ

Na prehodu iz starega v novo leto se v Sloveniji praktično zamenjuje vsa socialna zakonodaja, lahko bi rekli, da bo doživela pravcati carski rez: obetajo se nam trije novi zakoni s področja zdravstva, pa pokojninska zakonodaja, hkrati pa je že malone nared tudi zakon o socialnem varstvu in družinskih dajatvah. Ponujene rešitve pa pomenijo domala brez izjeme občutno krčenje pravic, še posebej na področju zdravstva in socialnega varstva – v slogu angleške politike, ki je na socialnem področju zelo skopa.

Vsem tem spremembam je skupna usmeritev, da mora poslej posameznik poskrbeti sam zase. Sam se mora potruditi, da bo imel delo, poskrbeti mora za nenehno umsko in telesno prilagodljivost različnim spremembam na trgu, utrjevati mora svoje zdravje, sam se bo moral znajti, ko bo bolan in obubošan. Skratka, kot so včasih rekli – pomagaj si sam in bog ti bo pomagal. Država pa bo konkretno pomagala s socialnimi pomočmi le tistim na skrajnem robu, tistim, ki si sami ne morejo več pomagati. Ob tem po navadi pozabljamo, da mora država ustvarjati možnosti za uspešno gospodarjenje in razvoj. Brez razvojnih možnosti – teh pa zdaj skorajda ni – si bo posameznik le stežka pomagal zlesti na zeleno vejo.

Terapijo bo določal žep

Spremembe v omenjeni socialni zakonodaji so zelo velike in bodo tako ali drugače zadele slehernega med nami. Marsikomu bodo krepko spremenile ali zagrenile življenje. Marsikatera sprememba bi

zahtevala temeljitejši razmislek, morda celo odločanje celotne nacije – zlasti še na zdravstvenem področju. O tem, ali bomo imeli na široki solidarnosti temelječe osnovno zdravstveno varstvo ali pa v boleznih izolirane posameznike, bi se prej ko ne kazalo izreči na nacionalnem referendumu.

Predlog zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju je izrazil nenaklonjen bolniku, saj pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja močno zožuje in zahteva različno visoka doplačila zdravstvenih storitev. Pri tem gre že za šestnajsto različico zakona, ki ji očitajo, da pomeni skok v neznan in velikansko tveganje, saj se država ne more kar tako na vrat na nos odredi skrb za varovanje zdravja svojih državljanov.

Nova zdravstvena zakonodaja uvaja poleg obveznega še dodatno zavarovanje, ki bo tistim z bolj globokimi žepi omogočila tudi boljše zdravstveno varstvo. Toda ne kaže pozabiti tega, da je ta čas

v Sloveniji 425.000 upokojenec, 85.000 brezposelnih – to število pa še kar narašča – in da 70 odstotkov zaposlenih prejema plače, nižje od povprečnih slovenskih osebnih dohodkov. Kako se bodo lahko vsi ti in njihovi družinski člani dodatno zavarovali? Od kod bodo za to vzeli denar? Brez odgovora smo na osrednje vprašanje, to je, kakšen program ukrepov ponuja slovenska vlada za uresničevanje sistema prostovoljnega zavarovanja in kako ga bo posameznik občutil na svoji koži. Vlada ni pripravila ocene o tem, kakšne bodo posledice teh zakonov za vse prebivalstvo in za posamezno kategorijo državljanov.

Pozneje v pokoj

Pokojninski zakon še ohranja načelo solidarnosti, vendar pa prinaša višjo starostno mejo za upokojitev. Cilj tega zakona je, da bi vsakdo samega sebe preživljal čim dlje. Predvideva tudi opustitev dozodajšnje možnosti starostne upokojitve zgolj na podlagi polne pokojnine.

Pravica do predčasne pokojnine bo v zakonu ostala, vendar pa ne bo več tako zelo radodarna kot po starem. Izkoristili jo bodo lahko ljudje, ki bodo opredeljeni kot presežni delavci, pa delovni invalidi ali že brezposelni delavci. Od leta 1997 naprej pa bosta pogoja za predčasno upokojitev še starost 58 let in 35 let delovne dobe za moške, pri ženskah pa starost 53 let in 30 let delovne dobe.

Ob tem se postavlja vprašanje, ali je prav, da se delovna doba podaljšuje, medtem ko se bodo mladi čedalje brezupneje izgubljali v iskanju zaposlitve. Res pa je tudi nevarnost, da bi se zaradi množičnega upokojevanja število aktivnih delavcev kmalu izenajčilo s številom upokojencev, kar bi med drugim prineslo težave tudi pri financiranju pokojninskega zavarovanja.

Na socialnem področju predstavlja zelo velik preobrat osnutek zakona o socialnem varstvu. Zastavljen je tako, da bodo po novem pri nas le trije odstotki takšnih, ki bodo prejeli socialne pomoči. Zaradi zaostrenih meril za dobitev denarnega dodatka bo po predlaganem sistemu število upravičencev padlo na tretjino, to je od približno 180.000 na 61.000. Najbolj

sporno pa je očitno določilo, da osnova za denarni dodatek ni več povprečni, ampak zanjmenjeni osebni dohodek, kar lahko znatno zniža raven socialne pomoči.

Pomoč za manj družin

Število družin, ki bodo po novem prejemale socialno pomoč, bo v vsakem primeru manjše. Denarnega dodatka ne bodo več podeljevali družini z dohodkom, pri katerem po obstoječi zakonodaji še prejema minimalni znesek pomoči. Tako bodo denimo v primeru tričlanske družine po novem prejemale denarni dodatek le tiste, ki skupno razpolagajo z 8.000 SLT dohodka (torej pičlih 2.700 na družinskega člana), po dozdajšnji zakonodaji pa so ga prejemale pri skupnem dohodku 12.000 SLT (4.000 na člana). V primeru štiričlanske družine je zdaj predpisani dohodek 10.000 SLT (torej 2.500 na člana), dozday pa je bil 16.000 SLT (4.000 na člana).

Revežev naj bi bilo torej po novem številčno manj, vprašanje pa je, koliko jih bo v resnici. Socialno varstveni zakon naj bi se omejil na sredstva, ki so ljudem nujno potrebna za preživljanje, medtem ko naj bi

poseben zakon o družinskih dajatvah urejal poleg otroških dodatkov tudi porodniški dopust in paket za novorojenčke. Pri porodnih ne bo občutnih sprememb – matere bodo ostale z otrokom leto dni, ta čas pa bodo prejemale stodo- stotno nadomestilo osebne dohodka.

Otroški dodatek je bil v sedanjem sistemu le ena od socialnovarstvenih pomoči. Novi zakon pa naj bi rehabilitiral otroški dodatek, ki naj bi bil drugačen za predšolskega, šolskega ali odraslega otroka. Pravi smisel takšnega otroškega dodatka bi seveda bil, ko bi ga dobivali vsi otroci, tako kot v nekaterih zahodnih državah, ne pa le najbolj ogroženi.

Tako naj bi na socialnem področju prelomili z dozdajšnje socialistično razvajenostjo in zakoračili v nov – na osebni lastnini in pobudi zgrajen boljši družbeni red. V času, ko gospodarstvo mrtvilo in naza- dovanje zaznamujeta prehod iz enega sistema v drugega, pa lahko to prinese s sabo socialno katastrofo, ki se je še ne zavedamo, zaradi katere pa nas bo še dolgo bolela glava.

Marija Frančeškin

VOJAŠKI UPOKOJENCI POD VARNO STREHO

V slovenski javnosti je v različnih oblikah ves november vztrajno krožila vest, da je po osamosvojitvi Slovenije nad 30.000 ljudi ostalo brez zdravstvenega, socialnega in pokojninskega zavarovanja.

Ministrstvo za zdravstvo, družino in socialno varstvo je zato pohitelo s sporočilom javnosti, da ni tako in da so težave precejšnje dela teh ljudi že rešene.

Tako imajo vojaški upokojenci, ki imajo stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, in njihovi družinski člani – vseh je okoli 10.000 – poleg izplačevanja pokojnin (po odloku v Uradnem listu Republike Slovenije št. 21/91) urejeno tudi zdravstveno varstvo. Odlok o tem je sprejel izvršni svet skupščine Republike Slovenije 14. novembra letos. Po tem odloku jim je zagotovljeno zdravstveno varstvo v obsegu in pod pogoji, ki veljajo za zavarovance Republike Slovenije. Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja je sprejela v zavarovanje te skupine zavarovancev, s tem pa jim je omogočena tudi takojšnja izdaja zdravstvenih izkaznic.

Kljub takšnemu tolažilnemu sporočilu pristojnega ministrstva pa se vznemirjenje med vojaškimi upokojenci ni pogojevalo. Še več: vznemirjajo se tudi vsi drugi upokojenci, ki jih je strah – in očitno tudi Demokratske stranke upokojencev – da bo akontativno izplačevanje vojaških pokojnin in pokojnin, prisluženih v drugih republikah, zamajalo Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Tako je tudi konfederacija novih sindikatov Slovenije soglašala s slovenskimi upokojenci, da naj bi pokojnine upokojencev »bivše okupatorske vojske« izplačevali iz posebnega pokojninskega sklada in jih ne vnašali v sedaj veljavni sistem pokojnin slovenskih upokojencev. To stališče utemeljuje s tem, da slovenski pokojninski sistem ni dolžan poravnati administrativnih stroškov za vojaške pokojnine in naj njihove (precej večje) pokojnine ne pridejo v povprečje slovenskih pokojnin. To bi imelo namreč – pri sedanjem sistemu usklajevanja povprečnih pokojnin na ravni 85 odstotkov povprečnega osebnega dohodka – za vse druge upokojence negativne posledice v znižanju pokojnin.

Neodvisnost – konfederacija novih sindikatov Slovenije zah-

teva, da je treba oblikovati dva povseem ločena pokojninska sistema po načelu: čisti računi, dobri prijatelji!

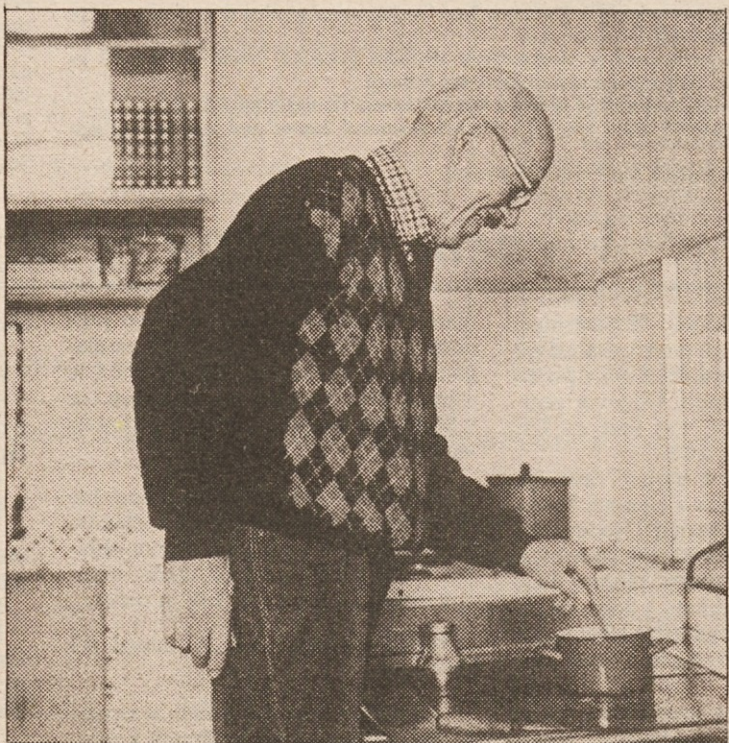
Spizu ni preostalo drugega, kot da se je tudi sam oglašil in javnosti zatrdil, da je sistem pokojninskega invalidskega zavarovanja »edini sistem v Sloveniji, ki še normalno deluje« in da redno izplačevanje pokojnin za zdaj ni ogroženo.

Vlada je naložila Spizu začasno izplačevanje vojaških pokojnin iz drugih republik tudi zato, ker ima skupnost ustrezne tehnične možnosti in za zdaj tudi denar.

Po ocenah strokovnih služb Spiza naj bi imelo v Sloveniji stalno bivališče okoli 5.200 vojaških upokojencev. Skupnost je prejela že 4.730 vlog za vojaške pokojnine, od katerih jih je že 4.100 rešila in tudi nakazala novembrske pokojnine. V skupnosti računajo, da bodo za izplačilo vojaških pokojnin za november porabili 60 milijonov tolarjev. V primerjavi s 4 milijardami tolarjev,

kolikor znašajo redne slovenske pokojnine, to ni veliko – vsaj ne tedaj, ko si likviden. Kolikšno finančno obremenitev bodo predstavljale pokojnine, pridobljene v drugih republikah, pa še ni mogoče natančno ugotoviti. Tovrstnih vlog je skupnost doslej prejela (in tudi že vse rešila) 1.390, v strokovnih službah pa ocenjujejo, da končno število ne bo veliko večje.

Slovenska vlada se je zavezala, da bo republiški proračun čez tri mesece skupnosti vrnil denar za vojaške pokojnine in tudi za pokojnine iz drugih republik – če dotlej z njimi ne bodo dosegli poravnave. Od monetarne osamosvojitve naprej pa je Spiz tudi dolžnik do tistih upokojencev v drugih republikah, ki so si pokojnino pridobili v Sloveniji. In teh je kar 17.500! Nekateri med njimi so se znašli, prišli sami v Slovenijo, dvignili pokojnino v tolarjih in jo zamenjali v dinarje – kakor so vedeli in znali. Toda tega niso mogli storiti vsi: oktobra je tako na računu Spiza ostalo

okoli 100 milijonov dolarjev, ki jih niso mogli nakazati v druge republike. Večina teh upokojencev je iz Hrvaške. Delegaciji iz obeh republik sta se že dogovorili, naj slovenski Spiz denar za upokojence iz Hrvaške nakaze na poseben rezidenčni račun pri Zagrebški banki, Hrvaška pa bo sama poskrbela za razdelitev tega denarja med upravičence.

Kako bo v prihodnje trajno rešeno vprašanje vojaških pokojnin – odlok je samo začasen – še ne vemo. Ministrica za delo Jožica Puhar je že povedala, da novi pokojninski zakon tega ne bo opredeljeval, češ da bo za to treba sprejeti poseben zakon. Da bo Slovenija tako ali drugače morala poskrbeti za pokojnine vojaških upokojencev, ki so njeni državljani oziroma imajo tu stalno bivališče, je seveda več kot jasno. Navsezadnje pa to ne predstavlja nove obveznosti za Spiz. Nedvomno bo strošek zato veliko nižji od prispevka, ki smo ga do nedavnega namenjali za vojsko.

V.O.

PREBERI IN POVEJ NAPREJ

(9)

Pretekli teden sem namenoma poudarila napoved ministra Jazbinška, da bo Republiški stanovanjski sklad imel 1,2 milijona DEM za intervencije ali za izvajanje naloge na stanovanjskem področju. Prikazala sem tudi, kaj je s tako vsoto mogoče postoriti. Mislim pa, da ostaja vprašanje, ali je šlo res za neznanje ministra.

Slovenska javnost je lahko pretekli teden ugotovila, da sta ministrova napoved ovrgla najprej Banka Slovenije in nato še finančni minister Šešok s sporočilom, da prinašajo občani zaradi (raz)prodaje družbenih stanovanj bankam v odkup ogromne količine deviz »iz nogavic« oziroma iz tujih bank. Rekla sta, da je realno pričakovati, da bodo banke odkupile do maja za 600 do 700 milijonov DEM. Nato je zvenela kot preplah napoved, da bo odkup tako velike količine valute v tako kratkem času zanesljivo povzročil motnje na denarnem področju.

Vendar je vlada že pripravila potrebne protiu- krepe, kajti nenormalno stanje zaradi takšnega priliva deviz ne bo dolgo trajalo. Zato je treba zadržati rast deviznega tečaja, kar med drugim pomeni, da bo domača valuta še nekaj časa podcenjena. Tisti ki služijo z obračanjem denarja, že vedo, kaj taka napoved pomeni. Finančni minister in »presenečeni očetje stanovanjskega zakona« (tako sem pač prebrala v časopisih) pa bi bili na odziv kupcev lahko pripravljene že dosti prej, če bi vzeli za svetovalca Hamurabija, ki je prav takšna dogajanja napovedoval že nekaj časa.

Iz pričakovanega priliva deviznih sredstev pa je mogoče zdaj napovedati, da bo Republiški stanovanjski sklad razpolagal prihodnje leto – brez obveznega prispevka iz proračuna – z vsoto kakih 100 milijonov DEM. To bi pomenilo več kot 1.600 novih stanovanj oziroma porazdelitev sredstev posameznih pričakovalcem, kot jih zakon naštevata.

Vendar je tudi pri tej napovedi potrebna previdnost in vprašanje, ali ni morda stanovanjski minister

le preveč odkritosrčno povedal, da bo od ogromne količine tega priliva ostalo za stanovanjske potrebe zgolj 1,2 milijona DEM? Nobene ocene namreč še ni koliko teh sredstev se bo prelilo v odškodnine razlaščenem in kakšen odstotek teh sredstev bo šel za servisiranje javnega dolga, kot je napovedal minister Šešok. Kako bo to servisiranje potekalo, ste lahko v časopisih prebrali dovolj natančno. Ali bo tako tudi sprejeto, je odvisno od republiških poslancev, in vsaj malo se mi zdi, tudi od »jeznih deviznih varčevalcev.«

Kratkoročno je torej privatizacija družbenih stanovanj – izvedena za vsako ceno in ne glede na posledice – povzročila, da se je močno izboljšala devizna likvidnost bank, s čimer bo omogočena nekoliko bolj spodobna nacionalizacija deviznih prihrankov državljanov. Dolgoročno pa bodo nastale hude posledice za številne državljane in za narodno gospodarstvo nasploh. Zday je mnogo pametnih. Analize učinkov stanovanjskega zakona in različna opozorila se kar vrstijo. Uredništvo Našega časnika pa se lahko pohvali, da vas je, spoštovani bralci, skoraj vse preteklo leto informiralo o vseh zapletih v zvezi s stanovanjskim zakonom in hkrati tudi opozarjalo na njegove napake. Če ste si kakšno od teh opozoril vzeli k srcu, bo to točka za nas.

In veste, kaj želim vsem nam za popotnico v negotovo leto 1992? Da bi že končno prišli do kompetantne vlade, ki bo zmogla učinkovito ustvariti skrajno negativne učinke cele vrste dobro premišljenih zakonov, ki imajo vsi en sam namen: razvrednotiti in nacionalizirati vse, kar smo državljani v tako napadanih 45 letih z velikim trudom ustvarili. In vse to premoženje kanalizirati v roke »pravih, naših ljudi«. Zapomnite si geslo, ki to spremlja: s popravljanjem starih krivic ne bomo povzročali novih!

In še nekaj: želim vam, da bi zmogli to leto dostojno preživeti!

Vika Šauta

Humoreska

Čestitka za JLA

– Kako boste kaj praznovali letošnje božične praznike? smo povprašali tovariša Neposrednega proizvajalca raznih strok, ki je kot navadno sedel za šankom bifeja Bližnja srečanja posebne sorte.

»Oh, tako kot po navadi. Veliko bo treba pisati, sicer pa se zame božični teden letos začne že prej.«

– Najbrž mislite na novi slovenski praznik, 23. decembra, ko je prva obletnica plebiscita?

»Še malo nazaj. Mislim na 22. december!«

– In kaj se je zgodilo 22. decembra?

»Oh, veste kaj, ni se treba delati nevednega ali pa se izgovarjati na sklerozo. Menda veste, da 22. decembra jugoslovanska ljudska armada praznuje svoj rojstni dan.«

Prestrašen sem se ozrl po lokalu, kajti priznam, da mi je ostalo nekaj zgodovinskega spomina iz preteklih let.

– Pa ni zdaj malce nevarno praznovati takšne dneve, kot je rojstni dan jugoslovanske ljudske armade. Navsezadnje nas je prav ta armada hotela pred pol leta podjarmiti?

»Zakaj pa bi bilo nevarno? Ali si upate trditi, da pri nas ni demokracije, a? Če to mislite, vas lahko takoj peljem k Bavčarju. Vam bo že pokazal...«

– Seveda je demokracija – sem hitel zatrjevati – bognejad, da bi kaj takega mislil, namreč, da demokracije ni. Samo Bavčarja ne, lepo prosim. Ampak povejte mi, prosim, kako nameravate praznovati praznik jugoslovanske ljudske armade?

»Saj ga ne bom nič proslavljal. Le pisal jim bom, recimo Kadrijeviču ali Adžiču ali pa Brovetu.«

– In kaj jim boste pisali?

»Čestitko vendar. Letos bo vendar jugoslovanska ljudska armada srečala Abrahama. Ali veste, kaj je to!? Stara bo petdeset let!«

– Ste ji doslej tudi vsako leto čestitali za rojstni dan?

»Ne, nikoli!«

– In zakaj ji čestitate prav letos?

»Zato, ker je očitno to njen zadnji rojstni dan. To se pa že spodobi, ali ne!« To bo hkrati čestitka in sozhalno pismo. Tako bom ubil dve muhi na mah. Sem pač Gorenjec.«

Bogo Savojc

Lojzek največji negativec

Lojze Peterle, še vedno predsednik slovenske vlade, je končal svoj ekspozitivni načrti gospodarske politike v prihodnjem letu, vidno razočaran, z besedami: »Pozdravlja vas najbolj negativna osebnost tega leta!« Le tega ni povedal Lojzek, kako misli kot največji negativec te svoje načrte v letu 1992 tudi uresničiti. V Ameriki ne bi imel niti promila možnosti.

prihodnjih volitvah vendarle dokopal do kakšnega ministrskega stolčka, ni samo zamrznil svoje partijske knjižice, kot smo zapisali, temveč jo je celo vrnil. Kmalu bo šel še k birmi, botra pa bo izbral ravno še pravi čas. Slovenija, dežela kameleonov.

Semolič podučil Tomšiča

Dušan Semolič, šef rdečih sindikatov, je moral v skupščini Slovenije poučevati svojega kolega in šefa nekega rumenega sindikata Franceta Tomšiča o razliki med funkcionalizmom in svobodnih sindikatih in novinarji DE. Kaj žalostno za človeka, ki nenehno govori o demokraciji in sindikalnem pluralizmu. Daj človeku oblast in takoj boš spoznal, kakšen je pod kožo.

Kuli

Pintar vrnil knjižico

Emil Milan Pintar, ekskomunistični poslanec v slovenski skupščini, je ravnal tako, kot smo v tej rubriki napovedali že pred tedni. Da bi se na

Cesarjev kotiček

Modre čelade, modri škornji, vmes pa modra svinjarija!

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Zahodnik prepihal kotline

Zima se je v zadnjem tednu pokazala v najslabši luči. Vreme je bilo sicer suho. Močan anticiklon je dosegel večji del Evrope. Vetrovi so bili šibki ali pa jih sploh ni bilo. Po kotlinah in nižinah se je zadrževal mrzel in precej onesnažen zrak. Ponekod so dihali že skoraj hlape žveplove kisline. Na srečo se je v sredo vremenski režim le spremenil. V višinah je začel pihati zahodnik, ki je ponekod že zjutraj razpihal umazan kotlinski zrak. Kjer ga je bilo več, pa se je obdržal še dopoldne.

Po prehodu oslabljene fronte pričakujemo novo, nekoliko izrazitejšo. Tokrat bo več padavin kot v sredo. Zanimivo je, da prinese pozimi hladna fronta v kotline otoplitev. Pozimi so v kotlinah namreč povsem nenormalne temperature razmere. Zaradi pogostih inverzij se nabere hladni zrak, ki se ob dolgih nočeh še dodatno ohlaja. Zrak, ki ga po prehodu fronte nadomesti, je le redko hladnejši.

Pred nami je božič, verski in družinski praznik. Ker smo Slovenci stoletja živeli pod vplivom krščanstva, se je božič močno vsidral tudi v ljudskih vremenskih izrekih (če bi jih hoteli naštetih večino, bi se verjetno ob branju začeli dolgočasiti). To je še dokaz več, da se ljudje ob pomembnih dnevih bolj spominjamo raznih sprememb, tudi vremenskih. Res je, da je čas okoli božiča čas, ko delo zunaj v glavnem miruje, ko narava počiva. Več je medsebojne družabnosti, tudi na kmetih. Z mislimi se slednji ozirajo že v prihodnje leto. Vabljiv čas za ugarbanja in mozevanja o prihodnji letini.

Na začetku tedna bo, kot kaže, spet nekaj oslabljenih front prešlo Evropo. Le prva, v ponedeljek, bo deloma vplivala na vreme pri nas.

Za konec pa vsaj tri iz bogate ljudske zakladnice: »Dež in veter pred božičem koplje jama rad mrličem. Božični dež vzame rž. Sveti dan vetrovno, k leti bo sadja polno.«

Horoskop

Skušnjave zakonodajalcev

Kaže, da je ta teden posvečen zakonodajalcem. Eden največjih zakonodajalcev vseh časov je bil sovjetski državnik Josif Visarionovič Džugašvili, ki je naredil kariero pod imenom Stalin (rojen 21. decembra 1879). Njegovi zakoni so imeli ne le zakonsko težo, ampak tudi težo božjih izrekov, ki so jih zavzeto ponavljali vsi verniki, prav tako pa tudi ne toliko verniki, ki so bili pod njegovo jurisdikcijo. Zavzeto ponavljanje teh izrekov oziroma zakonov je namreč imelo nekakšno čudežno moč, lahko je preprečilo deportacijo v Sibirijo ali pa srečanje iz oči v oči s streliškim vodom na dvorišču bližnjega sedeža NKVD, od koder so nadzorovali spoštovanje božje besede, da je bilo treba resno računati s izkazovanjem pravovernosti, dokazuje tudi tale zgodba, bolj rečeno anekdota o velikem zakonodajalcu.

V polnem tramvaju je nekega dne nekdo kihnil ravno takrat, ko je v pogovoru bilo omenjeno vzvišeno ime. Agent NKVD, ki jih ni manjkalo nikjer, je hladno vprašal:

»Kdo je kihnil?«

Ljudje so molčali. Vedeli so sicer, da vsem grozi huda kazen, vendar niso bili toliko podli, da bi nesrečnega izdali. Agent je ponovil vprašanje:

»Kdo je kihnil?«

Oglasil se je nesrečnež:

»Jaz sem kihnil, državljan.«

Agent ga je ošinil s pogledom in dejal:

»Na zdravje.«

Stalin pa je prišel do svojega položaja ravno zato, ker je v nasprotju z drugim člani politburoja raje ustvarjal zakone (ki so mu pozneje omogočili prevzeti oblast), kot pa na dolgo in široko filozofiral. Naš zakonodajalski minister Lojze Janko (rojen 23. decembra 1943) je zdaj v podobnem položaju, saj slovenska parlament in vlada na žalost več filozofirata kot ustvarjata kaj, kar bi bilo podobno vodenju države.

V tem tednu rojeni zakonodajalci pa so bili še angleški nadškofof in kancler Thomas Becket, nemški kancler Helmut Schmidt in angleški fizik Isaac Newton.

Deni

Šef

Mož s svetilko s pravosodnega ministrstva (tokrat ne gre za prešvercano svetilko, ampak za luč resnice in pravice) je spet dokazal, da privatizacija je divja. Tokrat se bo moral pozabavati s samim gospodom podpredsednikom slovenske skupščine Vanetom Gošnjikom.

Ko je ta priznani borec za delavske pravice zapuščal službo na velenjskih sindikatih, je ob spora-

zumni prekinitev delovnega razmerja (sindikati pač niso hoteli ovirati kariere gimnazijskega maturanta) podpisal pogodbo, da mu bo omogočen odkup stanovanja, ki ga je dobil prav od sindikatov. Kajpak je takšno stanovanje plačano iz sindikalne članarine.

Velenjski sindikalisti so kaj debelo pogledali, ko so od občine dobili spisek svojih stanovanj – Vanetovega ni bilo med njimi. Obšel je lastnika, ki se je držal podpisane pogodbe, in se za stanovanje pogočil kar z občinskim sekretariatom za javne gospodarske dejavnosti.

Pirat se še pogaja s šefom delavske lobija, kdo od njiju se bo lotil divje privatizacije v samem vrhu slovenskega parlamenta.

Priročnik za sindikalne zaupnike, strokovne službe podjetij in posameznike

(1) Več avtorjev: **KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI**
Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo
Cena 270,00 SLT

(2) Janez Kopač: **DAVKI PO NOVEM**
Nove neposredne dajatve in socialni prispevki in nove dajatve ter sprejete novosti in predlogi za spremembo decembrskega davčnega svežnja
Cena 150,00 SLT

(3) Več avtorjev: **MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU**
Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – Varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb sindikalne pravne pomoči
Cena 145,00 SLT

(4) Mira Becele: **STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVEM**
Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe določil stanovanjskega zakona
Cena 230,00 SLT

(5) Več avtorjev: **KAKO POSTATI PODJETNIK – KAKO USPEŠNO POSLOVATI**
Iz zbirke ABC PODJETNIŠTVA
Cena 300,00 SLT

(6) **ROKOVNIK – PRIROČNIK 92**
Vsebina: koledarski vložek – zapisniški vložek – priročnik za sindikalne zaupnike
Cena 480,00 SLT

(7) Gregor Miklič: **NOVA DELOVNA ZAKONODAJA**
Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem
Cena 270,00 SLT

(8) Aleksej Cvetko: **ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU Z OBRAZLOŽITVIJO**

zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji – spremembe pogojev za upokojevanje – nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni – nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti – spremenjeni postopki za uveljavljanje in varstvo pravic, revizija, sodno varstvo – organizacijske spremembe – kako s pridobljenimi pravicami
Prednaročniška cena je 430,00 SLT.

Knjige lahko naročite pri:

ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4
ali po telefonu št. 321-255, 110-033

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)

- ____ izvod(ov) knjige (1) KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO
____ izvod(ov) knjige (2) DAVKI PO NOVEM
____ izvod(ov) knjige (3) MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU
____ izvod(ov) knjige (4) STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVEM
____ izvod(ov) knjige (5) KAKO POSTATI PODJETNIK
____ izvod(ov) priročnika (6) ROKOVNIK-PRIROČNIK 92
____ izvod(ov) knjige (7) NOVA DELOVNA ZAKONODAJA
____ izvod(ov) priročnik (8) ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU Z OBRAZLOŽITVIJO

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Naročeno bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig
2. Naročeno mi(nam) pošljite po povzetju

Individualnim kupcem in knjige, naročene po telefonu, pošiljamo po povzetju.

Žig

Podpis naročnika:

Pepi

Tak je to gratalo:

So me poklicali v kadrovske, pa so mi rekli: »Gospod Pepi, vidiš kak ti to zaj je, nekaj vas bo šlo na čakanje. Ni dela, ti si bil varnostnik, to pa tudi ni tak nujno, da je.«

Tak mi je blo húdo, pa saj si ne na moreš pomagati. Že tak mi dolgo ni bilo jasno, kaj čuvam. So pravili, da so marsikaj odnesli s fabrike, ampak jaz sem vsakemu povedal, da nikdar nisem videl delavcev kaj vun nositi. Morajo biti bolj kunštni načini, pa jih jaz ne na zastopim.

Ko tak čakam, tuhtam, kaj sem ga polomil, da sem prišel na listo. Ponoči sem mel vedno odprte oči, če pa z odprtimi očmi sanjaš, menda ni nič narobe, saj na vrhu tudi tak delajo. Je morda to potegnlo, da mam malo kmetijo, ki so mi jo pustili ata. Pa ne more biti, saj je tak

mala, da krave po štirih v hlev hodijo. Pa malo trsov so mi tudi pusli ata, tak da mam turbo sok doma. Tak zaj pravimo vinčetu, ko je moderno, da se vsaki stvari drugače pravi. So tudi meni rekli gospod, pa sem vedno bil sólo Pepi. Tudi zaj ne na želim biti gospod, ko se obračajo ko moj klopotec v gorici, pa tudi se ne sliši lépo gospod na čakanju. Je rekla moja Micika, naj ji pravijo kak hočejo, samo delo pa plačilo za njega naj ji dajo.

Zadnjič je prinesla, da ji bodo morbiti tudi delnico dali. Je že računala, da jo bo prodala, pa si kmečka leta kupila, da bi šla v penzjon še po starem. Pa nébo nič iz tega, ji pravim, če bo tak šlo, bo morda lahko kupla samo protezo, če jo bo še rabla tákrat.

Še dobro, da dece nimava z Miciko, pa bova že kak. Sem se včasih sikiral, zaj pa se tak suka, da bo menda kar prav.

Zaj sem torej na čakanju. Čakam najbrž, da bom trajni višek. Zaj alzo vem, zakaj se toti reči pravi čakanje. Bi blo prav špaso, če ne bi bilo tak žalosno.

Vasja

Skušnjave

Stojim v mesnici in strmim... zarezbnice, šunke, šinki, vablivo rdeča goveja stegna. Vsa ta krasota se vablivo ponuja mojim očem. Kaj pa, če bi le kupila kilogramček zarezbnice? Saj me ne bi vzela hudič, če bi kupila resnično samo kilogramček... mogoče od stegna za zrezke, tiste zlatorjave, »pohane«... danes je sredo, v četrtek, petek in soboto bi skuhala kaj brezmesnega. Zelo dobri so krompirjevi svaljki, pa fižol z makaroni, pa kisllo zelje s kruhovimi cmoki... moj bog, koliko dobrih brezmesnih jedi smo že kar pozabili... Ampak danes – bi bile kar v redu zarezbnice. Mož bo prišel utrujen iz livarne, pa otroka iz šole... vsi bodo lačni in zarezbnice bi se jim priglele.

Kdaj smo jih že nazadnje jedli? Ja, pred štirinajstimi dnevi. Takrat je mož dobil plačo, pravzaprav bel listek, na katerem je pisalo 2.500,00 SLT, no, prav tolikšen znesek je bil vpisan tudi v hranilno knjižico. Po dolgem pogovoru sva se tedaj odločila, da za 500 SLT kupiva meso. Kila zarezbnic in še nekaj za juho je ostalo. S pomočjo argovih kock je bilo juhe za dva dni, svinino smo pojedli naenkrat. Kaj pa morem, če moj odraščajoči sine je kot za stavo?

– Zakaj pa ne jemo več mesa? je spraševal s polnimi usti.

– Meso sploh ni zdravo, sine moj... najbolj je zdrava zelenjava – krompir, korenje, zelje – v tem je samo zdravje. Če boš jedel veliko takih stvari, boš zdrav, je kar se da prepričljivo govoril mož in ga strmo gledal, češ, ne ugovarjaj...

– Stranje, je prhnil »mali«, zakaj pa drugi jedo meso vsak dan?

– Kdo so to drugi? je mož kar zrasel.

– Pri Denarnikovih, na primer. Bobo pravi, da je sit zrezkov do vrh glave...

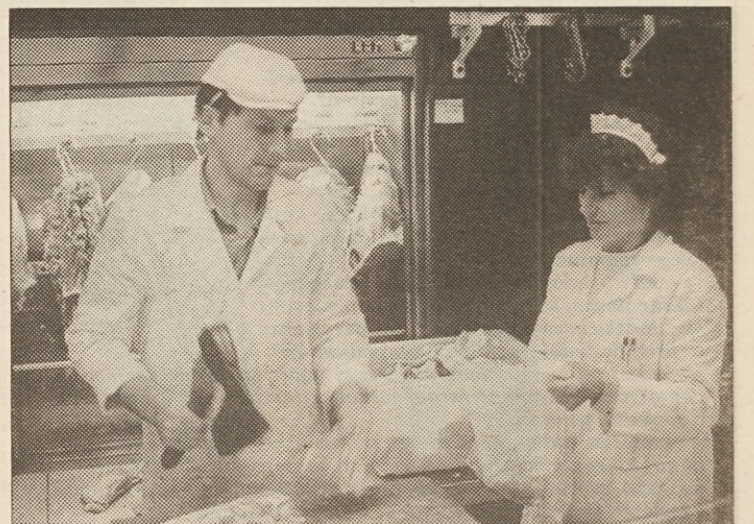
– To je pa druga pesmica... Denarnikovi so nekaj drugega kot mi...

– Kaj drugega? je sitnaril mali.

– Denarnik je direktor – in to direktor po današnjih merilih.

– Tega pa ne razumem, je mali gledal z velikimi očmi.

nisem čisto gotova, kajti moja skrb je trenutno samo ta, ali bi kupila te prelepe zarezbnice ali ne. Kaj pa, če bi vzela samo tri? To bi bilo dobre pol kile – no, to bi že šlo. Za vsakega ena – za moža, sina in hčerko... jaz bi rekla, da mi ni do jedi, ker me boli trebuh. Ja, ja, tako bom naredila... saj svinina sploh ni zdrava... toda potem bo zmanjkalo za kruh in mleko... ne, temu pa se ne moremo odpovedati... ampak zarez-

Ali bi kupila te prelepe zarezbnice?

– Razumel boš, ko boš velik, če bo še kaj razumeti...

Niti jaz nisem kaj posebno razumela. Vem le to, da je bil Denarnik prej v partiji. Da je povsod na široko razlagal, kako je to edina in prava avantgarda, da je črtil vsakega, ki si je upal izgovoriti kaj v zvezi s cerkvijo, da pa danes stoji na cerkvenem koru v prvi vrsti z zanosom v očeh poje »Lepa si, roža Marija«. To vem, da. Ali so to današnja merila, pa

brnice so tako lepe... kako bi določilo po kuhinji, ko bi se pekle...!

– Gospa, a kaj postrežem? – Mesarjev glas zveni kot iz daljave. Njegov obraz je rdeč in širok. Včasih so rekli, da so mesarji zato tako rejeni, ker pojedjo veliko mesa...

– Ah, ne, ne, samo gledam, zamrmram in grem tja, kjer sta kruh in mleko...

F. P.

NAJ VAM NE BO NERODNO!

Ali ste to vi?

Ne, dragi bralci in sodelavci, našega natečaja za zgodbe, ki jih piše življenje, še ne zaključujemo. Pa vendar se bliža čas, ko bomo znova preverili naše sodelovanje, skupaj s strokovnjaki ocenili kakovost in izpovedno vrednost prispevkov, ki smo jih v zadnjih mesecih objavljali, ter seveda podelili obljubljeni nagrade.

Priznati moramo, da nas je odziv na razpis presenetil. Kar zasuli ste nas s svojimi zgodbami in zlasti tisti, ki ste jih poslali več, boste morali malo počakati, da bodo vse prišle na vrsto. Seveda pa nekatere zgodbe ne ustrezajo kriterijem za objavo, kar pa ne bi smelo pomeniti, da avtorji ne bi še poskušali.

Ob zgodbah nam večkrat sporočate tudi svoja mnenja o rubriki, tudi o časopisu DE, ki se vam je očitno priljubil, tudi kakšna kritika je zraven. Vse, kar napišete, skrbno preberemo in poskušamo upoštevati.

»Želim vam veliko uspeha v nadaljnjem delu, ker je nam, umetniškim dušam, ta rubrika v veliko veselje,« nam je napisala sodelavka Lili. V dobrih željah se ji pridružujemo in si želimo, da bi z vašimi prispevki rubrika še dolgo opravljala svoje poslanstvo, saj je vaša.

Pa ne pozabite, največ šestdeset vrst; čim bolj povezano s konkretnim življenjem, ki ga živimo; še zlasti se ne branimo humoresk in satir, lahko pa nam priložite tudi likovno opremo ali karikature za svoj prispevek.

Čim več navdiha
Uredništvo

S seje
svobodnega
sindikata

Sreda, sejna soba, sončece sije.

Sindikalisti sedijo, slastno srebajo servirani sok, sekretarka sindikata skrbno seševa sklepčnost. »Saprabolt! Sindikalisti spet sabotirajo sklepčnost. Sramota, samovolja!« srepo sika sama sebi sekretarka. Seznan si skrbno shrani.

Slavko, Srecko, Sonja se spogledujejo, sanjavo stremijo skozi sobo. Sestanek steče. Start sijajen. Središčne Semoličeve smer-

nice sproti spreminjajo, spontano spopolnjujejo, spopadu sredobeznih sil se sprva spretno spodmikajo, soodvisni sobojevniki snujejo smotre solidarnosti. Spravno soočanje sil spodleti, sledi srdit spopad. Sindikalni sodelavci srdito, silovito, samoiniciativno skritizirajo, scvrejo sedanje stanje senilnega samoupravljanja. Sekretar splošnega sektorja samoglavo, sprva samovšečno, slepomiši. Samomor. Siromak, sojetnik sistema servira slabounke smer-

nice, samoumevno sope samozadostnost situacije. Slavko samostojno sintetizira: »Slepomišenje stran! Sedanjí svet samoupravljalcev slika samovoljo sklicevalcev. Samoupravljalci sicer strumni, samo slepčnost sejalccev sorazmerno skromna. Sindikalnim somišljenikom svetujem solidnejšo sestavo, sebičnost spokajmo stran. Situacija samouprave slaba, sozvočje senčnih sekvenc, slabosti, skrotovična slika socialističnega sistema. Slutim slovo samoupravljanja, snujmo soupravljanje, sožitje, sobivanje srčno sodelujočih.

Sindikalisti sokimači se strinjajo, soglašajo s sklepom. Sondirajo svoja stališča. Simpatična sekretarka skrivajoč solze spiše sklepe, sindikalisti spiše sok, sekretar splošnega sektorja se starčevsko spravi stran, Slavko srečno shodi, sejna soba se sprazni. Slamozreznica stoji... satir

Na začetku meseca preobilje: 10 dekagramov sveže salame v košarici

Kako preživeti

Ko se je stiska začela, me je popadel mazohizem, tudi jaz znam preživeti skromneje kot dosedaj, tako kot so naše mame znale. Nekaj mesecev sem črpala črni fond ali skrito rezervo ali kakor že hočete.

Potem pa... panika. Plača dveh zaposlenih s srednjo izobrazbo v kovinski stroki je za mesec oktober znašala 18000 SLT in pri tem niti nisva med najslabše plačanima.

Dodatnega dela ni, opla, je: vsake vrste akviziternstvo, ampak kako naj molzem, če vem, da sama ne bi dala. Podjetja se izmažejo s hvala lepa, nas je že dovolj.

IZDATKI:

Takole je. PIJAČA. Za žejne teče voda izpod pipe, pa še ta je na števec, za razkošje pa liter malinovca na mesec in topli čaj za mrzle dni.

KAJENJE – Preveč, predvsem gospod soprog, ki v nedeljo vleče čik za čikom, pa se popoldne prelevi v prepir in očitke o stroških hokejske vstopnice in kave in se sprevrže v glavobol, ampak danes me ne sme boleti glava, do plače mi ostaja samo še toliko SLT, aspirinov pa nič.

OBLAČILA. Po sistemu naredi sam, ali iz starega novo ali svobodna menjava.

OBUTEV. Za starše nič, za otroka pa po potrebi, se pa drugje odškrne.

STANOVANJE, OGREVANJE, RAZSVETLJAVA, OSKRBNINA V VRTCU. To mora biti, sicer so opomini. Če je kaj posebnega, se pa položnica ali dve za en mesec prestavita.

HIGIENA, ZDRAVSTVENA NEGA. Sem spada gonja po trgovinah, kje prodajajo najcenejši toaletni papir, saj, kolikor je znano, večnamenska poraba ni priporočljiva. In vprašanja, koliko centimetrov zobne paste smem stisniti na zobno krtačko. O zdravstveni negi pa samo toliko, samo nasmeš je bolj grenak (beri: škrbast).

IZOBRAZBA, KULTURA, RAZVEDRILLO. Izo-

brazba: vsi Gallusi in Mozarti in orgle, kar jih premore slovenska TV. Kultura: kar je ustvariva sama s svojo dejavnostjo odrskih luči, pa knjige, izposojene v knjižnici. Razvedrilo: romantična večerja ob sveči, on bo jedel močnik, jaz pa zelenjavno juho (zelenjava je z vrta) vse skupaj pa bova razpisno poplaknila s projo ali vročim čajem.

PROMETNA SREDSTVA IN STORITVE – Na obisk moram k žlahti, pa se sprašujem ali je na poti še kakšen združljiv opravke, da ne bom imela dveh poti. Potem pa vse drugo, mož je pod avtom in okoli avtomobila, kako bomo registrirali deset let starega fička pa še ne vemo.

Pa druga razkošja: Bliža se dedek Mrz, hčerka ga bo videla v vrtcu, ne morem ji potem doma lagati, da je prehlajen. Bosta pač počakali dve položnici do januarja, pa domača delavnica bo seveda delala. In hrana? Kolikor pač ostane, na začetku meseca morda preobilje: 10 dekagramov sveže salame v košarici in pa, priznam, hčerki še dovolim, da v trgovini nekaj izbere zase (samo nikar pistacije ali piškotov, tiho molim). Privoščim ji kakšno mandarino, sebi in soprogu pa ne več.

Če konec meseca zmanjka, se ne opravičujem, ampak pogledam v oči in vprašam: a, daste na puf. Zardevam ne več, pa je škoda, ker ne, saj je rahla rdečica nadomestila make-up.

Ukvarjam se z idejo o izdaji knjige: Kuhinja za prazen hladilnik ali kaj narediš iz dveh jajc in 1/2 litra mleka, pa vem, da je takih kar nekaj genijev.

Privoščim pa si. Kadar dedcev ni doma, pride kolegica na kavo, ki si jo ta mesec še lahko privoščim in potem tiho fantazirava, kaj bova z dobitkom na super 3 × 3. Ampak kartico je pa le treba kupiti, pa spet adijo 100 SLT iz proračuna. Kaj pa tolažba? Samo to, da vem, da mi sploh še ni najhuje.

E.

Sreda, sejna soba, sončece sije

Justin Opolis:

Pripravljeni

Domoljubje slovensko

Ne bo več komunistov, da bi nas v jame metali: ob naslednji okupaciji bom kolaborant; moj boljši sosedi bo kvistling.

Neki padli

»Tudi mi smo padli za domovino!«
Ko je tako odločila Ozna.

Ljudska

Domobranec se spreobrne, ko se v jamo vrne.

Izbior

Enoumne smo nagnali.
Maloumne smo si izvolili.

Obljube

Pol stoletja so obljubljali
dvotretjinsko bogato družbo.
Pa so nas ob letu zatolkli
v devetdesetinsko revno.

Na stran(ke)

Končno imamo stranke.
Le na stran nimamo več kaj.

Koga moliti

Boga v nebesih?
Direktorja tam gor:
ima delnice. In tvojo delovno knjižico.

Spremembe

Včasih so nas samoupravljali.
Danes nas samo odpravljajo.

Kaj kje kuhajo

V Rimu:
kuhajo nov katekizem - »sub secreto«;
v Ljubljani:
kuhajo novo ustavo - »pod zaupno«.

Zvezdice grofovске

na grbu slovenskem?
I, grofje se vračajo.
Gubca pa nikjer.

Po denacionalizaciji

Vdano orjem župnikove njive.
Žena pokorno kuha župniku župe.
Hči ljubeče pere kaplanove gate.
Sin žuljavo holcari škofove hoste.
In večno življenje nas čaka.
Pod tronom Gospodovim.

Zveličarji

Papež in vsi dušni pastirji,
kardinali in prelati, škofi in nadškofi,
župniki in kaplani, diakoni in ministranti:
vsi se mi, Slovenki, vtikajo v moja rodila.

Tam, mislijo, imam dušo.

Ali pa bi mi zveličali maternico?

Novi Marx

Vera ni opij zal ljudstvo.
Je žganica za reveže.

Program

Drpni.
Mrkni.

Imamo pa poleg različnih vrst koledarjev (stenski, namizni, žepni itd.) v estetskem smislu samo dve vrsti koledarjev. Dobre ali slabe.

Zato je zagotovo vreden vsaj drobne omembe koledar, ki sta ga izdala Zavarovalnica Triglav in naš priznani slikar France Slana. Slednji je izbral dvanajst svojih reprezentativnih del iz različnih ustvarjalnih obdobij, založnik pa jih je kvalitetno reproduciral v svojem koledarju. Tako je brez dvoma dobro izbrano poslovno potezo povezal s kulturnim dejanjem.

Če bi le veljala tista, da dobri zgledi vlečejo...

S. Š.

Mesec koledarjev

V roke mi je po naključju prišel lep in zanimiv zidni koledar za leto 1992 in preblisnila me je misel, da december ni le mesec slovesa od starega leta, temveč tudi mesec koledarjev. Pravzaprav ga kupi le redkokdo, saj zlasti v poslovnem svetu še kako dobro vedo, da je koledar lahko tudi navdse reprezentativno darilo, ki ima poleg praktične uporabnosti tudi svojo propagandno-sporočilno vrednost. In to praktično vse leto.

Skok v Južno Ameriko

(2.)

»To je konec mojih južnoameriških načrtov,« sem si mislil. Šele takrat sem se spomnil na to, da bi poklical Komisijo za mednarodno izmenjavo v Washingtonu, ki je bila pokroviteljica mojega bivanja v ZDA oziroma tudi Fullbrightovega programa. Povedali so mi, da če bi poklical nekaj tednov prej, bi mi lahko brez problemov uredili, da bi me ameriški vizum čakal na ameriškem konzulatu v Rio. Skupaj smo se dogovorili, da bi bilo morda dovolj časa, da vizum pošljejo v Buenos Aires, kamor naj bi šel po Rio. Odločil sem se tvegati in podaljšati bivanje v Buenos Airesu do zadnjega možnega dneva, ki mi je še omogočal pravočasen prihod v Cleveland, ter upal, da se bo vse srečno izteklo.

Kot da se je vse zaklelo proti temu potovanju. Podobno kot za Mehiko tudi za Argentino Jugoslovanom ni bil potreben vizum, za Brazilijo pa je bil obvezen. Pogoji za pridobitev brazilskega vizuma pa je poleg uradne letalske vizovnice še veljavni ameriški vizum, jaz pa ga seveda nisem imel. »Pa me ja ne bo ustavljal nesrečni brazilski vizum.« Po dolgem telefonskem pogovoru z brazilskim konzulatom v New Yorku smo našli svetlo točko upanja v dejstvu, da se iz Ria ne bom vrnil direktno v ZDA, temveč bom letel v Argentino. Tako ni bilo nevarnosti, da bi ostal v Braziliji in obljubili so mi, da bom vizum lahko dobil. Vsa stvar pa je bila videti tako zapletena, da nisem bil povsem prepričan, ali so me res razumeli, kaj pravzaprav nameravam v svojem potovanju. Vendar - kocka je padla. V Južno Ameriko oziroma proti Južni Ameriki bom vsekakor poletel, pa čeprav le do New Yorka.

Prijatelj Bob Donnorumo, pomočnik direktorja Centra za ruske in vzhodnoevropske študije, pri katerem sem zadnji mesec bivanja v Pittsburghu tudi stanoval,

me je ob peti uri zjutraj odpeljal na pittsburghsko letališče. Pan Am je imel edini jutranji polet v New York ob 6.30, kar je tudi ponazarjalo njegovo nepomembno vlogo v ameriških notranjih poletih. Pittsburgh je bil hladen, vendar z nenavadno jasnim nebom in visokim zračnim pritiskom, ki je napovedoval lepo vreme. Sneg, ki ga je pred nekaj dnevi prvič v tisti zimi nametalo več kot 5 cm, je že kopel in napovedan je bil jasen sončen dan z okrog 60 stopinjami Farenheita (da dobiš Celzijev stopinje odšteješ 32 in preostanek deliš z 2). Snežni metej, ki je dan prej pobelil Pittsburgh, se je počasi selil proti jugovzhodu. S poletom do New Yorka smo padli prav v sredino snežnega viharja in malo je manjkalo, da na JFK v New Yorku ne bi uspeli pristati. Pilot je končno spustil v dolgemu loku avion tik nad morsk gladino ter po precejšnjem premetavanju pristal na letališki stezi.

Brazilski konzulat v New Yorku je v Rockefellerjevem centru na 5. Aveniji. V tej zgradbi je še ena »svetovno znana« institucija - JAT. Kot večina jugo-diplomatskih in zunanjetrgovinskih projektov, kjer se poslovnost pomeša s familiarnimi načrti, šolanji otrok v tujini, primarnim ciljem kopičenja deviz itd., je tudi Jatov Rockefellerjev urad svetel primer tega balkanstva. Samo podatek bom navedel: v majhni in siromašni agenciji na vogalu 5. Avenije, kjer ima JAT svojo prodajno vizovnic in popotovanj po Jugoslaviji, je bilo na voljo le nekaj revnih prospektov o možnostih za počitnikovanje na Jadranu in o izletu v Medjugorje. Vso to revščino sta ponujala dva uslužbenca.

V drugem nadstropju Rockefellerjevega centra, kjer ima JAT ogromne pisarne, pa se je sprehalo veliko jatovih vrlih predstavnikov in pisarniške osebje, ki verjetno sklepa kupčije samo s se-

Piše:
Bogomil
Ferflla

boj. Koliko so stali samo prostori, zlasti še pisarne v Rockefellerjevem stolpu? Kakšne plače so imeli velepomembni Jatovi ameriški predstavniki? Koliko denarja je potem šlo, še za njihove družine, stanovanja itd.? Nič čudnega seveda, da je bil JAT že mesec na robu bankrota, ker ni uspel izplačevati stroškov oziroma plač uslužbenecem.

Brazilski vizum sem po nekaj urah čakanja le uspel dobiti. Tako je bila tudi zadnja ovira za polet v Južno Ameriko premagana.

Ob enajstih ponoči sem z newyorškega JFK z jumbo jetom poletel v Rio de Janiero. Sam polet je trajal nekaj več kot osem ur, kar je bilo skoraj polovico manj kot moj novoletni polet med Frankfurtom in Bangkokom oziroma nazaj. Tudi polet ZDA Evropa je precej krajši, saj traja približno 7 do 8 ur.

Še nekaj besed o letalskih prevoznikih. Letalske družbe so strogo rangirane, pri čemer sta pomembna zlasti varnost in točnost poletov. Tisto, kar kot potnik sam občutiš, je predvsem kakovost storitev letalskega osebja, količina in kvaliteta hrane in pi-jac, ki ti jo ponudijo. Zato je morda takšno osebno razvrščanje letalskih družb preveč subjektivno in precej drugačno od uradnega, ki temelji na objektivnih podatkih (flying record).

Lufthansa, s katero smo leteli v Bangkok, je na primer po varnosti in točnosti poletov v samem svetovnem vrhu. Ali si že kdaj slišal za nesrečno Lufthansinega letala? O točnosti Lufthanse smo se lahko prepričali, ko smo se iz Frankfurta že vračali v Zagreb. Ob vstopanju se je vrsta potnikov nenadoma ustavila in se kakih 10 minut ni nikamor premaknila.

Na videz nič novega

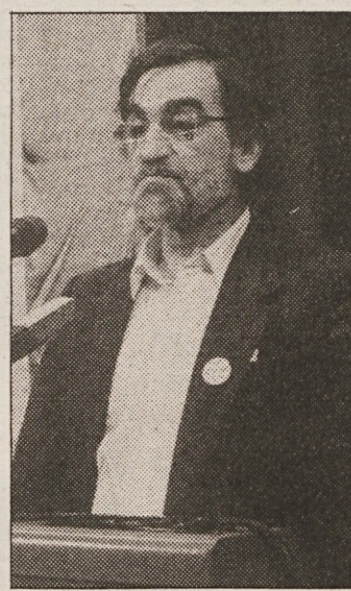
Slovenci smo bogatejši za spoznanje, da sta bila Rudi Seligo in Andrej Capuder nekoč koalicijska partnerja, toda nikoli pri kulturnih vprašanjih, čeprav imata soroden miselni tok in nekatere poglede menda celo, ne vedoč drug za drugega, identično zapišeta oziroma spravita na papir.

Ta verbalni dvoboj je geslo tokratne kulturniške stvarnosti in je preglasil na Zboru slovenskih kulturnih delavcev čvrsto, smiselno in sodobno zasnovane poglede Janca Strehovca na slovensko kulturo, njeno družbeno vlogo in prihodnost.

Najbrž imamo v tem trenutku opraviti z ministrovo vizijo, ki se ni javno predstavljena, vendar upajmo, da bo mandat dovolj dolg tudi za ta dosežek, za vizijo, ki jo je pripravil Rudi Seligo kot predsednik kulturniškega odbora slovenskega parlamenta, in vizijo kulture in umetnosti, integrirane v sodobno življenje in tržno neopolitično naravnane kulture, ki jo že dalj časa skrbno ustvarja Strehovec.

Analiziral je Seligov model in pokazal na razlike oziroma na preveliko tradicionalnost slovenske umetnosti, na njeno prehuo avtonomijo, ki vedno pomeni tudi pretirano zapiranje in ograjevanje pred domačim in tujim svetom in se ne vključuje v sodobne svetovne tokove. Strehovec govori o še vedno prevladujoči socrealistični kulturi, ki predstavlja demokratski ali socialistični družbi, ki na področju kulture in s pomočjo kulturnikov prikrivajo svojo nedemokratsko zasnovano in pomanjkanje svobodnih nasploh.

Takšno pojmovanje je ena značilnih premis postmoderne, vendar po mojem vedno ne drži. Tovrsten pogled je treba v slovenskem primeru omiliti in prevetriti z zgodovinsko vlogo kulture v oblikovanju slovenskega naroda in države, pri teh procesih pa je težko reči, da je šlo zgolj za alibi. Bolj bi mogli reči, upoštevajoč zgodovino, da je pri Slovencih šlo za specifično izbrano pot glede na

druga okolja, ki je že v zgodnjih petdesetih letih v polemiki med Vidmarjem in Ziherlom kulturo osvobodila srealističnih dogem in alibijstva.

Od tedaj se slovenska umetnost in kultura veliko bolj javljata kot napovedovalec in nakazovalec novih družbenih razmerij, ki se nato stezka uveljavljajo v širšem družbenem okolju. In prav zato se mi zdi pomembno, da se nova slovenska kulturna politika opre na tokove sodobnega sveta, preneha biti obremenjena zgolj z nacionalnim ali narodnim in začne ustvarjati tudi z novimi tehnologijami in občili. Kajti v državi, ki nastaja, ne bo svežine sodobnosti, če se ne bomo premaknili od pevskih zborov in tradicionalnih umetnosti tudi v tokove sedanosti meridianov sodobnega umetniškega sveta.

Za slovensko kulturo je izjemno pomembno, da je opustila ideološki ekskluzivizem, toda zato ne sme pasti v zanke narodnega ekskluzivizma. Prav tako je pomembno, da se kultura vnepne v šolstvo, znanost in turizem, da postane predmet izvoznih razmi-

šljanj in da v svojih nedrjih prosti procese, ki kulturo in umetnost vodijo na področje produkcije in ji tako jemljejo lesk vzvišenosti in posvečenosti.

Vsi modeli so si dokaj skladni pri določanju upravljalne strukture v kulturi. Ko so kritični do preteklega, vendarle priznavajo temeljno vrednost kulturnih skupnosti kot oblik, ki so demokratizirale odnose v kulturi in omogočile njeno večjo družbeno veljavo. Dosledna odstranitev vseh teh form že v zadnji dobi samoupravnega socializma je v sedanjosti - skupaj z integralnim proračunom - je v slabih dveh letih kulturo finančno prepolovila.

Nikoli niso bili tako blizu časi, da bo nekaj za plače in skoraj nič za delo in programe. Človek razume stisko mlade države, ne more pa razumeti suicidnosti, ki vse bolj preži na slovenski ustvarjalni duh in nas v kratkem zares utegne spremeniti v sončnoalspeke jodlarje.

Kulturniški zbor je dobro opozoril na takšne bojzani in hkrati pravočasno spoznal, da ne gre zavreči vsega, kar je bilo, če je to omogočalo primeren vpliv organizirane kulture na oblasti. In prav ta večni antagonizem med kulturniki kot delom civilne družbe, ki želi kontrolirati oblast, in oblastjo, ki mora biti v takšnih razmerah vsaj prosvetljena, mora biti osnovno izhodišče nove kulturne politike.

Znotraj tega po vsej sili graditi plotove avtonomije je dolgoročno za ustvarjalno področje, kot je kultura tihi proces samoizolacije, to pa je prvi sovražnik ustvarjalnosti duha.

Strehovec piše o nujnemu uveljavljanju Slovenije s slovesom kulturne družbe. Menim, da je to prava pot, le da se mora za dosego tega cilja vpeti vrsta družbenih subjektov, ki pa morajo najprej sami spoznati svojo odgovornost do kulture.

Milan Bratec

Slišal se je le glasen pogovor oziroma nemški monolog pred nami.

Nek nesrečni jugoslovanski Cigan, ki verjetno ni znal niti brati, je sedel na napačen sedež. Na ušesa si je nabil zadnji model laskerskega walkmana in veselo pozvanjal za glavo levo in desno. Za glasne zahteve letalskega osebja, naj sede na svoj sedež, se ni kaj dosti zmenil.

Žal je večina Jugoslovanov na delu v Nemčiji in po drugih evropskih državah na približno takšni ravni. Nova Demosova oblast je verjetno največ naredila prav za utrjevanje predstave o drugačnosti Slovenije in Slovencev v Evropi in v svetu. Vendar pa je Lufthansino letalo ne glede na zaplete z nesrečnim jugoslovanskim potnikom, ki so povzročili, da smo pri vkrcavanju izgubili 10 minut in da je večina potnikov še hodila po letalu oziroma postavljala prtljago na svoje mesto, kar odpeljal s parkirišča proti vzletni stezi. Nemške točnosti pač niti gostitelj ne more prenamakniti. Sicer pa me je na tem maratonskem Lufthansinem poletu razočarala predvsem hrana. Res pa je, da jo je osebje delilo kar pogosto, da si brezplačno dobil slusaške za glasbo in filme, ki jih sicer pri Američanih plačaš.

Od številnih poletov po svetovnih letališčih se z veseljem oziroma smeohom spominjam tudi poleta z ruskim Aeroflotom. Po končanem križarjenju po čudoviti ruski Volgi smo se iz Saratova z letalom vračali v Moskvo, kjer smo se na začetku poti na ladjo tudi vkrcali. Da ne izgubljam besed o umazaniji in zanemarjenosti ruskih letališč in letal, ki so največ na ravni beogradske železnice postaje. Izjema je le moskovsko mednarodno letališče, ki so ga za olimpiado zgradili tujci. Je pa to letališče za normalno funkcioniranje oziroma za gostoto poletov nekajkrat premajhno.

Rekel bi celo, da so ruski vlaki in železnice bolj čisti in urejeni od ruskih letal oziroma postaj. Spominjam se, da je bilo moje štirinajstdnevno bivanje v vlaknu na relaciji Moskva-Peking pa spet nazaj Peking-Moskva (transsibirska železnica) kar se čistoče in vsega ostalega tiče kar v redu. Res pa je, da sem večino časa prebil v jedilnem va-

gonu, kjer sem se basal s hrano in pijačo za dolar ali dva na dan. Le stranišče je bilo v ruskem slogu. Ugotovil sem, da je bolje, če na školjki stojiš, ne pa sediš.

Kaj je bilo torej enkratnega na tem poletu med Saratovom in Moskvo? Ko smo pristali na moskovskem letališču in ko smo se že povsem ustavili, je po zvočnikih prišel ukaz, da moramo vsi ostati na svojih sedežih. Po tem so se odprla vrata pilotske kabine in oba pilota ter tri stewardese so pred našimi začudenimi očmi skupno odkorakali iz letala ter pustili potnike, da se sami pozneje skobacajo iz letala.

Najbolj nevaren letalski polet pa je bil z izraelskim El Alom 1973. leta, ko sem iz Rima letel za Tel Aviv. Prvo bombo v prtljagi, ki je bila namenjena avionu, so našli že na letališču v Rimu, drugo pa v prtljagi ob našem pristanku v Atenah. To je bilo le dva dni pred tem, ko so japonski teroristi napravili masakr na atenskem letališču med izraelskimi turisti. Naši pristanek v Tel Avivu je bil kot v filmu. Ker so Izraelci sumili, da je med nami potencialni terorist in tudi samomorilec (ker bi z avionom razneslo tudi njega), so z brzostrelkami oboroženi vojaki obkolili letalo ter ga razkošno osvetlili z reflektorji. Razdelili so nas v dve skupini in nas ločeno odpeljali v dva hangerja, kjer so nas neskončno temeljito preiskali.

Enako natančna preiskava je bila tudi, ko sem (ne vedoč) dva dni pred izraelsko-arabsko vojno zapuščal Izrael. Natanko teden

dni preden so Egipčani udarili čez Suez, sem s svojimi tremi izraelskimi kolegi ter najetim volkswagenom krožil po Sinaju. Zadnje noč smo prespali na tleh vojaškega šotora, med tanki in topovi, v ogromnem vojaškem taboru, ki je bil streljaj od Sueškega prekopu. Na popotovanju po Sinajskem polotoku sem lahko opazil, da je bila izraelska vojaška disciplina jeseni 1973. leta pred vojno dokaj šibka. V številnih vojaških postojankah v Sinajski puščavi smo namreč poleg izraelskih vojakov v oprizetih zelenih uniformah, oboroženih s slavinskimi izraelskimi brzostrelkami (uzijji), često videvali še tuje turiste, zlasti plavalase Nemke in Švedinje, ki so lajšale vojakom trdo življenje v pesku in vročini. Temnopolti in črnolasi Izraelci so podobno kot naši Šiptarji in Dalmatinci »pravilni strup« za svetlolase severnjake.

Zanimivo je tudi to, da sem po koncu križarjenja v Sinajski puščavi, nekaj dni pred koncem bivanja v Izraelu, hotel podaljšati še za nekaj tednov. Na vso srečo (kar sem spoznal že prvi dan, ko sem bil v Ljubljani, in ko je v Izraelu že divjala vojna), so bili vsi sedeži za polet iz Tel Aviva v Atene zasedeni. Domov sem tako prišel le dan pred izbruhom te zadnje izraelsko-arabske vojne leta 1973. Zaradi izurjenosti in opremljenosti predvsem sirske in egipčanske armade je bil to nedvomno najtežji boj Izraelcev, primerljiv le z boji ob nastanku Izraela leta 1948, po koncu druge svetovne vojne.

Nadaljevanje prihodnjic

DE časopis slovenskih delavcev

- Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942
- DE - časopis slovenskih delavcev je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije
- Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Namestnik glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 311-956, 313-942
- Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 116-163, 311-956, 313-942
- Časopis urejajo: Andrej Agnič (Sindikatski zaupnik) Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeškin (živiljenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kriznik (Kažipot), Robert Peklaj (novinar), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Sonja Seljak (lektorica), Andrej Ulaga (Na tržnem prepihu), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956
- Naročnina: 321-255
- Posamezna številka DE stane 42 tolarjev
- Žiro račun: 50101-603-46834
- Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 2, Ljubljana
- Časopisni svet: Metka Roksandić, Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

MESTO V HRVAŠKEM PRIMORJU	ZNANA RUSKA BALETKA	TELESNA POŠKODBA	PODZEMNA ŽIVAL	GRŠKI JUNAK PRED TROJO	GORSTVO V BOLGARIJI	ZIMSKA POŠKODBA NA DREVJU	NEDELAVNOST	ŠPANSKI VITEŠKI JUNAK
PESEM BENEŠKIH ČOLNARJEV								
NEPRIZNAVANJE OBLASTI								
LAHKOTNA UMETNA PESEM								
AVSTRIJ. TISKOVNA AGENCIJA			VODNA PTICA					
RADIJ		LATIN. IZRAZ ZA JANEŽ	KRAJ PRI NOVI GORICI	PETER TRNOVŠEK	POPEVKAR OFARIM			
LITERARNI JUNAK KEREMPUH	KRAVJI ŽELODEC OSEBNI ZAIMEK				OIDIP	IGRALNA KARTA SANITET. MATERIAL		

PISANA PTICA PEVKA Z DOLGIM POZIBAVAJOČIM SE REPOM	TROPSKI VETER	EKSPERT ZA STATISTIKO	PLEMENIT KOSTANJ	NIZEK ŽENSKI GLAS	IZVRŠITEV				ZDRAVILO	VRSTA VRBE
ŽIVALSKA VRSTA					FRANC. SLIKAR			ŠPANSKI SLIKAR		
MADŽARSKO M. IME					LATINSKI VEZNIK			LANTAN		
ZAČETEK DIRKE					PISMENKA DEL GLAVE		KIKS			

JOSIP BROZ				SARAJEV. TOVARNA KOLES			CESTNE SERPENTINE	ANGLEŠKA LETALSKA DRUŽBA		
KITAJSKO MESTO OB REKI JANGCE				GRAD NA PRIMORSK. AMER. Ž. IME						
PRISTAŠ RASIZMA					ANTIČNO IME REKE ANIENE					
OTOK V JADRANU		UROŠ ALMAFIJA			IZRASTEK NA GLAVI	PESEM HVALNICA KMETIJSKI STROJ				
ANGL. FILMSKI IGRALEC, MICHAEL					KUHINJSKA POSODA					
OTOK V ALEUTIH				SREČNO 1992!	ANTON SOVRE		LUKA NA ZAHODNI OBALI ITALIJE	HUDIČ	TUJ DVOGLASNIK	

										HRVAŠKO Ž. IME	PLAČILO NA RAČUN (ORIG.)
POŽIGALSKA STRAST											
IGRALKA GARDNER						NEKDANJI POLJSKI KONJENIK					
MLAD GOZD						ČRTOMIR JANEŽIČ GLAVNI ŠTEVNIK		ŽUŽELKA, KI PIČI		LOJZE OBLAK DOLGA DOBA	
NOVA REVUJA					VEZNIK TRST			DOMAČA ŽIVAL EDVARD KOČBEK			
KDOR SE ZANIMA ZA KAJ											
DEI. SKELETA									VRSTA PIJAČE		

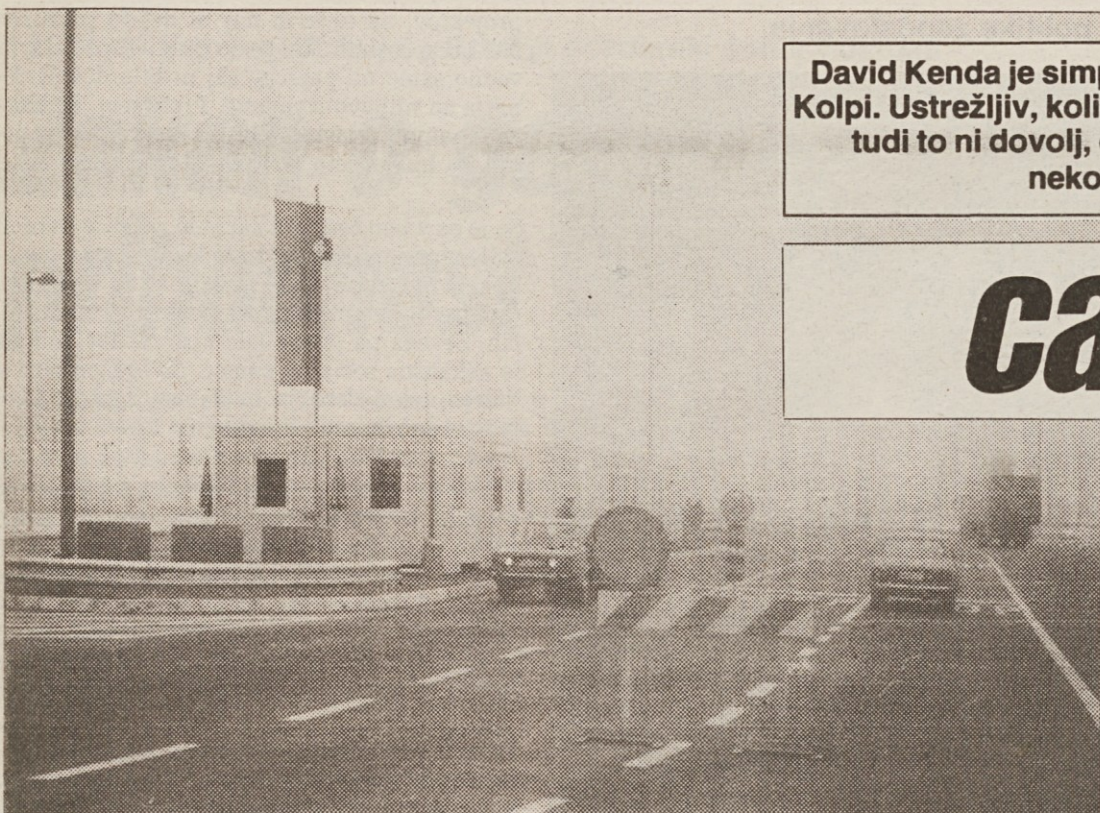
Velika nagradna križanka št. 51-52

Nagrade so: 2.000, 1.400 in 1.000 tolarjev.
Pravilno geslo križanke št. 49 je: **Odkup stanovanja**
Izzrebani reševalci nagradne križanke št. 49

1. Janez Ahačič, Senično 32, 64294 Križe
2. Valerija Krajnc, Vodnikova 14, 63000 Celje
3. Cvetka Mohorič, Fluksova 4, 62000 Maribor

Nagrade bomo poslali po pošti.

Ko boste križanko rešili do konca, prepisite tri pojme, ki pridejo iz slik in jih pošljite do 14. januarja 1992 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, p.p. 479, na dopisnici ali v pismu, s pripisom na ovojnici: Nagradna križanka št. 51-52

David Kenda je simpatičen carinik na Kolpi. Ustrežljiv, kolikor se le da. Toda tudi to ni dovolj, da bi bilo tako kot nekoč, ko meje ni bilo.

In zdaj sem carinik na Kolpi...

moralo zanimati poslovneže v bankah...« Pa jih očitno ne. Sklep je spet logičen: bančna in druga infrastruktura ne sledi slovenski osamosvojitvi. Capljajo za Bavčarjevo državotvornostjo. To nam ni ravno v ponos.

Hrvat je potem nekako in z veliko dobre volje carinika Kende nekako opravil s papirji. Ostal je le še pregled plombe na vrhovi njegovega tovornjaka. Mimogrede pove, da na njej ni nobene številke. Carinik se vnovič prime za glavo. Zraven pojasni: »Ti ljudje (misli na šoferje) so pravi reveži. Koliko muk in zadrž, ki

Jugoslavije lahko prestopajo mejo le z osebnim dokumentom: osebno izkaznico, celo prometnim dovoljenjem. Potni list SFRJ seveda velja. Ljudje za lastne potrebe lahko uvažajo ali izvažajo blago, za katerega plačajo minimalno carino – en odstotek. Za prašiče, pojasni Kenda, plačajo 4 odstotke dajatev, za gradbeni material na primer pa 11 odstotkov. Večjih količin ljudje za svojo osebno porabo seveda ne morejo uvažati ali izvažati. Če bi na primer hotel kdo uvoziti s Hrvaškega 100 prašičev, bi moral imeti registrirano firmo za opravljanje zunanjetrgovinskih poslov. V tem primeru firma plača odstotek carinskih dajatev plus temeljni prometni davek. Takšen režim velja za blago, ki je bilo izdelano na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Če gre za blago tujega proizvajalca, se blago carini po redni carinski tarifi.

Državljeni Slovenije lahko poleg običajnih 1000 DEM prestopijo mejo tudi s 5.000 tolarji in enako količino dinarjev.

David Kenda se zaveda, da meja na Kolpi pomeni določeno oviro v trgovinski menjavi med Slovenijo in Hrvaško ter drugimi republikami nekdanje Jugoslavije. Jasno mu je tudi, da je z njo posredno prizadeto tudi gospodarstvo Republike Slovenije. Toda v tem času si te države, drugače kot z mejo s Hrvaško, ne zna predstavljati. In to prav s takšno mejo, kakršno s svojo carinsko službo predstavlja tudi on. Zanj je to pač cena, ki jo mora Slovenija plačati za svojo osamosvojitve in suverenost. Govoril mi je predvsem o psihološkem učinku te meje, ki se odraža tako in drugače. Po njegovem Hrvatom v tem položaju pač ne preostane drugega, kot da se nanjo čimprej navadijo in delujejo v prid svojim gospodarskim in drugim interesom. Predvsem pa bi morala hrvaška država storiti vse, da bi svojim državljanom čimbolj olajšala prestopanje te meje. Za zdaj še zdaleč ni tako. To smo lahko izluščili tudi iz pripovedovanja hrvaškega šoferja, ki nam je povedal, da je skušal priti do tolarjev v Ljubljanski banki v Zagrebu in v Dugi Resi, toda zaman, saj banka na Hrvaškem nima tolarjev.

Jasno je, da vse te stvari še dodatno zapletajo gospodarsko nenaravno ločnico, ki jo med Slo-

Pred mejo na Kolpi

Na meji

Ko bom velik, bom carinik na Kolpi! Nekoč čista zajebancija, danes nekam čudna in nenavadna resnica. Meja je de facto tu. Razen carinikom in policajem tam doli ob lirični vodi ne gre nikomur prav v glavo. Ljudi, ki jih je most na Kolpi pri Metliki še včeraj povezoval, danes deli na dva svetova. Tega, našega, kulturnega, evropskega, mirnega in kdo bi vedel še kakšnega in onega, balkanskega, trpečega, vojnega... Promet pa je upadel, da je groza. V glavnem se je s to mejo svet postavil na glavo. Nič ni več, kot je bilo. In tudi ne funkcionira, kot je nekoč. Le cariniki in policaji delujejo brezhibno. Kot stara dobra švicarska ura.

Iz Metlike, tam, kjer sem nekoč pospešeno pritiskal na plin, misleč, na vedno okusnega jančka na oni strani Kolpe, v Kamanju, me »pozdravljajo nenavadni znaki CARINA – DO-UANE! Že med metliškimi hišami. Nekoč normalna cesta se tam pred Kolpo in kmalu za ponovnimi carinskimi označbami razširi v nekakšen širok cestni prostor, sredi katerega močito stoji vrsta bivalnih kontejnerjev. Gori nad njimi vihra nova slovenska zastava. Vse je nekako skromno, improvizacija je od daleč vidna. A je tudi kljubovalno. Nova slovenska država misli zares. Tu ni nikakršne zajebancije.

V enem od teh zabojnikov srečam carinika. Simpatičnega Davida Kendo, Primorca, doma iz Dobljarja pri Mostu na Soči, ki zdaj živi v Ljubljani. V Metliko se vozi. Pravi, da je

Je s plombo vse v redu?

Postopek in formularji

Imam 300 parov nogavic za gardo

prava sreča, da je promet po Dolenjki zdaj precej manjši, sicer ne ve, kako bi se vozil in koliko časa bi mu požrla pot na delo.

David pojasnjuje: »Cilj naše službe je, da opravlja nadzor nad blagom, ki se vozi čez ozemlje države Slovenije. Vse imamo pod nadzorom.«

Zmoti naju šofer iz Karlovca, ki pelje blago v Ljubljano. Križana gora! Možak se je očitno prvič srečal s pravo carino. Zdaj prvič na svoji koži spozna, da Jugoslavije ni več, da je tu od Kolpe naprej prav resnična nova slovenska država. Formularji, postopek, takse, bog se ga usmili. Hrvat je sicer imel neke papirje, toda nepopolne in bilo jih je premalo. V žepu je imel

Cilj naše službe je, da opravlja nadzor nad blagom, ki se vozi čez ozemlje Slovenije. Vse imamo pod nadzorom.

samo dinarje. Tam, kjer je nekoč vozil, ne da bi trenil z očesom, je zdaj izgubil ves denar. David Kenda je prijazen. S Hrvatom dela v roka-vicah, toda pri papirjih in taksah ne gleda skozi prste. Vse mora biti tako, kot predvideva carinski postopek. Šofer se drži za glavo, toda pomoči ni. Carinika prstodušno vpraša, če bi mu menjal dinarje za tolarje, da bo lahko plačal takse. Carinik nemočno in naveličan zavije z očmi. Hrvat pojasni, da bo moral menjati

David Kenda

v Metliki. Šoferju s Hrvaškega ne preostane drugega kot pot pod noge. S tolarji se vrne čez kako uro. Pokaže papir iz menjalnice, iz katerega je razvidno, da je za 10.000 dinarjev dobil 6.500 tolarjev. Zakaj ni menjalnice na meji? Carinik je logičen: »To ni naša stvar, to bi

jih ne bi bilo treba, če bi jih hrvaške institucije in njihova podjetja opremila z vsem potrebnim za prehod čez mejo.« Carinik tega sicer ni rekel, a je na dlani: hrvaška država slovenske očitno ne jemlje dovolj resno. Mogoče za to niti nima časa, a je tudi res, da s tem dela škodo predvsem svojim državljanom. No, naš šofer se je potem končno le oddahnil in odpeljal proti Ljubljani.

Nove preglavice. Hrvaški Karitas bi rad čez mejo na Kolpi prepeljal 24 ton hrane, ki so jo kot pomoč beguncem zbrali Švicarji. K carinskemu okencu pristopijo švicarski šofer, prevajalka in očitno aktivistka Karitasa, še en njihov človek in pa pop grkokatoliške cerkve iz Radatovičev. Ko gre za Karitas, tudi carinik ni več tako odločen. Razumljivo, človeško. Toda papirji morajo štimiti. Carinik je spet na moč ustrezljiv, a previden. Z njegovega vedenja je lepo razvidno, da je imel s tem že preglavice. Hrvatje očitno ne švercajo samo z orožjem. Za svoje nečedne posle znajo izkoristiti tudi Karitas. Tokrat je bilo vse v redu. Švicar je dobil fotokopirano potrdilo, da je hrana v njegovem tovornjaku prešla slovensko mejo. Ostalo je v rokah ljudi iz hrvaškega Karitasa, ki so blago iz Švicarjevega tovornjaka v Metliki preložili v tri hrvaške.

Kenda potem izkoristi trenutni premor in razlaga, da skušajo biti cariniki čimbolj ustrezljivi in ekpeditivni, da ne bi prihajalo do prometnih zastojev. Pove, da ljudje iz nekdanje

venijo in republikami nekdanje Jugoslavije predstavlja tudi meja na Kolpi. Toda očitno je, da v tem času in tem položaju drugače ne gre, kajti Slovenija potrebuje tudi to mejo, da bi Evropi in svetu dokazala, da na svojem ozemlju opravlja vso efektivno oblast izključno njena država. Seveda pa se nam zastavlja vprašanje, ali mora biti ta meja prav takšna, kot je sedaj. V tem pogledu bi lahko špekulirali do onemoglosti. Toda nekaj je povsem na dlani: človek šele na meji na Kolpi začne razumevati Evropo. Šele tu vidiš, da je država z njenimi mejami omejena kategorija in za gospodarstvo preomejena. Šele tu ti je jasno, zakaj se je Zahodna Evropa odločila za integracijo, v ka-

Slovenija svojo mejo s Hrvaško ta hip lahko opravičuje samo z varnostnimi razlogi in pogoji za njeno čimprejšnje priznanje.

teri se kapital, blago, delovna sila in druge dobrine nemoteno gibljejo. In še zadnji sklep: Slovenija svojo mejo s Hrvaško ta hip lahko opravičuje samo z varnostnimi razlogi in pogoji za njeno čimprejšnje priznanje. In takoj, ko bodo prvi prenehali, drugi pa bodo izpolnjeni, meje s postopki in formularji ne bi smelo več biti. To je najprej in predvsem življenjski interes Slovenije. Interes produktivne nacije...

Ivo Kuljaj

Čedalje več jih je. Zadnji podatki govorijo o številki 85.000. In še več jih bo, saj je položaj iz dneva v dan slabši. Bo res dosežena številka 150.000, kot nekateri napovedujejo? Verjetno že veste, o čem govorim? O brezposelnih gre beseda, o njihovi vsakdanji agoniji, žalostni usodi, o številkah, ki so sicer samo številke, vendar za sabo skrivajo usode ljudi in za nekatere je to začetek konca. Nezadržno se širi ta »bolezen« po Sloveniji, nikjer niso varni pred njo, in kar je še najbolj žalostno, nihče ne ve, kdaj se bo ta epidemija odpuščanja končala.

Tega ne vedo niti tisti, ki smo jim zaupali vodenje naše države.

Pa tokrat poskušajmo biti drugačni in poiščimo vsaj kanček upanja pri nekem, ki mu brezposelnost pomeni vsakdanji kruh. Ne me razumeti napačno, da se skuša nekdo okoristiti na račun brezposelnih (čeprav je verjetno tudi takih nekaj), preprosto smo želeli predstaviti nekoga, ki vam je ali pa še bo pomagal, ko se boste – bog ne daj! – morda znašli brez službe. Zato smo nekaj dni prej zavrteli telefon, se dogovorili in v ponedeljek zjutraj potrkali na vrata Republiškega zavoda za zaposlovanje v Mariboru.

»Teško je govoriti o sebi, o svojem življenju in občutkih. Veliko laže mi je govoriti o delu, ki ga opravljam vsak dan, čeprav mi vzame veliko časa, skoraj večino,« je malce zavzdihnila naša gostiteljica in celodnevna sogovornica. Začetna nervoza in trema na obeh straneh sta popustili in prav kmalu sem izvedel vse (no ja, skoraj vse!), kar sem želel. Jasna Božič je diplomirana politologinja, zaposlena na Republiškem zavodu za zaposlovanje v poslovni enoti Maribor. Ne srečate je takoj, ko vstopite skozi vrata Zavoda, saj je njena pisarna šele v drugem nadstropju. In če dobro preberete tablico na vratih, lahko ugotovite, da Jasna Božič ni kar tako, saj lepo piše, da je vodja oddelka aktivne politike zaposlovanja. Po domače to pomeni, da je njena največja skrb, da čimveč brezposelnih dobi spet službo. »Na tem

»Nasploh mi je všeč tukaj in rada sem imela vsako delo, ki sem ga opravljala.«

delovnem mestu sem šele od maja letos, ko so se tudi na republiškem nivoju odločili posvetiti temu malo več pozornosti. Na začetku sem se kar malo bala, saj nimam nobenih vodstvenih ambicij, poleg tega pa takšno mesto prinaša tudi druge skrbi. Na srečo pa se z vsemi zaposlenimi na oddelku (trenutno jih je šest) prav dobro razumemo, zato tudi moje 'šefovanje' ni takšno, kot si nekateri mogoče predstavljajo.«

Jasna Božič je na Zavodu že od vsega začetka. Prav v petek, 13. decembra, je minilo 18 let, ko se je s končano prvo stopnjo pedagoške akademije zaposlila v računovodstvu Zavoda, ki se je takrat še imenoval Komunalni zavod za zaposlovanje. Napredovala je v analitsko službo in se hkrati odločila, da bo začela študirati ob delu. Vpisala se je na takratno Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo, smer: politologija. Študij je uspešno končala leta 1985. Z novo izobrazbo je napredovala v službi in postala svetovalka za zaposlitev, danes pa je vodja oddelka aktivne politike zaposlovanja. »Upam, da bo sedaj nekaj časa mir, saj si želim predvsem malo več samostojnega in dinamičnega dela. Se pa ne pritožujem

Jasna Božič, vodja oddelka aktivne politike zaposlovanja

Popoldne si poskuša Jasna Božič odtrgati vsaj nekaj časa za najmlajšo hčerko, če le more, pa ji pomaga tudi oče.

Na drugi strani

nad dosedanji delovni mesti, ker mi je vsako po svoje nekaj prineslo. Nasploh mi je tukaj všeč in rada sem imela vsako delo, ki sem ga opravljala.«

Najn pogovor ni potekal tekoče, saj je bilo treba vmes še marsikaj postoriti. Stranke so nenehno trkale na vrata, sodelavci so potrebovali nasvet ali pomoč, opraviti je bilo treba še hiter posvet pri direktorju Zavoda, skratka, dela je bilo čez glavo. Pri tem pa je naša gostiteljica dejala, da je bilo tisti dan celo malo zatišja in manj dela kot ponavadi. In res, nihče, vsaj na glas ne, ni bantil in robantil, da ima preveč dela. Upam, da je vsak dan tako.

»Tudi naša naloga ni več samo iskanje novih delovnih mest za te ljudi, ampak da jih usposobimo za to, da si sami poiščejo delo.«

Pogovor o delu, ki ga opravlja, je potekal zelo hitro, saj se je Jasna Božič tu počutila kot doma. Natresla mi je toliko informacij, da bi samo z njimi lahko napolnil časopisno stran, in prav nič ni bilo treba dodatno spraševati, saj je svinčnik komaj sproti zapisoval njene besede.

In kaj delajo na Zavodu (to se verjetno sprašujete mnogi, ki že dolgo čakate na svojo zaposlitev)?

»Na Zavodu imamo štiri glavne usmeritve o tem, kako pomagati brezposelnim. Prvi so

ukrepi za spodbujanje samozaposlovanja in odpiranje drobne obrti. Ravno danes se je začel eden izmed rednih seminarjev, ki jih priprav-

»Svoje je storila tudi poletna vojna, ki je še utrdila enotnost Slovenije in slovenskega naroda.«

ljamo vsak mesec in na katerem dajemo informacije vsem tistim, ki imajo kakršnokoli podjetniško idejo, primanjkuje pa jim denarja. Že na naslednji stopnji pa se pokaže, katera od idej je resnično dobra in tudi zanimiva za morebitne finančne pokrovitelje. Tisti redki, ki jim uspe ostati na tem situ, pa se potem udeležijo podjetniške delavnice, ki jo pripravljamo skupaj z Gea College. Tu se pripravijo pravi poslovni načrti za nadaljnje delovanje, ti pa so tudi pogoj za pridobitev ustreznih denarnih sredstev. Šele tako izbrani ljudje in seveda njihove ideje imajo možnost, da jim bo uspelo.

Njim nudimo individualno svetovanje in druge storitve, seveda pod pogojem, da bodo v šestih mesecih tudi ustanovili obratovalnico in se v njej zaposlili. Potem jih spremljamo še eno leto, saj je za nekatere tudi začetek zelo težak.

Druga oblika premagovanja brezposelnosti so javna dela. V Podravju je prijavljenih 35

»Žal sem letos ostala brez moža, ker mi ga je vzela 'cesta smrti' Celje-Ljubljana.«

Maribor je drugo največje mesto in industrijsko središče v Sloveniji, zato ne preseneča, da je val brezposelnosti pljusnil tudi tu. Tudi podatek, da je vsak peti brezposelni doma v Podravju, ni nič novega. Koliko je brezposelnih v Podravju, kdo so ti in kakšno izobrazbo imajo, pa najbolje prikaže tabela:

BREZPOSELNI V OKTOBRU 1991

PODATKI ENOTE MARIBOR

OBČINA oz. OBMOČJE	DECEMBER 1990		OKTOBER 91 SKUPAJ		STOPNJA IZOBRAZBE													
	VSI	ŽEN	VSI	ŽEN	I		II		III		IV		V		VI		VII	
					VSI	ŽEN	VSI	ŽEN	VSI	ŽEN	VSI	ŽEN	VSI	ŽEN	VSI	ŽEN	VSI	ŽEN
Pesnica	745	305	1000	405	543	213	64	16	24	6	220	84	132	75	9	8	8	3
Ruše	594	331	802	415	347	167	43	27	12	7	214	92	168	113	13	7	5	2
Maribor	6628	3019	8881	3941	3141	1379	327	103	184	97	2415	760	2359	1349	307	191	148	62
OBMOČJE MARIBOR	7967	3655	10683	4761	4031	1759	434	146	220	110	2849	936	2659	1537	329	206	161	67
Lenart	582	260	855	355	378	167	91	25	23	10	230	88	117	73	12	10	4	2
Ormož	823	381	907	375	456	185	65	10	3	1	237	83	127	83	18	13	1	-
Ptuj	3168	1430	4037	1749	1500	713	454	129	68	32	1169	392	739	422	78	50	29	11
Slovenska Bistrica	1081	577	1487	703	560	276	105	44	12	10	504	185	267	165	27	19	12	4
PODRAVJE	13621	6303	17969	7943	6925	3100	1149	354	326	163	4989	1664	3909	2280	464	298	207	84

Vir: Zavod za zaposlovanje, enota Maribor

projektov, na katerih naj bi delalo približno 500 brezposelnih. Žal pa so nekateri projekti še vedno samo na papirju, saj ni bilo dovolj denarja za njihovo izvajanje. Predvsem je veliko zanimanja za javna dela pri tistih nezaposlenih, ki imajo peto ali višjo stopnjo izobrazbe.

Se je pa v tem času, od kar smo začeli z javnimi deli, spremenil odnos do njih in začetno nezaupanje ter rahlo zaničevanje se je umaknilo čedalje večjemu povpraševanju po teh delavcih. Seveda pa javna dela niso rešitev, ampak le nekakšna socialna pomoč, da brezposelni ne dobijo nekaj denarja in da ne izgubijo tako imenovane delovne kondicije.«

Tretja oblika pomoči, ki se je nekako vsi otepajo, še posebej pa podjetja, je usposabljanje in zaposlovanje invalidov oziroma vseh tistih, ki se ne morejo zaposliti pod normalnimi pogoji. Četrta oblika, ki jo morda tisti, ki so prijavljeni na Zavodu tudi najbolj občutijo in jo tudi najbolj izkoriščajo, pa je priprava delavcev na zaposlitev ali dodatno usposabljanje.

Tu imajo kar obširne programe, saj lahko izbirajo med tečaji tujih jezikov, računalništva, za kurjače, viličarje, žerjaviste, za delo v gostinstvu in ali kovinski industriji. »To pa še ne pomeni, da vsi ti, ki končajo želeni tečaj, tudi takoj dobijo službo. Skoraj vsi se izobražujejo na zalogo, da bi lahko postali bolj konkurenčni v boju za zaposlitev. Tudi naša naloga ni več samo iskanje novih delovnih mest za te ljudi, ampak da jih usposobimo za to, da si sami poiščejo delo.«

Čeprav sem imel namen popoldne, ko sem jo obiskal v njenem stanovanju sredi preurejene in znane četrti Maribora – v Lentu, spraševati le o domu in družini, pa je pogovor nanesel tudi na položaj v družbi in tudi politike nisva pustila na miru. Tako je priznala, da je bila v času naše osamosvojitve kar malo skeptična do vsega, sedaj pa se je pokazalo, da je bila to pravilna odločitev. »Zahvaliti se je treba vsem našim politikom, tako Kučanu, Drnovšku in vsem tistim, ki so veliko storili, da se je začelo o Sloveniji govoriti tudi v svetu. Svoje je storila tudi poletna vojna, ki je še utrdila enotnost Slovenije in slovenskega naroda. Sedanje poretze nekaterih politikov pa kažejo na to, da pri nas politična kultura le še ni tako razvita in da bo še nekaj časa trajalo, da bomo imeli pravo demokracijo. Tudi ta eksplozija nezaposlenih, s katerimi se moram tudi po službeni dolžnosti srečevati vsak dan, kaže na to, da nismo bili tako pripravljeni, kot bi morali biti. Priznati pa moram, da sem pričakovala večje socialne nemire, kar kaže, da je 'fušanje' močno razvito, svoje pa stori tudi bližina meje z Avstrijo. Seveda to ne pomeni, da ne bodo izbruhnili socialni nemiri in bojim se, da do tega ni daleč. Že sedaj se sprašujem, kako lahko nekateri preživijo, čeprav dobivajo veliko manjšo plačo kot jaz, ko že meni včasih na koncu meseca zmanjka denarja na tekočem računu.«

Kaj pa družina, jo vprašam, doslej sva govorila samo o službi? »Povedala sem že, da težko govorim o sebi, ampak naj bo. Imam tri pridne hčerke, najstarejša, 21-letna Tanja hodi na Ekonomsko-poslovno fakulteto v Mariboru in se aktivno bavi s plavanjem. Eno leto mlajša Duška študira v Ljubljani na Pravni fakulteti,

medtem ko najmlajša Jana hodi šele v drugi razred osnovne šole. Ves prosti čas porabim zanje, seveda največ za najmlajšo Jano. Žal sem letos ostala brez moža, ker mi ga je vzela 'cesta smrti' Celje-Ljubljana, umrla je tudi mama, tako da sedaj skrbim tudi za svojega očeta. Pri vsem tem mi resnično zmanjkije časa za karkoli drugega, celo po televiziji uspeš pogledati le kakšno informativno oddajo. Če pa moram še kaj nujnega storiti za službo, skoraj pozabim, da je treba tudi spati.«

Končala sva pogovor, ker se je obema mudilo. Njej nadoknaditi tisti čas, ki ga je izgubila zaradi moje radovednosti, meni pa domov, še posebej, ker me je čakala nevarna cesta. Hvala ji, ker je bila tako potrpežljiva z mano in upam da bo imela veliko uspeha v svojem delu. Prav tako si želim, da boste tudi vsi tisti, ki tolikokrat zastoj pridete na Zavod, odsljej mak manj jezni, ker ni dela, saj se ljudje, kot je Jasna Božič, na drugi strani vrat Zavoda trudijo za vas.

Robert Pekla

Inž. Pavel Vrtovec, učitelj na Srednji gozdarski šoli v Postojni

Zakon o gozdovih bo razbistril tudi prihodnost gozdarskega šolstva

»Skupaj z gozdarsko stroko, katere položaj je trenutno nejasen, je v krizi tudi naša šola.« je povedal Pavel Vrtovec, diplomirani gozdarski inženir, ki na Srednji gozdarski šoli v Postojni poučuje strokovne gozdarske predmete. »Kaže, da je trenutno gozdarskih kadrov preveč, pa tudi perspektiva gozdarskega poklica ta hip ni najbolj jasna. Pred leti smo razpise objavljali in tudi perspevali na osnovi kadrovskih potreb in politike gozdnih gospodarstev, danes pa ni več tako in je vpis na našo šolo strahotno padel. V letošnjem šolskem letu smo na 120 možnih oziroma razpisanih mest vpisali le 20 fantov v prvi letnik, danes pa jih je le še 17.«

Na Gozdarskem šolskem centru v Postojni izobražujejo po dveh programih – štiriletnem za gozdarske tehnike in triletnem za gozdarje. Ko je omenil nekdanji vpliv gozdnih gospodarstev na obseg izobraževanja na šoli, je Vrtovec povedal, da je ob sedanji negotovosti zaposlitve močan dodaten razlog za skromen vpis tudi pomanjkanje štipendij. Včasih je imela štipendije večina učencev ali skoraj vsi, danes pa je štipendija že velika redkost. Zaradi tega ostajajo stroški za internat, v katerem biva večji del učencev, še dodatna ovira in breme za starše, svoj vpliv pa imajo gotovo tudi na vpis.

Tako močan upad vpisa seveda zaostreuje vprašanje eksistence šole in njenih perspektiv, ugotavlja Vrtovec. Konkretnih rešitev s pristojnih mest – tu ima v mislih dve ministrstvi (za vzgojo in izobraževanje in šport ter za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano) – ni, čeprav povsod zagotavljajo, da bo šola deležna vse potrebne podpore, doda. Ker pa prevečkrat ostaja pri besedah, poskušajo izpad zapolniti kar sami, z dodatnimi programi.

Pavel Vrtovec je povedal, da so na šoli lani pripravili nov program na osnovi gimnazijskega. Obogatili naj bi ga tako, da bi absolventom dajal usmeritve na področju ekologije, krajinarstva in turistične dejavnosti. Ta pro-

čih izvršilnih predpisov. Zakon bo razjasnil, kdo bo lastnik gozdov, glavna postavka pa bodo potem tudi kadrovske pogoje – kdo in kako usposobljen bo lahko upravljati in izkoriščal gozd. Če bo zakonodaja terjala ustrezno znanje in usposobljenost, potem bodo perspektive gozdarske šole boljše. Če pa znanja za delo v gozdu ne bodo predpisali in se bo s tem lahko

Pa se te primerjave ne iztečejo neugodno le pri plačah. To velja tudi za normative v primerjavi s sorodnimi šolami v tujini, razredi so preštevilčni, učiteljev in inštruktorjev je premalo, skupine so prevelike. Dodati je treba še pomanjkanje učbenikov, te morajo pripravljati sami – Vrtovec je sam pred kratkim dokončal svojega – toda naklade so majhne, zato je učbenik drag. In tisti, ki se odloči izdati učbenik, mora to delati ob službi. Za to pa vsi učitelji niso niti pripravljani niti nimajo žilice.

Seveda nas je zanimalo tudi, kako ocenjuje bojkot pisnih nalog, ki ga je za učitelje jezikov in matematike razglasil sindikat. Vrtovec upravičenosti teh zahtev ni zanimal, opozoril pa je vendarle tudi na položaj učiteljev strokovnih predmetov. Omenil je prej naveden problem učbenikov, pa terenski pouk in vaje, ki terjajo temeljite priprave, pa na ocenjevanje

Ne gre toliko za razmerje med splošno izobraževalnimi predmeti na šoli in strokovnimi, bolj gre za razmerje med teoretičnim in praktičnim strokovnim znanjem, je prepričan Vrtovec. Poudarek bi moral biti na praktičnih znanjih, saj ima šola veliko dragih pripomočkov, strojev, traktorjev, motornih žag, hidravličnih naprav, ki jih je treba amortizirati in jih v praksi potrebujejo pri delu. Že danes učenci v okviru šolanja opravijo izpit za traktor in dvigalo ter se usposobijo za delo z motorno žago.

Čas, ki smo ga imeli, ko je moral naš sogovornik Pavle Vrtovec v razred, smo izrabili še za kratek pomenek z ravnateljem srednje gozdarske šole, dipl. inženirjem gozdarstva Milanom Trkmanom. V dobrih časih, ali pa če hočete, še pred tremi leti, je bilo na šoli okoli 350 učencev. Danes jih je 178, večina (137) jih biva v domu. Splošno izobraževalne predmete na šoli poučuje 10 učiteljev, strokovne predmete pa pet učiteljev z visoko ter eden z višjo izobrazbo. Poleg tega je na šoli zaposlenih še pet inštruktorjev za praktični pouk in vaje, ki na šoli pomenijo pomemben del dejavnosti.

Ravnatelj nam je povedal, da so včasih imeli na šoli regionalen sistem vpisa, gozdna gospodarstva po regijah so ugotavljala in določala število kadrov, ki so jih morali usposobiti za njihove potrebe. »Včasih sta bili naše zaledje Štajerska in Koroška,« je povedal ravnatelj. Pred leti je le malo novih diplomantov nadaljevalo študij, saj so jih potrebovali v gozdnih gospodarstvih. Lani pa le štiri naši diplomanti niso šli naprej na višjo gozdarsko šolo pri Biotehniški fakulteti.

Res pa je tudi, da danes za revirne gozdarje zahtevajo višjo izobrazbo. Če upoštevamo, da možnosti zaposlovanja ni, obenem pa obsežen višješolski razpis, potem to lahko razumemo,« je povedal Milan Trkman. Vendar poglobljen razlog za tolikšno zmanjšanje vpisa na njihovo šolo ni v slabih možnostih za zaposlitev, marveč predvsem v pomanjkanju štipendij. Danes imajo učenci v četrtil letnikih večinoma štipendije (pred tremi leti je štipendijo imelo še 98 odstotkov učencev), danes pa štipendij skoraj ni. Že, če bi na kak način uspeli zagotoviti refundiranje oskrbnine v domu, bi po njegovem mnenju lahko bistveno povečali vpis.

Šola ima ugled, to dokazuje tudi dejstvo, da v Nemčiji priznavajo njihove dokumente. Precej pomena pripisujejo funkcionalnemu izobraževanju, različnim tečajem, ki pa so za zdaj prepuščeni samofinanciranju kandidatov. »Če bi zakon zahteval takšna znanja, ali pa če bi priznavali določene davčne olajšave za tiste, ki bi se usposabljali, potem bi bilo drugače...«, razmišlja Trkman.

»Strokovno izobraževanje učiteljev precej stane in to znanje bi morali bolj izkoristiti,« pravi.

gram je strokovni svet za šolstvo Republike Slovenije potrdil, vendar iz določenih razlogov razpisa za eksperimentalni program izvršni svet ni objavil. »Tako smo izgubili leto,« malo nejevoljno ugotavlja Vrtovec, vendar poguma niso izgubili.

Sedaj pripravljajo nov program, ki izhaja iz gozdarske stroke – prav te dni tečejo o njem razprave na strokovni ravni – s podobnimi ekološkimi in krajinarskimi poudarki, kot v prejšnjem. Skupaj s slovenskimi kmetijskimi in agroživilskimi šolami pripravljajo kot alternativo programu gozdarja novega – kmet gozdar, ki naj bi bil namenjen usposabljanju kmečkih sinov za gospodarje na kmetijah, kjer osnovo gospodarjenja predstavlja gozd, v kombinaciji z živinorejo.

Precej laže bi bilo, če bi se končno že razjasnilo, kako bo v prihodnje pri gospodarjenju z gozdovi, je prepričan Pavel Vrtovec. Oba programa sta po svoje aktualna in privlačna in prej ali slej bo življenje samo moralo pokazati potrebe, možnosti in perspektive zaposlovanja absolventov takih programov. Ob ustreznem razumevanju strokovnih organov bi lahko oba programa sprejeli in začeli izvajati že prihodnjo jesen. Tako bi na šoli v prihodnje lahko razpisovali oziroma vpisovali po dva razreda štiriletnega programa in en razred triletnega.

Vrtovec je prepričan, da bi taka rešitev odpravila sedanjo negotovost, zagotovila trajnost delovanja šole in ohranjanje dosežene kvali-

tete. To bi pomenilo solidno podlago delovanja, omogočilo ohranitev in izkoristek kadrov, pa tudi izrabo prostorov in opreme, s katerimi šola razpolaga, vključno z domom za učence.

Ob obeh osnovnih programih bodo še naprej razvijali različne oblike funkcionalnega usposabljanja, nekatere tudi skupaj s kmetijskimi šolami – na primer usposabljanje gozdnih delavcev, delo s traktorji, hidravličnimi nakladalniki, pa na primer upravljanje gozdnih žičnic, varno delo v gozdu in podobno.

Lani so za potrebe kmetijskih šol pripravili tudi dva informativna programa gozdarstva za absolvente kmetijskih šol. Daljši bi v 70 urah, krajši pa v 35 urah, učencem omogočil temeljni vpogled v gospodarstvo gozda.

Naš sogovornik je prepričan, da je šoli treba zagotoviti nadaljnje perspektive. Prepričan je, da bo stroka te vrste kadrov vedno potrebovala, ne glede na trenutno zadrego, kako bo na področju gozdarstva v prihodnje. To je končno edina šola take vrste pri nas – pred leti so jo v velikem številu obiskovali tudi delavci iz drugih republik nekdanje Jugoslavije – šola ima tradicijo, ugled in končno razpolaga z dobrimi in usposobljenimi kadrom. Pomeni tudi solidno podlago za nadaljevanje šolanja, bodisi za študij na višji ali visoki stopnji in to ne samo gozdarstva, marveč tudi ekologije in še česa.

Med pogovorom je Pavel Vrtovec večkrat opozoril, da je vrsta stvari v zvezi z usodo šole odvisnih od zakona o gozdovih in spremljajo-

ukvarjal vsakdo, ne glede na znanje, potem bo težje. Vrtovec pa je nekaj slišal, da v ministru pripravljajo ustrezne predloge za ureditev teh vprašanj.

Zanimalo nas je tudi, kako je Vrtovec pristal na šoli. Tu je že četrto leto, prej je bil zaposlen v gozdarski operativi.

»Šolstvo je bilo pri nas vedno pastorek, tudi v bolj konjunktornih časih so bili na šoli osebni dohodki skromni v primerjavi z osebnimi dohodki v gozdarski operativi. Tako je šoli vedno primanjkovalo strokovnih kadrov.« Sam se je odločil, da bo prišel na šolo in motiv nikakor ni bil gnoten. Vse primerjave s kolegi kažejo, da je precej na slabšem, danes kar za trikrat. Motiv je torej bil tudi drugačen, vzgojno delo z mladimi ljudmi in usposabljanje kakovostnih kadrov za potrebe gozdarstva.

izdelkov in preverjanje, ki ravno tako velja za te šolnike, pa koordinacijo dela z inštruktorjem, spremljanje proizvodnih dnevnikov in tako naprej. Učitelji strokovnih predmetov morajo tudi spremljati razvoj stroke, morajo se dodatno izpopolnjevati, v šoli morajo biti tako rekoč pred časom, če želijo usposobiti ljudi, ki bodo koristni pri delu. Vse to pa, pravi Vrtovec, učiteljem ni priznано, ne pri normativih ne pri nagrajevanju.

Osnovna učna obveznost učitelja, Vrtovca na primer, je dvajset ur, zraven je razredništvo, mentorstvo četrtošolcem pri izdelavi strokovnih nalog za zaključne izpite, pa priprave in pregled nalog, dodatno delo pri izdelavi novih učnih načrtov, učbenikov, pa še bi se kaj našlo.

Večina ljudi pri nas si pomaga izboljševati standard s »sivo« dejavnostjo. Pedagoškemu delavcu za to časa ne ostaja, delo pa je premalo plačano oziroma je vprašanje, ali je sploh kdaj bilo ustrezno nagraženo. Primerjave s sorodnimi šolami v tujini, ki jih delajo ob stikih s temi šolami, se seveda za nas kaj klavrno končajo. Ob primernejših delovnih razmerah in nalogah so učitelji na tujem nagraženi in uživajo družbeni ugled. Kako je z ugledom postojnske šole v tujini, smo že povedali, manjka še tista druga plat primerjave.

Vrtovec res končuje hišo, pa je ni zaslužil v šoli. Dohodki učitelja danes zadoščajo samo za sprotno preživetje. Tudi s krediti si ni pomagal, tako da je nov dom rezultat izključno lastnega dela. Ima tudi dva otroka, ki bosta še dolgo hodila v šolo. Tu se spomni na primerjavo s sorodno avstrijsko šolo, kjer starši res nekaj prispevajo za internat, obenem pa otroci dobijo štipendije. Seštevek obojega pokaže, da starši plačujejo le formalno, sicer pa nimajo stroškov.

Pa se je sogovornik odtrgal od neugodnih primerjav in vendarle pribil: »V našem kolektivu je dovolj volje in iniciativ, da bi v učnem procesu dosegli še več. Naša šola je vendarle kakovostna, imamo možnosti, da to kakovost ohranimo in celo dvignemo. Vendar bo kdo – najbrž ustreznimi ministrstvi – vendarle moral prispevati svoj delež k še večjim rezultatom.«

Igor Zitnik

Članom sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Republike Slovenije želimo in se skupaj z vami borimo za obilo uspešno opravljenega dela in varnejšo prihodnost.

Srečno novo leto 1992 voščimo vam in vašim družinam!

Predsednik SDGD Slovenije
Franc Berginc

Dvodomov ni več, zakon o denacionalizaciji nas je spravil ob delo pa tudi ob kruh

Z Vinkom sva se seznanila šele pred nekaj meseci. Takrat, to je bilo še pred začetkom letošnjega odločilnega poletja, je bil brez dela. Doma, »na čakanju«, kot temu pravijo današnji politokrati. Vinko pa mi je vneto zagotavljal, da ni nikakršen tehnološki, ampak politični presežek.

Do te ugotovitve, ki ji nikakor ni moč oporekati, se je dokopal sam. Verjetno v dolgih urah in nočeh, ko si mnogi tisočkrat in tisočkrat postavljamo isto vprašanje. Zakaj tako, čemu ne drugače, zakaj toliko krivic in žalosti, ko pa bi lahko bilo življenje tako lepo. Če bi le drug drugega vsaj malce spoštovali. In če bi spoznali, da med nami ni več- in manjvrednih. Da smo vsi navadni, preprosti smrtniki z razmeroma zelo kratkim življenjem in na moč nepomembnimi vlogami.

»Tako malo vreden in ponižen še nisem bil v svojem življenju,« mi je pripovedoval. »Imajo me za nebodigatreba, za nekakšno stvar, ki jo je moč zavreči in nanjo pozabiti. Pa sem dve desetletji pregaral v gozdu in tam pustil svoja najboljša leta. Svojo mladost. In svoje zdravje... Kako naj si pomagam s tako slovensko pomladjo, s tako svobodo in demokracijo, v kateri za delavce in njihove otroke ni poštenega kosa kruha? Kako je to mogoče, da za ljudi, ki jim ne moremo pripisati nič slabega, nič nepoštenega, kar na lepem ni več dela? To, kar v teh časih doživljamo gozdni delavci, je

Kako je mogoče, da za ljudi, ki jim ne moremo pripisati nič slabega, nič dobrega, kar na lepem ni več dela? To, kar v teh časih doživljamo gozdni delavci, to je umiranje na obroke. Ne, nismo tehnološki, pač pa politični presežek...

umiranje na obroke. Pa smo bili dobri gospodarji, prizadevni delavci. Zgradili smo dolge kilometre gozdnih poti, na novo zasadili velike površine in s tem veliko postorili za naše zanamce. Z gozdovi nad Selško in Poljansko dolino smo gospodarili, kot bi bili naši. Nič drugače. Nenehno smo se bojevali z drevesnimi škodljivci, sproti smo odstranjevali posledice neurja, slabega vremena, debele snežne odeje... Kot da bi skrbeli za svoje imetje, za svoj gozd. Pa so nam čez noč vse skupaj vzeli. Delo prepovedali, s čimer so nam kajpak vzeli tudi vsakdanji kruh. Pa nismo hoteli nič drugega kot za pošteno delo primeren kos kruha.«

Zdaj, tik pred božičem, sem se znova srečal z Vinkom Grgičem. Ni več doma. Že več mesecev ne. Iz Gorenje vasi v Poljanski dolini se spet vsak delavnik vozi z avtobusom do Sopotnice, to je grapa v bližini Zminca, kjer se presede na kombi in s svojimi sodelavci odpelje v hosto. Na vsakdanje delo, v do letošnjega leta njegov gozd. Ja, spet je v službi. Zato ni več tako zelo hudo.

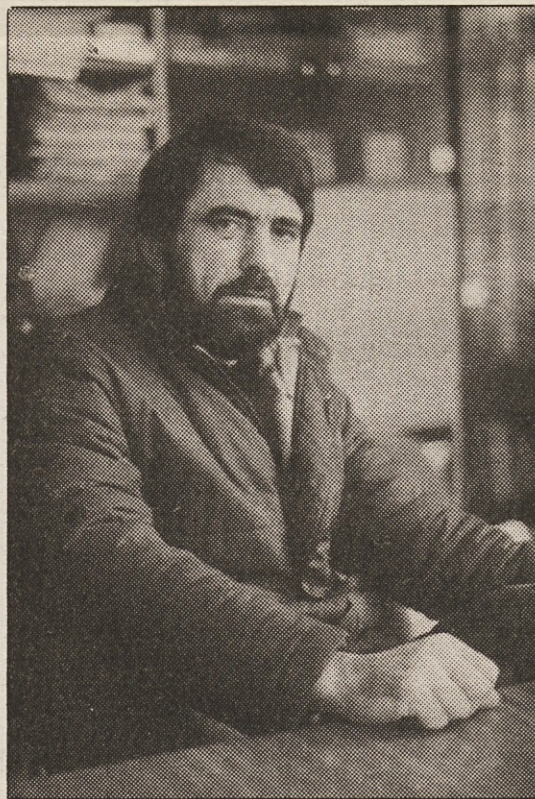
Ob strupenem mrazu in debelem ivju na vejstvu smrek in hrastov sem mislil, da bova hlad pregnala s požirkom kačje slin. Pa sem se uštel. Vinko alkohola niti ne pogleda več.

»Že precej let sem abinent. Nekoč smo praznovali rojstni dan in veseljačili več dni skupaj. Veliko sem ga pogljal po grlu, pa nič jedel. Zato sem se zastrupil. Bilo mi je tako hudo, da se nisem pustil kaj dosti pregovarjati. Odpeljali so me v Begunje, kjer sem preživel nekaj mesecev. In ozdravel. To je pri vsej tej zgodbi najbolj pomembno. Na alkohol sem preprosto pozabil. Že šest let ga nisem dal na jezik...« obuja spomine Vinko Grgič.

Sicer pa ta dan ni bilo kakšne posebne potrebe po gretju. Z Vinkom sva namreč kramljala na toplem pri Sandiju Bartolu v Škofji Loki, od koder smo jo kasneje mahnilni proti tržiškemu Peku. Na nov sestanek. Sogovornik je namreč predsednik sindikata v svoji delovni organizaciji in obenem delegat območnega sindikata. Zastopa gozdarje. Zato veliko sliši. Pa tudi veliko ve.

»Ja, spet imam delo. In plačo. Toda, kdo ve, za koliko časa. Za mesec, leto dni...? Najprej so nam prepovedali sekati. Sedaj nam bodo vzeli še gozd in s tem bomo ob delo. Ob kruh, bi človek rekel. Moratorij na sečnjo pomeni za ljudi pri gozdnih gospodarstvih umiranje na obroke. To in nič drugega. V vseh teh prostranih gozdovalih, ki bodo kmalu spet v zasebnih rokah, za nas ni več dela. Še malo, pa bomo ostali praznih rok. Računam, da nam bodo praktično vse pobrali. Verjetno kakih 90 odstotkov površine. Saj nimam nič proti temu, da

Te predpraznične dni so me sodelavci večkrat vprašali, ali jim s sestankov prinašam kakšne dobre novice. Žal jih nisem mogel razveseliti. Namesto novoletne čestitke smo dobili zakon o denacionalizaciji, ki bo marsikomu postavil življenje na glavo. Pred nami je znova »čakanje« in potlej zavod za zaposlovanje.

Nimam se koga bati, nimam kaj izgubiti... Moja vest je čista. Sem za demokracijo, za samostojnost, svobodo, za Evropo... sem za vse te lepe stvari. Toda, rad bi tudi živel, želim delati, rad bi dostojno skrbel za svojo družino. To si želim v prihajajočem letu. Nič drugega. Le delo in poleg njega še kosček kruha...» pravi Vinko Grgič.

bi del hoste vrnil kmetom, ki so si jo nekoč prigarali. Ne vem pa, čemu bi, denimo, vračali nekdanjim veleposestnikom in cerkvi. Kaj ima vera skupnega z gospodarstvom, z gozdovi? Precej svetih knjig sem prebral in dobro vem, da stvari, kot so politika, gospodarstvo, vera ne gre mešati. Prav to počnemo pri nas. Ko sem za velik praznik prišel do cerkve in na najvišjem mestu zvonika zagledal državno zastavo, precej pod njo pa cerkveno, sem se kar lepo obrnil. Vsaka stvar ima svoje meje. In tega pri nas, v tej tako imenovani demokraciji, še nismo doumeli. Zato tudi tonemo...«

Sedaj, ko imajo gozdarji tako rekoč zvezane roke, ko so ob vse tisto, kar so prigarali v dolgih desetletjih in so jim vzeli hosto, medtem ko zasebniki po kar se da hitrem postopku sekajo in prodajajo les, Vinko in njegovi nimajo tistega pravega dela. Tistega, ki so ga najbolj vajeni. Čistijo, vzdržujejo poti, odstranjujejo polomljena debla... In veliko premišlujejo... »Od letošnje pomladi sem invalid tretje kategorije. Trikrat sem bil na operacijski mizi. Za-

radi kile. Vendar sem za delo še sposoben. Še veliko let me loči od pokojnine. Sicer pa sem po svoje optimist. Mislim, da se bo sčasoma vse uredilo. Vprašanje je le, kako dolga bo ta mučna negotovost. Dobro namreč vem, da mojega podjetja ne čaka nič dobrega. Stečaj ali likvidacija. Eno ali drugo. Kdo ve, kje bom potem dobil delo. Ne verjamem, da pri novih lastnikih gozdov. Ko bi vsaj znal delati še kaj drugega. Pa sem vse življenje le gozdaril...«

Sedaj, ko je spet v službi, prinese Vinko domov po 12 tisočakov na mesec. Seveda, skupaj z dodatkom za invalidnost. Žena, ki je zaposlena v škofjeloškem Šeširju, zasluži precej manj. Zato Vinko z dvema fantičema, starejši je že v šoli, bolj težko shaja. Avta si ne more privoščiti. Čeprav bi mu prišel še kako prav. Pa tudi šoferski izpit ima že dolgo vrsto let. Le avta ne...

»Ja, prijetno je pozimi takole sedeti ob topli peči. Čisto drugače, kot pa se potikati po gozdu...« na glas razmišlja sogovornik. »Ob tem mrazu se ne moremo niti spodobno najesti. Konzerve, salama, kruh... vse, kar prinesemo v hosto za pod zob, sproti zmrzne. Nikjer nimamo toplega prostora, kaj šele poštenega obroka. Če je čas in prilika, se pogrejemo ob ognju. Toda saj veste, kako je s hosto in ognjem. Ni kaj dosti možnosti za kurjenje. Je prenevarno...«

Sedaj, to je v zimskem času, mora Vinko iz tople postelje ob pol šestih zjutraj. Ko je dan dolg, že uro prej. Potlej na avtobus do Švanerja in peš poldrugi kilometer do samskega doma gozdarjev v Sopotnici. Potem pa s kombijem na delovno mesto. Ob trdi temi od doma in nemalokrat po temi tudi domov. K fantoma in ženi.

»Te dni pred novoletnimi prazniki sem bil na več sindikalnih sestankih. Ko sem se vračal med svoje ljudi, so sodelavci upali, da bom prinesel kake dobre novice. Pa se, žal, to ni zgodilo. Namesto novoletne čestitke smo dobili zakon o denacionalizaciji. Namesto nagrade za dolgoletno trdo delo, odrekavanje in dobro gospodarjenje so nam vzeli delo in s tem tudi vsakdanji kruh. Že po novem letu nas bo spet pol brez zaposlitve. Spet bomo »na čakanju«. Kasneje pa najbolj verjetno vsi skupaj na zavodu za zaposlovanje. Ja, doslej smo bili v dvomih, v nekakšni negotovosti. Sedaj, ko je zakon o denacionalizaciji tu, pa je vseh dvomov konec. Vemo, kjer smo in še kako dobro vemo, kaj nas čaka...«

Vinko med drugim ne gre v račun tudi to, da je bil zakon o denacionalizaciji, ki bo toliko ljudem postavil življenje na glavo, sprejet pred zakonom o gozdarstvu. To je narobe svet, pravi Vinko. Zato so gozdarji tudi ob socialno varnost.

»Pa ne gre pri vsem skupaj le za nas, za delavce gozdnih gospodarstev, ki bomo ob kruh. Vse, kar smo toliko let spravljali skupaj, bo propadlo. Le kje bodo novi lastniki vzeli vso potrebno mehanizacijo za nenehno vzdrževanje gozdnih poti, za težavno spravilo lesa iz najbolj odročnih gozdov...? Kdo bo sproti čistil hosto in pobočja oplajal z novimi drevesci...? Kdo bo postavil in vzdrževal potrebne žičnice...? Kdo zna odgovoriti na ta in še mnoga

Kako naj si pomagam s slovensko pomladjo, s tako svobodo in samostojnostjo, v kateri za nas in naše otroke ni poštenega kosa kruha? Dve desetletji sem pustil v gozdovih. Delali smo tako, kot bi delali zase, za svoj gozd. Dobro smo gospodarili, zdaj pa nas naganjajo na cesto.

druga vprašanja, ki so življenjsko povezana z našimi gozdovi, s tem velikim naravnim bogastvom...?«

Sogovornik pravi, da pri tej sorti denacionalizacije ne bodo plačali le dosedanja gozdarji, temveč vsa družba, med temi tudi lesno-predelovalna industrija. Se tudi njenim delavcem obetajo tako črni časi kot gozdarjem? Seveda, če bodo ostali brez lesa in bodo odvisni le od dobre volje zasebnikov in njihovih potreb po zaslužku.

»Čim bolj razmišljam, berem in se pogovarjam, tem bolj sem prepričan, da naši poslanci pri svojih odločitvah niso mislili na narod, na delovne ljudi, ki so vpreženi v najtežji voz te naše mlade države. Ne morem se znebiti občutka, da poslanci in vlada skrbijo bolj zase kot pa za tiste, ki so jim zaupali in dali v roke škarje in platno. Saj nisem proti naši vladi, ostro pa nasprotujem njenim odločitvam, ki imajo kaj malo skupnega z obljubami, s katerimi so nas pitali politični veljaki pred volitvami. Kar zapišite, kar sem rekel. Nimam se koga bati, nimam kaj izgubiti. Moja vest je čista. Sem za svobodo, sem za demokracijo, za Evropo in za vse te lepe stvari... , toda rad bi tudi živel, rad bi delal in kot se spodobi skrbel za svojo družino. To si želim v prihajajočem letu. Nič drugega. Le delo, pa poleg dela še kosček kruha.«

Besedilo in sliki: Andrej Ulaga

Zidar Tone Štifter o svojih gospodarjih

Če delaš z voljo, laže živiš

Tone Štifter se zadnjih trinajst let ne vozi več s kolesom zidat v Ljubljano ali tam okrog svojega rojstnega kraja, Male Loke pri Ihanu, kot v prejšnjih desetletjih svojega življenja. V tistih krajih je pri trinajstih začel pri vaških zidarjih mešati malto, pa se kmalu priučil tudi drugim zidarskim opravilom, tako da ni imel posebnih težav, ko si je po vojni v Zaborštu pri Domžalah sam postavil prvi dom. – No, brat mi je kdaj pa kdaj pomagal; to že moram povedati, doda, da bi ne mislil, da se hvali. Tudi o predvojni revščini ne govori rad: Zgodaj je bilo treba začeti, pravi. Doma nas je bilo šest otrok: štiri fantje, dve dekleti. Tudi jaz jih imam šest: štiri dekleta, dva fanta. Vnukov in vnukinj bo kakšnih štirinajst. Pravnukov še nisem preštel...

V zadnjih trinajstih letih, zatem, ko si je po prejšnjih zakonih nabral polnih petintrideset delovnih let za pokojnino, si je v vasi Alberi, na vrhu Savudrijskega polotoka, postavil svoj drugi dom. – Za otroke in njihove, ki zdaj hodijo k meni na morje po zdravje, pravi s ponosom. In kje si sam nabira zdravje? Z zidanjem! pravi. To »nabiranje zdravja« mu ne dela prehudih težav. – Delo ni težko, če dela človek z voljo. V novem »domačem kraju«, od koder se razšira širok razgled na slovensko obalo, na naš Portorož, je nekaj Slovencev od domačina kupilo razsežen hlev, si ga razdelilo na dele, si zgradilo počitniške hišice. Tonetova je končna, z razgledom na rdečo, rodno istrsko zemljo. Zidati je začel prvi. Ko je bila pod streho, je pomagal tudi vsem drugim.

– Nisem pravi zidar, pravi. Le priučen. A znam tudi vsa druga dela – če je treba.

nas naložili v transport za Nemčijo. Celje, Maribor, Lipnica – vse do Rottenburga, tam nekam ob francosko mejo. Dodelili so me v pomoč premožnemu kmetu: par konj, pet glav živine, veliko njiv. Dela tudi tam ni manjkalo. Gospodar ni bil slab; a ko mi je enkrat nekaj ostrega rekel, sem ga samo pogledal in sva se že razumela. Dvajset mesecev sem zdržal, za božič dvainštiridesetega pa si zaželel doma. Trije moji znanci so dobili dopust in dovoljenje za pot, jaz pa nisem prosil ne za eno ne za drugo. Kupil sem karto in prisedel k njim. Kadar je prišla kontrola, sem »dremal«, oni trije pa so ji kazali tudi mojo karto. Sreča me tudi tokrat ni zapustila.

Ja, potem je prišla partizanščina. Nisem se silil. A ko sem dobil poziv, sem šel. Do Javorščice pri Moravčah me je pospremila žena, s hri-

piral, me lahko zapro, potem pa ne veš, ali boš še prišel ven ali ne. Tako pa mi delo še vedno ostane – če bo direktor pameten.« Prvi Tokov je bil, je Okršlarja obdržal. Niso bili tako slabi za delo, ti stari gospodarji...

– Pa novi?

– Kakor kateri. Če dobro delaš, se ti ni treba nikogar bati. Če ti kdo že delo da, moraš misliti tudi na njegovo korist, ko delaš. Ne mu skakati

– Nazadnje sem po petdeset. Mi je pa vseeno: dinarjev ali tolarjev – kar pri nas na Hrvaškem zdaj gospodar lahko da.

Ondan je eden takšnih gospodarjev, orjaški Istran, pripeljal prikolicico gramoza v vas Alberi, na vrh Savudrijskega polotoka, ustavil traktor in spustil stranico prikolice, da je lahko

»Lepe spomine imam na gradnjo Narodne in univerzitetne knjižnice, na Jožeta Plečnika s črnim klobukom pa na kamnoseka Alojza Vodnika.«

V domžalskem Toku, od koder sem šel v pokoj, sem bil vse: tudi vratar, kurir, kurjač... kakor je terjalo delo. Zakuriti sem moral ob štirih zjutraj, da so se prostori pravi čas ogreli. Bil pa je Toko že takrat velika tovarna, čez tisoč zaposlenih. Zdjaj jim menda ne gre najbolje...

Da bi človek lahko »bil za vse«, je treba kmalu začeti. Iz predvojnih let se Tone najbolj spominja hude zime, kidanja snega na ljubljanskem kolodvoru in kar dobrega zaslužka v tistem mrzlem letu. – Me je delovodja, majhnega in suhega, hotel poslati domov, pa ga je oče preprosil. »Naj se zamakne v kakšen kot ali za te kupe, da ga šef ne bo videl,« se nas je usmilil. Kasneje, ko se je Tone okreplil in postal že pravi delavec, se ga nikjer več niso branili. Lepe spomine ima na gradnjo Narodne in univerzitetne knjižnice – na Jožeta Plečnika s črnim klobukom, pri katerem je delal cementne odlitke – pa na kamnoseka Alojza Vodnika iz Kolodvorske. Z Univerzitetne ga je delo zaneslo na gradbišča Šlajmerjevega doma, Bate, Slavije. Plače so prejemale na štirinajst dni; vsak teden predujem.

Vsaki dve leti pa nov otrok.

– K Vodniku sem prihajal ob petih, ostajal do noči. Brez nadur bi mi težko šlo.

Potem pa vojna. – Zajeli so me pri Lepoglavi,

bovsko obleko v otroškem vozičku. Potem smo šli čez Miklavža, skozi Vače, prebredli Savo in nato na Dolenjsko, mimo Novega mesta na Gorjance, pa čez v obkolpske kraje Sekuliče, Dučiče, Bučiče, Dolane, Radovico, Sveto nedeljo in kaj vem še kam. Tam je bilo spet veliko dela: v gmajni smo postavljali barake za partizansko bolnišnico.

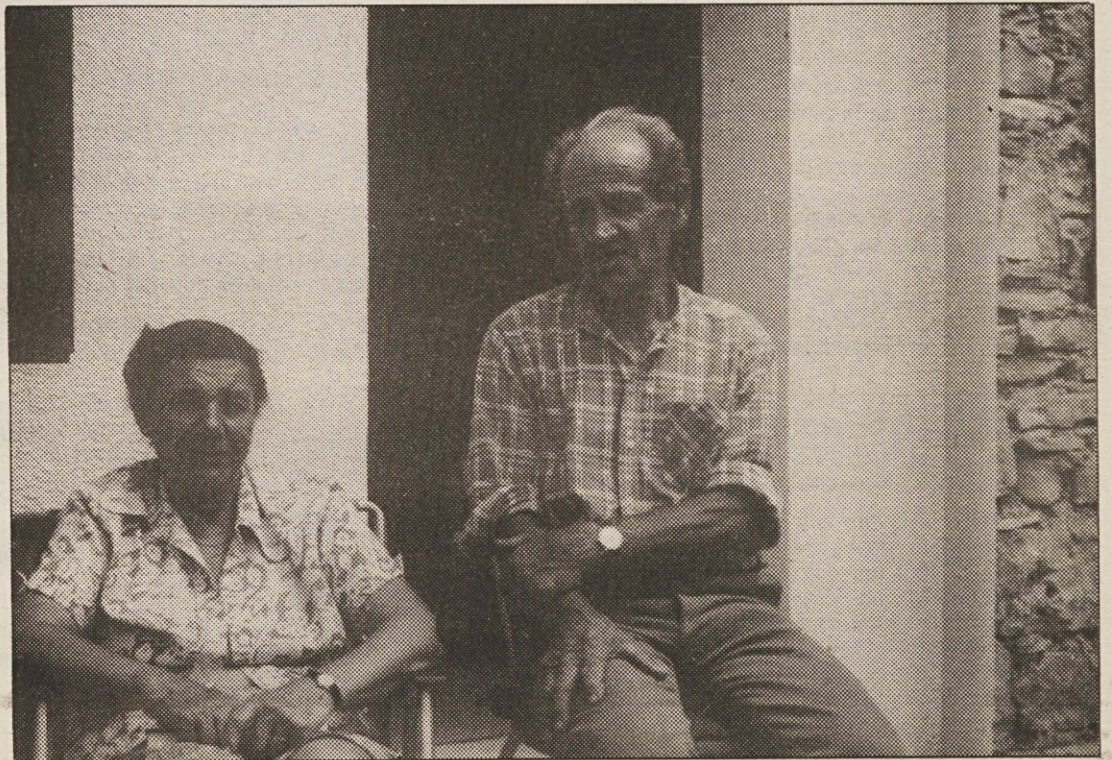
Po vojni sem bil v uniformi le kratek čas. Na delo me je spet vzel domžalski Okršlar, tako kot že med vojno, ko sem prišel »na dopust« iz

»Če ti kdo že da delo, moraš misliti tudi na njegovo korist. Ne mu skakati v hrbet, vendar se mu postaviti po robu, če ti dela krivico.«

Nemčije. Vzel bi me tudi kamnosek Vodnik: pri njem sem imel vrata vedno odprta. Kmalu pa so bili vsi ti moji gospodarji ob svoja podjetja. Prišli so drugi...

– So prvi radi dali?

– Morali so. Okršlar je dal sam. Rekel mi je: »Bolje, da dam, kot če mi vzamejo. Če bi se

Tone Štifter: – Z ženo ne kupujeva nič drugega kot hrano

v hrbet. Vendar se mu postaviti po robu, če ti dela krivico...

– Ste bili kdaj v kakšni stranki?

– Ne. Ko sem prišel iz partizanov, so mi rekli, da sem kandidat. Komisarka mi je rekla, naj grem kdaj na sestanek, pa sem rekel, da moram domov. »Ti je dom več kot partija?!« je bila jezna. »Več!« sem ji odgovoril. Kako ne: prav takrat sem začel zidati. In sva za vselej opravila.

– Vam je šla tovarna na roko? So vam dali kaj kredita?

– Ponujali so mi partizanskega, takšnega brez obresti, pa nisem verjel, da bo drugače, kot je bilo pred vojno. Če si ga pred vojno najel in ostal brez dela, ni bilo pomoči od nikoder. Ali plačaj obrok ali rubež! Čez noč si bil ob vse, kar si si napravil. Dvakrat na cesti. Ali sem bil prepošten ali pa neumen. Mnogim so po vojni prav krediti pomagali na noge.

– Koliko imate pokojnine?

– Šest tisoč. Kar gre! Žena si ni nikjer nabirala let. Otroci. Pa saj ne porabiva veliko. Res pa je, da si ne kupujeva nič drugega kot hrano.

– Kaj pa politika?

– Naj bo takšna ali drugačna – za delavce je ena in ista. Kar poglejte, kako se kmetje gospodijo, odkar imajo svojo stranko. Takoj ko postane kdo predsednik in ima pravico do ministrov, že začne metati iz vlade tiste, ki se mu zamerijo. Osterca, Rupla in druge takšne...

– Kaj pa delavska stranka, če se že kmečka gospodi?

– Je kakšna takšna? Na televiziji o njej še nisem slišal. Pa tudi časa nimam, da bi vse poslušal, kar eni in drugi tam govorijo...

– Govorijo, a imamo že vse pogoje za priznanje..., skušam Toneta pripraviti, da bi o politiki še kakšno rekla.

– Ja, vse pogoje za »fehtat!« mi odrusi.

Prav mi je. Ko pa Tone pred nikomer in nikoli v življenju ni stal s klobukom v roki. Čakal, da bi mu gospodar kaj podaril. Tone gospodov nikoli ni za kaj prosil.

– Koliko računate ljudem na uro?

zidar Tone zlezal nanjo. Potem se je naslonil na traktor in gledal, kako jo Tone z lopato pridno prazni. Takšna je bila najbrž voznikova navada, da bi se vedelo – če koga pot zanese mimo – kdo je gospodar, kdo delavec, kdo ima traktor in gramož, kdo le lopato, roke in zaslužek na uro.

Dandanes vsi računamo, koliko kaj stane, kako preživeti. Časi so takšni.

Tudi jaz sem računal: tista huda zima, ko so Štifterjevega Tončka oče in bratje skrivali za kupi snega na ljubljanskem kolodvoru, da bi

»Mnogim so po vojni prav krediti pomagali na noge. Jaz pa, ali sem bil prepošten ali pa neumen...«

prišlo k hiši več zaslužka, je bila leta 1929. Pri zidarjih je Tone začel že kakšno leto, dve prej. Veliko let dela se mu je moralo nabrati do danes. Koliko neki?

Ko je plečati Istran prikolicico gramoza drugič pripeljal in gledal, kje je Tone (burja je močno brila), sem ga vprašal: – In koliko let, mislite, ima zidar Tone?

– Ja, najmanj kakšnih petdeset, je rekel Istran.

– Še enkrat ugibajte!
– Več ali manj?
– Več!

– Potem pa kakšnih šestdeset, je ugibal Istran.

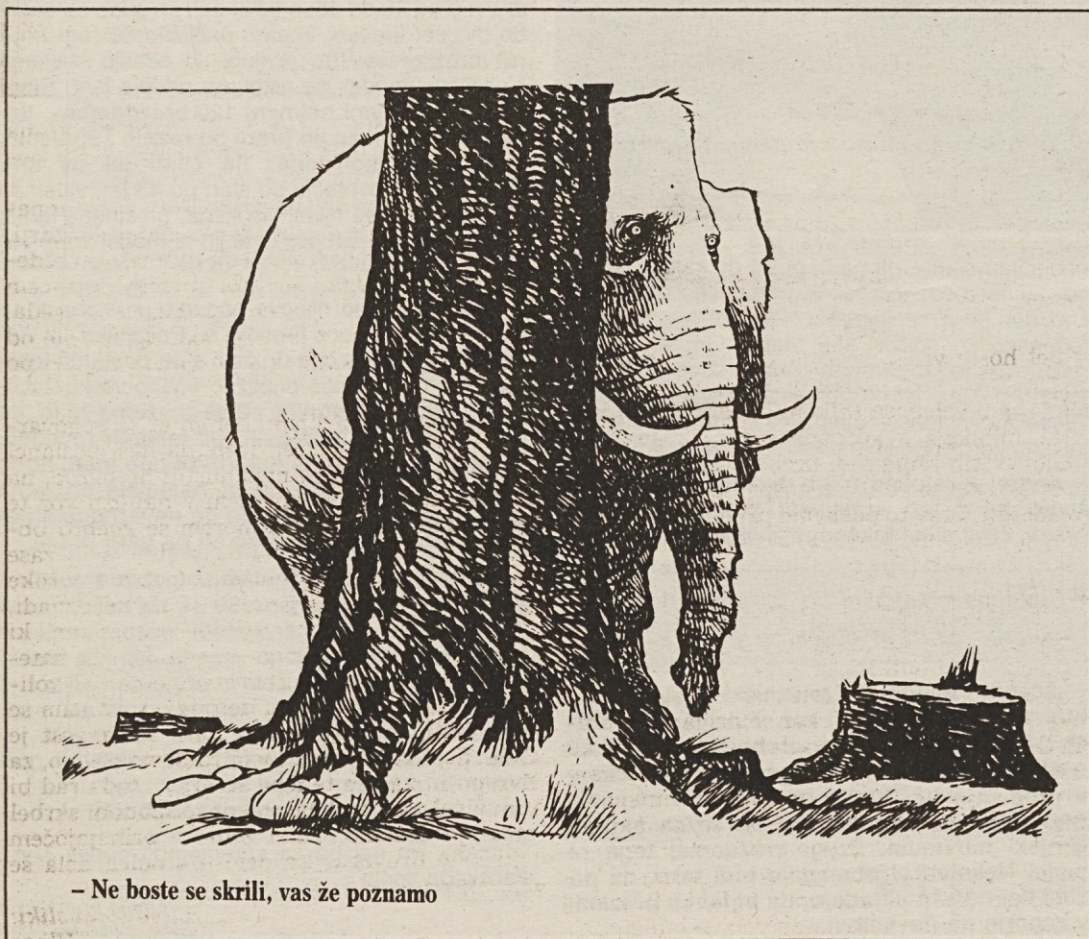
– Toliko in še pet več ima samo delovnih. Začel je s trinajstimi; pa računajte!

Ni verjel orjaški Istran, odkimaval je – dokler ni videl v Tonetovi osebnosti: rojen 15. januarja 1914.

Potem je zardel, polglasno zabundal »zakaj mi tega niste že prej povedali«, vzel Tonetu iz rok lopato, zlezal na svojo prikolicico in jo začel molče prazniti.

Srečno, zidar Tone Štifter, prijatelj moj, ob vaši osemindesetletnici življenja, petinšestdeseti trdega dela! Trdnega zdravja vam želim tudi prihodnja leta. Noben gospod si ne bo nikoli mogel nabrati toliko delovnih let kot ste si jih vi. Še dva skupaj ne.

Vinko Blatnik

– Ne boste se skrili, vas že poznamo

Zima na zavoženih poteh

Iz mesta prihajajo
na enolončnico

V teh mrzlih decembrskih dneh, ko se je živo srebro v ljubljanskih toplomerih spustilo na minus 14 stopinj Celzija, z napuščev pa so se povesele ledene sveče, je le malokdo pomislil na to, kako gredo novoletnim praznikom naproti ljubljanski klošarji, brezdomci, ti ljudje ceste in prostosti. Kako se prebijajo skozi zimo na svojih zavoženih življenjskih poteh?

Zima je za te ljudi vsekakor šiba božja. Ko namreč pritisne mraz, se ne zadržujejo več po cestah in parkih – srečati jih je mogoče v podhodu Maximarketa, v raznih zakotnih bifejih, če seveda imajo kaj pod palcem ali če zmorejo kaj nažicati. Najteže pa je ponoči, ko morajo nekje prespati. Le nekaj srečnežev med njimi je našlo topel kotic in posteljo v zavetišču na Poljanski 53, za vse namreč ni prostora. Obiskali smo jih v tem zavetišču, kjer dobijo ljubljanski brezdomci vsak dan zastoj toplo enolončnico, da bi zvedeli, kakšen je njihov vsakdanjik.

Ob enajstih dopoldne se jih je sedem stiskalo ob peči v razdeljevalnici hrane, kjer je nekaj miz, stolov in televizor. Pozna se jim, da imajo stalno streho nad glavo, saj delujejo še kar urejeno. Govorijo le štirje, drugi pa molčijo, sklonjene glave. Najbolj zgovoren je Omer Harbaš, nad 50 let star možak z zlikanimi hlačami, srjaco in kravato. Drugi se ne predstavijo.

»Ena steklenica za pet oseb, to je vendar premalo...«

Kaj si želijo v novem letu, jih povprašamo. »V prvi vrsti si želim, da bi imel streho nad glavo,« pove Omer. Drugi mu pritrdijo. Tisti, ki sedi ob steni, pravi, da je zelo pomembno, če ima človek stanovanje, saj drugače ne moreš dobiti službe. Sam pa si še posebej želi, da bi dobil službo. Tudi njim bi morali ponuditi kakšno javno delo, da bi lahko kaj zaslužili, pripomi. Tretji pove, da si želi tega, da bi bilo že enkrat konec vojne na Hrvaškem, predvsem zato, ker da gre zdaj ves denar za begunce, njim pa da ničesar ne ostane. Nanje da je Rdeči križ kar pozabil. Za Novo leto si želijo predvsem, da bi kaj dobrega pojedli. Odojka? Ne, tako velikih želja nimajo – dovolj bi bil »pošten in spodoben šnicl«.

Ob tem se spomnijo, da so lani za Novo leto dobili vino – »ampak pomislite, eno steklenico na pet oseb, si lahko predstavljate saj to ni nič,« se hudujejo. Prileglo bi se kajpak, ko bi vsak dobil svojo steklenico. Ali pa vsaj dva eno. »Denarja nimamo. Moramo pač krasti ali pa žicati ljudi, drugega nam ne preostane. Pijemo pa zato, da pozabimo in je potem vse spet lepše in boljše.«

Kakšnih velikih želja nimajo, vsaj povejo jih ne. Želijo si predvsem kaj dobrega jesti in popiti. S hrano pa so bili bolj zadovoljni prej, ko so jo dobivali od bivše jugoslovanske vojske – takrat so bili v enolončnicah tudi kosi mesa in celo klobasa, včasih celo burek. Po julijski vojni na Slovenskem dobivajo hrano od SCT in ni jim preveč pogodu, zvečine jim dajo, kot pravijo, krompirjevo vodo in kos kruha. Lačni so, potožijo, »to, kar nam dajo, je za dveletnega otroka.«

V času našega obiska so jim ravno pripeljali kosito, joto z majhnimi koščki klobase. »a cele nam pa ne dajo,« so potarnali. A čeprav so čez hrano godrnjali, se je videlo, da so nanjo komaj čakali. V želodcih jim je že pošteno krulilo.

Spomladi jim bodo porušili prostore in jih selili drugam. Kot so nam povedali, si želijo tega, da bi jih bilo v sobi manj, zdaj jih je namreč od osem do deset. Radi bi imeli tudi majhno kuhinjo, da bi si lahko zjutraj skuhal čaj.

Sicer pa ne marajo razmišljati za nazaj. Ne marajo vprašanj o tem, kdo so, od kod so, kaj so počeli. Najbolj se razgovorijo o hrani in pijači. Tudi o jutrišnjem dnevu ne razmišljajo – vsaj pokažejo ne tega. Živijo le za danes, iz rok v usta, ti ljubljanski brezdomci, klošarji.

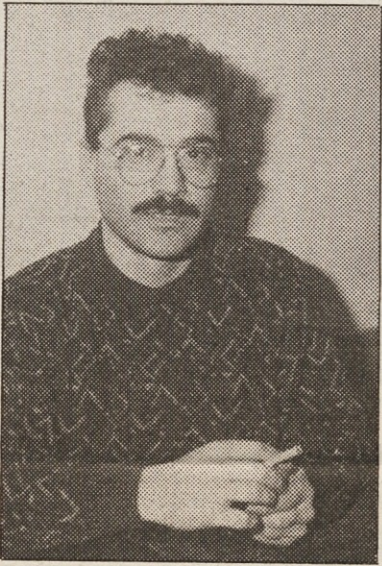
»To niso pravi klošarji,« pravi Andrej Juratovec, socialni delavec, vodja zavetišča na Poljanski 53. »Klošar je zame človek, ki se za zavestno odločil za takšno način življenja. Takih pa tukaj nimamo. Pri nas imamo opravka z mešanico ljudi, ki so zašli v hude težave zaradi alkoholizma. Kar 90 odstotkov med njimi so alkoholiki, potem so vmes ljudje, ki so prišli s prestajanje zapornih kazni, pa tudi takšni, ki so že dalj časa brezposelni. Gre za kombinacijo lumpenproletariata na prehodu iz enega v drug politični sistem.«

Andrej Juratovec skrbi za brezdomce že tri leta in pol, to je vse odtlej, ko so jim začeli dajati po en topel obrok na dan. »Spominjam se, da je bilo 1. junija 1988, ko smo odprli razdeljevalnico hrane, na prvem obedu že 12 oseb, zdaj pa jih je dnevno že po 60.« Ob koncu leta 1989 mu je uspelo v sosednjih prostorih dobiti, po precejšnjih mukah in težavah, še sobe za prenočevanje. Tu se brezdomci lahko tudi umijejo, operejo, enkrat ali dva-

krat tedensko pa tudi skopajo. Tu praktično živijo le tisti, ki so jim v ljubljanskih centrih za socialno delo izdali posebna potrdila. Trenutno prenočuje tu 18 moških in tri ženske. Spalnice so tri: v prvi spi 10 moških, v drugi osem, v tretji, ženski spalnici, kjer je prostora za štiri ženske, pa so ta čas le tri. Ko je zelo mrzlo, lahko prenočujejo tudi na klopcih v razdeljevalnici hrane.

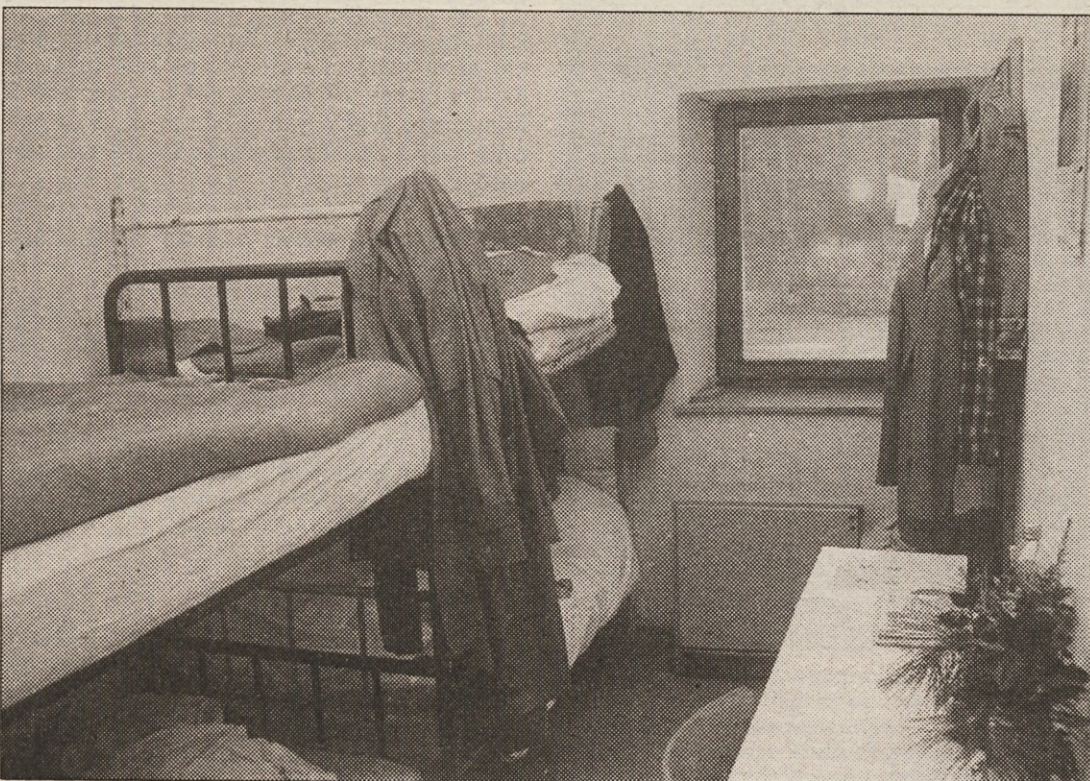
Ogledali smo si te spalnice. Resda so natlačene, s pogradi, vendar pa so tople in suhe. Pohištvo je prineseno z vseh vetrov. Vseeno pa so sobe pospravljene, linolej na tleh se sveti. Čistijo in pospravljajo si sami. Na vsaka dva tedna jim menjajo posteljnino. V eni moški spalnici je na nočni omarici zimzelena šopek z borovimi vejicami. »Napišite, da pri nas ni garij ali uši, imajo jih tisti, ki prihajajo od zunaj,« mi posebej zabičajo.

V začetku so imeli z nekaterimi veliko težav, saj so hoteli kar s čevlji v posteljo in jih sploh niso

Andrej Juratovec, vodja zavetišča

Spalnice si čistijo in pospravljajo sami

Ti, ki živijo na Poljanski 53, so kraljevski brezdomci. Najhuje je tistim v zapuščenih vagonih, v Cukrarni, v kletih.

mgli sezuti. Zdaj so se nekako že privadili, a nekatere je še treba nadzirati. Na dvorišču zavetišča se suši perilo – Omer Harbaš pravi, da je največ njegovo. »Za red in snago smo vpeljali strog režim, da ne bi prišlo do boleznih,« pravi Andrej Juratovec. »Sicer pa pri nas ni zmerom tako mirno, kot je zdaj. Najbolj živahno je okrog sedmih, osmih zvečer, ko prihajajo iz mesta. Tedaj ga imajo nekateri že precej pod kapo...« V sobah drugače ni dovoljeno piti alkohola. Če socialni delavec najde steklenico, jo vzame – če je zaprta, jo shrani zanje za Novo leto, če pa je odprta, jo zlije. Kajpak je mogoče tudi kaj pretihotapiti, a paziti moraš, da te ne dobijo...

Poleti imajo več možnosti za občasna dela – pomagajo na tržnici, zidajo in podobno. Pozimi hodijo cepit drva, spravljat kurjavo. Tako si prisluzijo kakšen tolarček. Se kateri med njimi vrne v normalno življenje? »Le enemu med njimi je v teh zadnjih treh in pol letih uspelo, da se je ustabil.

Zdaj že leto dni stalno dela pri zasebniku, stanuje v Delavskem domu in sam skrbi zase.«

V času, ko je pritisnil mraz, ne hodijo veliko ven, ampak se zvečine zadržujejo v prostoru med obema spalnicama, kjer igrajo karte ali šah ali pa gledajo televizijo. Držijo se reda, saj jih je strah, da bi se v tem mrazu znašli na cesti. Ponoči pazi

Tako nastane moralni problem, ko kakšen garjav, ušiv in za povrh še bolan brezdomec iz vagona sede med takšne bolj urejene na Poljanski 53. Svetujejo mu in ga prepričujejo, naj gre vendarle v zdravstveni dom, kjer ga bodo pozdravili. »Grozovito težko jih je pripraviti na takšen korak,« pravi Juratovec, »potrebno je zelo veliko prepričevanja.« Na železniški postaji jih v vagonih spi vsaj dvajset. Potem nekdo med njimi zbolijo za jetiko, ki je že od nekdaj bolezen revežev. To nalezljivo bolezen dobi nato še vsaj deset drugih, ki so z njim v vagonu. To pa pomeni za 14 dni do poldruga meseca zdravljenja na Golniku, kar seveda ni poceni. Mnogo ceneje bi torej bilo, ko bi za vse te reveže nekje našli suhe prostore, jim zagotovili enkrat dnevno hrano – pa ne bi bilo več tuberkuloze in dragih stroškov zdravljenja.

Andrej Juratovec: »V zdravilišče na Poljanski hodijo uradno jest le tisti, ki jih k nam pošiljajo

»Za Novo leto bi radi imeli pošteno večerjo, lep kos mesa, zraven pa še cigarete zeta in vžigalice.« Pijača se razume...

ljubljanski centri za socialno delo, a neuradno imam pravico, da sam presodim, če je nekdo v stiski, da dobi hrano. Uradno nam jih pošljejo dnevno od 40 do 45, a vsak dan jih pride še deset do dvajset zraven. Imamo približno 80 registriranih brezdomcev, to je ljudi, ki nimajo stalnega bivališča. Vendar pa nikoli ne pridejo jest. Sicer pa je v Ljubljani najmanj 120 brezdomcev. Veliko med njimi se jih hrani po raznih župniščih, nekateri žicajo denar na cesti ali pa kra-dejo....« V povprečju so stari po 45 let, videli pa smo enega med njimi, visokega, prijetelega fanta, ki je pravkar prišel jest in ki jih ni mogel imeti več kot 25.

Spomladi bodo njihove sedanje prostore porušili in morali se bodo preseliti na Poljansko 45, kjer zdaj še stanujeta dve družini, a se bosta do tedaj preselili. Dobili bodo približno enako veliko zavetišče. Andrej Juratovec pa se zavzema za to, da bi po Ljubljani ustanovili več takšnih zavetišč, najmanj dve do tri, v katerih bi bilo manj ljudi, največ po 25. Tako ne bi nastajala socialna geta in tudi ne bi prihajalo do nevarnega širjenja boleznih, denimo jetike ali pa garij in uši.

Ko sem odhajala, je starejši možak s cokli na nogah, star najbrž kakšnih 60 let, pohitel za mano in mi zaupno prišepnil: »Veste, gospa, za Novo leto bi radi imeli pošteno večerjo, lep kos mesa, zraven pa še cigarete Zeta in vžigalice.« Pijače ni omenil, a najbrž se to razume samo po sebi. »Nobenega denarja nimam. Tako hodim po avtobusnih postajah in pobiram čike, ki jih pri peči sušim in si vžijam cigarete. Prav zdaj si najbolj želim škatio cigaret. Imate morda 20 tolarjev?...«

Imam. Pa naj bo za spremembo dedek Mraz ženskega spola...

Marija Frančeskin
Slike: Sašo Bernardi

O jutrišnjem dnevu ne razmišljajo. Živijo le za danes, iz rok v usta.

»Nas je pa že kar precej,« je zadovoljen naš sogovornik Marjan Kržič (na sliki prvi z leve). Z njim sedijo žena Geni, mati Marija z vnukinjo Marinko in oče, kajpak Marjan.

Preživeli pa bomo...

Bil je petek, pa še trinajstega je bilo povrhu, ko naj bi se zapodili na teren in pripravili pričujočo prilogo. Zavrtim številko Kmetijske zadruge Vrhnika 751-029 in si po nalogu svojega glavnega šefa zaželim Marinovega Marjana, pri čemer zamolčim, da naj bi bil to njihov gazda. »Ne, pomota; Pri nas ni nikogar, ki bi se tako pisal,« me prijazno zavrne tista, ki je pač prva dvignila telefon. »O, pa je!« se je hip zatem zaslislal malce oddaljeni glas. »To je vendar naš direktor Marjan Kržič!« je pojasnil in dodal: »Njegovemu gruntu na Bregu pri Borovnici se namreč po domače reče pri Marin.«

Vendar Marjana Kržiča, po domače torej Marinovega, tistega petka nismo utegnili dobiti. »Ni dosegljiv!« so nam vedeli povedati. »Sestanek?« povrtamo. »Ne, še nekaj hujšega,« dobimo nazaj. Izvemo, da so ob sedmih zjutraj vlomili v njihovo prodajalno z živili in jo izropali. Kdo? Lačni, vendar. Na neumno vprašanje dobiš pač neumen odgovor.

V njegovi firmi – Kmetijski zadrugi Vrhnika – je pač kaj ukrasti in tatovi to dobro vedo. Letno namreč predelajo od 6 do 7 milijonov

Zeleni Slovenije in SKZ Ljudska stranka bi morali sestiti za isto mizo in uskladiti želje, če hočemo biti zdravi in siti.

litrov mleka v kakovostni sir ementalske sorte, »ki gre vsem v slast«, v suhomesnate in klobasičarske izdelke pa predelajo tudi velike količine dobrega mesa, ki ga priredi okoli 750 kmetov, članov »njegove« zadruge. Zato so organizirali tudi široko trgovsko mrežo: imajo tri samopostrežnice ter dva prodajna boksa, pri njih pa je mogoče nabaviti tudi kmetijska reprodukcijska sredstva – od gnojil do krmil, da o gradbenih materialih niti ne govorimo.

»Rekel bi, da je naša zadruga kar dobro organizirana,« meni direktor Kržič. »Če bi si pridobili še odkup in predelavo lesa – kar je tod nekoč že bilo organizirano – bi se pa lahko imeli še bolje...«

Na lepše pa bi jim najbrž lahko šlo še zato, če bi se odločili še za kakšno od »alternativnih« kultur. »Na primer za gojenje ameriških borovnic, za katere so na naši barjanski zemlji menda idealne razmere,« se je domislil po vrnitvi iz ZDA, kamor ga je zaneslo po končanem študiju agronomije. »Ne le da bi na takih plantažah lahko zaposlili mnogo ljudi, ki so sedaj brez službe ali pa so se zavoljo druginje znašli v zagonetnem finančnem položaju, temveč bi si s tem zagotovili tudi vir deviz, po katerih bo med našim osamosvajanjem še kakšno povpraševanje! Tako bi lahko tudi našo državo pomagali postaviti na noge...«

Tako smo zajadrali v »politične« vode. »Zeleni Slovenije in SKZ – Ljudska stranka bi po moje morali sestiti za isto mizo in uskladiti naše želje, če hočemo biti zdravi in siti,« sodi Kržič. »Zato se strinjam z Zelenimi, da bi morali več

vložiti v »čisto« industrijo in kmetovanje, saj bomo lahko le tako ohranili, če že ne izboljšali svoje življenjsko okolje.«

Sicer pa vidi edino rešitev za »mir v deželi« v tem, da bi se politiki nehali pripraviti med seboj in se končno posvetili problemu, ki nas vse skupaj pestijo. Na prvo mesto postavi seveda gospodarstvo, na drugega pa že kar banč-

»V hlevu je 21 repov, med njimi tudi tele živalice...« (Slika: Sašo Bernardi)

ništvo. »Spraviti ga moramo v normalne tirnice, če hočemo ljudem povrniti zaupanje v varčevanje,« pravi in udari po mizi, »ne pa da razpravljamo o tem, kdo bo sploh lahko plačeval davke...«

No, Marjan Kržič jih bo že lahko poravnal, saj ga po končanem šihu na vrhniški zadrugi doma čaka še kmetija, ki ga lahko prehrani. Ima deset hektarov obdelovalne zemlje in osemnajst hektarov gozda; v hlevu je 21 glav živine »plus en konj!«, v svinjaku dva prašiča, v kurniku pa 15 kokoši.

Vsak pameten kmet razmišlja o tem, kakšno agrikulturo izbrati, da se bo račun izšel.

»Tako se v glavnem lahko preživimo kar sami,« se rad pohvali, vendar z dodatnim pojasnilom: »Vedeti namreč morate, da je kmetovanje na Barju sila težko. Na takšnem gruntu, kakršen je naš, lahko kolikor toliko solidno preživi le ena družina. Še druga pa že težje...«

Ampak Marjan Kržič bo tudi ta problem nekako razrešil. Ko je 1983. leta nastopil službo kot kmetijski pospeševalec, se je namreč najbolj zamišljal ravno nad vprašanjem, kakšno agrikulturo ubrati na tej skopi zemlji, da bi se »računi« nekako izšli. »Edino perspektivo« je tedaj videl v povečanem pridelovanju koruze za siliranje in z uvajanjem t. i. pašnokosnega sistema, s čimer bi se dalo bistveno popraviti kakovost in cenenost hrane. Po vrnitvi z onkraj luže pa se je – kot že rečeno – ogrel za gojenje ameriških borovnic. Njegova plantaža tega sadeža za zdaj meri hektar, seveda pa se bo povečala še za kakšno njivo, če bo »pogratalo«.

Seveda ne smemo kmetu vsega diktirati. Naj ohrani tudi kaj tradicionalnega. Tako bo narava ostala vzdrževana in ohranjena v svoji prvobitnosti.

»Seveda pa kmetu ne smemo vsega diktirati. Nasprotno, moramo mu pustiti, da ohrani tudi nekaj tradicionalnega. Tako bo narava ostala ohranjena in vzdrževana v svoji prvobitnosti, s tem pa seveda tudi prijazno okolje. Takega si pa vsi želimo. Pa ne le zaradi vzeti, da bi nekoč res postali turistična dežela...«

Zavoljo tako natrpanega urnika je sogovorniku kar težko postaviti vprašanje, kaj počne v prostem času. »No, prostega časa resda ni na pretek, vendar si ga moraš vzeti, če hočeš biti »normalen,« je njegovo geslo, proti kateremu nima nihče nič proti. Jeseni gre po navadi loviti polhe, čez zimo pa rad vrže kakšno partijo šaha, »med katero se tudi kaj spije in zapoje«. In seveda – smuča. »In to, kar na tistem hribu za vasjo,« pokaže skozi okno, »ker je to najceneje. Čeprav me že »zmerjate« z gospodom direktorjem, vam moram priznati, da bi si le stežka lahko privoščil družinsko dnevno karto v Kranjski Gori ali kakšnem drugem »mondenjšem« zimskem središču, kjer so jih navili na 800 tolarjev. Če bi šel z vso družino, bi me takšna smučarija stala okoli 3.000 SLT. To je pa že denar! Še posebej, če pomisliš, da morajo mnogi preživeti ves mesec z 8.000 tolarji...«

Preživeli pa bomo. Po njegovem mnenju smo dovolj trpežni...

Damjan Križnik

ROKOVNIK

Rokovnik stane 480 SLT

*Sle porabi!!!
kupi rokovnike ~
priročnike '92
kje: CZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Lj.
Tel: 061/321-255
cena: 480 SLT
NUJNO!!!*

'92
rokovnik - priročnik

NAROČILNICA

Pri Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvodov **ROKOVNIKA PRIROČNIKA**

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v 8 dneh po prejemu rokovnika (ov).
2. Naročeno pošljite po povzetju
Op.: Telefonsko naročene knjige pošiljamo po povzetju.

Žig _____ Podpis naročnika _____

Pri več izvodih priznamo popust!

Marjan Fajfar:
– Zdaj rudarjem ni treba več pešati od dvigala do čel. Samo gumb obrnem in sedežnica potegne 3 metre na sekundo.

Marjan Fajfar, rudar in sindikalni zaupnik

Rudarjeva žena naj ostane doma

V Velenju kopljejo premog že 130 let. Od leta 1887 pa do novembra 1991 so ga izkopali 146.394.353 ton. V letošnjem decembru ga nakopljejo 17.400 ton na dan. V Rudniku trenutno uporabljajo 60 kilometrov rogov, vsega skupaj pa so zgradili 350 kilometrov rova. Premog pridobivajo v jamah Pesje, Preloga in Škale. Letos naj bi ga nakopali 3.700.000 ton.

Pogovor z rudarjem se običajno začne v jami. To je že ustaljena navada. Najprej moraš videti in občutiti okolje, v katerem dela, potem ti bo šele pripovedoval o tem, kako živi in kaj misli. In še prav je tako. Delo pod zemljo ob svitu jamskih svetilk je nekaj čisto posebnega. Moraš ga vsaj bežno doživeti, da lahko razumeš tisto, kar ti rudar pripoveduje o svojem življenju, in da razumeš, zakaj se rudarji pozdravljajo s »srečno«.

Izlet pod zemljo se je začel v garderobi, kjer se vsaj navzven spremeniš v rudarja. Poleg škornjev in čelade dobiš še vse, kar je vmes, tudi jamsko svetilko in samorešilni aparat.

Tako opremljena sva se z Marjanom z dvigalom spustila 400 metrov globoko v jamo Pesje.

Čisto drugače je zdaj v jami velenjskega rudnika, kot je bilo še pred leti. Zrak, ki prezračuje jamo, sedaj ogrevajo. Včasih je bil ledeno mrzel. Tudi na delavna mesta, ki so kar nekaj kilometrov daleč od dvigala, rudarjem ni treba hoditi. Peljejo se z vlakom oziroma s čisto

»Bolj kot vremenska napoved, celo bolj kot domače in tuje politične zdrahe, nas rudarje v Velenju vsak dan zanima, ali se kadi iz dimnikov šoštanske termoelektrarne in kakšen je kup premoga na naši deponiji. Čim manjši je ta in če se kadi iz vseh dimnikov, gremo z lažjim srcem pod zemljo, sicer...«.

Posebno v zadnjem času je to vsakdanja skrb in môra vseh rudarjev Rudnika lignita Velenje. Morda še nekoliko bolj za našega sogovornika Marjana Fajfarja, ki je rudar in še sindikalni zaupnik povrh. Položaj rudnika pa že nekaj časa ni rožnat.

Pravi pogovor sva z Marjanom začela šele pri njem doma, v 10. nadstropju stolpnice na Kardejevem trgu 3.

»Oba z ženo Marico sva doma iz Ivanjkovcev pri Ormožu. Še kot fant in deklica sva leta 1966 s trebuhom za kruhom prišla v Velenje. Oba sva bila takrat stara 18 let. Jaz sem takrat dobil delo v rudniku kot nekvalificiran delavec. Na internih tečajih sem potem prišel do kvalificiranega kopača, takrat še na klasičnem čelu. Čisto drugače je bilo takrat. S krocami (motikami) smo zajbrali (zgrinjali) premog na transporte. Ogromno je bilo težkega in ročnega dela. Danes je vsaj za 300 odstotkov lažje, čeprav tudi danes ni lahko.

Potem smo dobili prvo hidravlično podporje. Delo je bilo sicer nekoliko lažje, vendar pa tudi bolj nevarno. Takrat je bilo nesreč, tudi smrtnih. Največ invalidov imamo od takrat. Tudi jaz sem jo leta 1977 pošteno skupil. Velika gruda premoga me je porinila na transporter in mi stisnila obe nogi ob stojko. Tri mesece sem bil v bolnišnici. Od takrat sem invalid III. kategorije. Težko je bilo takrat. Bolniška je bila nizka, žena pa tudi ni bila več v službi. Prav težko smo se preživljali. Takrat smo bili štirje. Midva z ženo in dve hčeri Romana in Andrejka. Sin Aleš se je rodil kasneje. Kar šest mesecev sem potem delal v delavnici zaščitnih sredstev.

Ker je bil vseskozi dober delavec, je pol leta potem, ko je okreval, zopet dobil delo v jami.

»Seveda se mi je to pri plači pošteno poznalo. Spet sem dobil jamski dodatek. To pa v družinskem proračunu veliko pomeni. Nekaj časa sem opravljal delo strežnika na drobilcu, sedaj pa že nekaj let skrbim za sedežnico v obratu

Pesje. Približno 150 ljudi prepeljem na delo in z dela v izmeni. Delo ni tako težko, tudi za invalida III. kategorije.

Osnovna plača res ni velika, vendar dobim od socialnega razliko do plače prejšnjega delovnega mesta, tako da trenutno zaslužim približno 21.000 tolarjev. Ni veliko, še posebej, ker žena ni v službi.

Tudi o tem sva se pogovarjala, zakaj rudarji hočejo, da je žena doma.

»Delo rudarjev je fizično težko, še posebej, ker je triizmensko. Ker pa delamo v jami, v temi in podzavestno v stalnem strahu pred nesrečo, je psihično zelo naporno. Prav zato ženo potrebujemo doma, da ti je v oporo, ko prideš s šihta, ali pa ko greš. Ni to nekaj starokopitnega.«

»Bila sem v službi pet let,« je povedala Marica. »Priznam, da sem več kot teden dni jokal, ko je on hotel, da ostanem doma. Še danes mi ni vseeno. Posebno sedaj, ko so otroci že malo zrasli. Dolgčas mi je, pa časopise prebiram in sinu se veliko posvečam, ker je slušno prizadet.«

Marjan je tudi sindikalni zaupnik in to mu vzame precej časa. Sindikalni aktivist ali pa član delavskega sveta je bil vseskozi.

»V zadnjem času ugotavljamo, da mora biti sindikat drugačen kot včasih, da bi bil lahko vsaj približno tako uspešen, kot pravijo za tiste na Zahodu. Počasi se spreminjamo, čeprav bi delavci radi, da bi šlo hitreje. Trenutno smo šele na prelomnici. Nismo se še znali dovolj približati delavcem, pa tudi z vodstvom še nimamo pravega partnerskega odnosa. Na sindikat se delavci največ obračajo zaradi plač ali pa, ker bi radi kaj več vedeli o gospodarskem

položaju rudnika in njegove perspektive. Včasih je o tem odločal delavski svet, ki je prek delegatov delavce obveščal o tem. Delavci sedaj mislijo, da plače ureja sindikat, kar pa seveda ni res. Zavzemamo se le za uveljavljanje kolektivne pogodbe, kolikor se moremo.

Marsikatero grenko moram slišati in požreti od delavcev na ta račun. Zadnje čase nam očitajo, da smo sindikati dovolili sprejetje zakona o zamrznitvi plač. Ne morejo razumeti, da sindikata v skupščini ni nihče poslušal.«

Tudi rudarji veliko razpravljajo o prodaji in nakupu stanovanj. Doslej so prodali že 60 stanovanj in to večino za takojšnje plačilo. Kupci pa niso bili navadni delavci, saj ti nimajo denarja.

Naše stanovanje meri 84 kvadratnih metrov in bi moral za prvi obrok, to je tistih 20 odstotkov, plačati 180.000 tolarjev. Kje naj jih dobim? Tudi če bi jih nekako napraskal, kot se reče, si ne znam predstavljati, kako bi odplačeval naprej. Čez tri leta grem v pokoj. Rudarska pokojnina pa je majhna in bi zato še težje odplačeval. Kako naj se tako zadolžim za 20 let naprej?

Ko smo že pri stanovanjih, naj povem, da imamo v Velenju kar 70 odstotkov stanovanj v lasti Rudnika. Trenutno je še blizu 200 prosičev za nakup. Problem pa je, da večina teh ljudi nima denarja za soudeležbo. Ta je 20-odstotna, kar pomeni v povprečju 100.000 tolarjev. Toliko denarja pa večina nima. Tako se

Sindikat se je dobro znašel, a še nima prave moči, takšne kot na Zahodu. Rudarjem bi lahko olajšal nakup stanovanj.

dogaja, da tisti, praktično na repu prednostne liste, dobijo stanovanje takoj, ker pač imajo denar.

Mnogi se obračajo za pomoč na sindikat. Sindikat pa tudi nima denarja. Vse bolj glasne so zahteve po zmanjšani soudeležbi. Ne vem pa, kako bomo s tem uspeli.«

Tudi o Marjanovem prostem času sva se pogovarjala, kolikor mu ga ob delu v sindikatu sploh ostane. Dela je tudi v prostem času dovolj, če si voljan delati, seveda.

Prav do nedavnega sem bil predsednik hišnega sveta te naše 17-nadstropne stolpnice. Kar garaško delo je to, ker so se stanovalci za vsako najmanjšo napako obračali name. Večino napak sem moral odpraviti sam, ker pač težko dobiš mojstre. Pa še dragi so.

Ob sobotah in nedeljah pa skoraj redno hodimo domov. Pomagamo na kmetiji in si tako prislužimo ozimnico.

Pa še z nečim se ukvarjam. Preden sem šel v Rudnik, sem se nekaj mesecev učil za tapetnika, tako da znam preobleči stol ali obnoviti kauč.

Ker seveda že razmišljam o upokojitvi, si svoje takratno udejstvovanje predstavljam nekako tako kot sedanjí prosti čas. Bolj se bom posvetil družini, kmetiji in pa če bo priložnost, tapetniškemu ustvarjanju. Pri nizkih pokojninah bo to gotovo prišlo prav.

V rovu ugotoviš, kako koristna in potrebna je čelada in tudi, zakaj se rudarji pozdravljajo s Srečno. Šele ko zagledaš sončno svetlobo, si nehote oddahneš.

pravo sedežnico. Namesto da bi pešala, in to v glavnem navzgor, sva se 730 metrov peljala s sedežnico, ki vozi s hitrostjo 3 metre na sekundo.

No, prav skrb za sedežnico je Marjanova delovna naloga. Tu je njegovo delovno mesto. Do čela A, kjer dejansko kopljejo premog, ni bilo več daleč. Tudi tu je delo mehanizirano, kolikor se le da. Še vedno pa ni niti lahko in nenevarno. Sloj premoga sicer reže stroj, odvažajo ga transportni trak. Vseeno pa ne gre tako gladko. Težke naprave je treba predstavljati in to na nizkem, ozkem prostoru, kjer se z vseh strani ruši premog. Tu šele ugotoviš, kako koristna in potrebna je čelada. Da o prahu, ki nastaja ob rezanju premoga, niti ne govorimo.

Za pogovor nobeden od dvajsetih kopačev, kolikor jih dela na čelu, ni bil kaj dosti navdušen. Tudi vodja Franc Leskovar ne. S pozdravom srečno sva se kar hitro poslovila. Potem pa na sedežnico in v dvigalo. Kar nehote si oddahneš, ko spet zagledaš nočno svetlobo.

V pisarni sindikata RLV (Rudnik lignita Velenje) smo malo poklepetali s sekretarjem Bojanom Ograjenškom.

Med 4300 zaposlenimi je 3.696 jamskih delavcev: 5. decembra jih je bilo 89,53 odstotka včlanjenih v Svobodne sindikate.

»Največ se ukvarjamo z uveljavljanjem kolektivne pogodbe.« je povedal Bojan Ograjenšek. Rudarji čutijo, da jim standard z vsakim dnem pada in so vse bolj nezadovoljni. Še posebej, ko je usoda rudnika nekako negotova. Mnogi že trdijo, da s sedanjo plačo ne morejo preživeti. Napetost med njimi se je že večkrat približala vrelišču. Zazdaj nam jih je še uspelo pomiriti, čeprav... No, čeprav bi bilo morda celo bolje, da bi enkrat počilo. Bi vsaj vlado prisilili, da bi začela razmišljati tudi o drugačni gospodarski politiki.

O sindikatu pa mislim, da se je izredno hitro znašel v novih razmerah in da se jim je pravilno prilagodil. Nima pa še take vloge in moči, kot na Zahodu, zato nas delavci včasih tudi kritizirajo.«

Kaditi je najstrožje prepovedano, toda brez tobaka ne gre. Drug drugemu radi ponudijo košček »klobase« za čikanje. (Sliki: Andrej Agnič)